

Wuvun dieke Luki dī maaguna wunna

¹ N zva Tiwofilusi:

Vuosi pam kpaŋjuna ba gbaŋ a maagi wudiekemba die dī yine tī sʊnsʊŋ. ² Die ba maagi wa wudiekemba vuodiekemba die dī benne piiliku me wo dī yene ta balı tī wa. ³ Naa chiaŋ ma die n gbaŋ gbaŋ die n mɪŋjuna a piası a sıba wıaha gie mana chıasısı a piiliku me wo aŋaŋ a ganana die wo, ta yile dī dī nan dī vıuna n mɪŋjuna maagi a dlısına die a yi fu. ⁴ N yiwo naa amu fu sımma wudiekemba mana ba dagına fu wa chiaŋ.

*Jɔɔn vuodieke di sinana vuosi Nmıŋ nyaabu
maariŋ muvulŋ wia*

⁵ Saŋja dieke Herodi die dī yine Judia naakpeŋkpıka, die Nmıŋ kıkaabitı wonyı die benne ba wasa wa Zakaria, die u nyıŋ wa Abija, Nmıŋ kıkaabitı buuriŋ ma; die u hıgın Elizabeti dıaŋ die yiwo Arɔni haagıŋ. ⁶ Ba bale wo mana berıŋ die vıuna müŋ Nmıŋ jıgiŋ, ta ba müŋjı a dī Nmıŋ mıraha aŋaŋ u sieti mana. ⁷ Ama die ba wo ballı dama Elizabeti die yiwo hıgvırıŋ, ta u ɳaŋ Zakaria mana die dī faası kırıŋ aŋaŋ ba baaŋ müri.

⁸ Daŋ kaanı Zakaria aŋaŋ u chaaku tıvıma saŋja dī keŋ tuŋı, ta die u ga tıvıma a yıa Nmıŋ, sıba u ɳaana yie die wo. ⁹ Die ba taa wa daraa

a vuvari wa siba banij N̄miñ kikaabitiba dagin
d̄i s̄ina die, d̄i ba vuvari vuodieke d̄i baan̄ nan
juu N̄miñ jiāmij juokpeñkpriku ma a juu N̄miñ
nyinnyvugaha. Die ba taa daraaha ta die Zakaria
die d̄i dii. Die wia die u ga juu juoku,¹⁰ ta
daadamba die d̄i zie yenni me a juvs̄a N̄miñ
sañja dieke u jvnana nyinnyvugaha.

¹¹ Womi N̄miñ malaka die d̄i keñ a nyij u jigiñ
a zie N̄miñ koriku nuudiigij chaañ jigidieke u
jvna nyinnyvugaha. ¹² Die Zakaria d̄i yene wo
wo die u sikpaan̄ d̄i vvv ta ñmaamij d̄i yigi
wo. ¹³ Ama ta malakaka die d̄i bal̄ a yi wa d̄i,
“Zakaria, da vaa ñmaamij yalla fu! N̄miñ wñj
fu jvvs̄iku m̄ij, ta fu h̄oḡ Elizabeti nan m̄uri
buadembij a yi fu, ta ni nan wa wa J̄on. ¹⁴ Fu
suñ nan faasi fial̄ fu bva wa m̄uriñ wia ta vuosi
pam diañ svigiti nan fial̄ ba m̄urina wa wia,
¹⁵ dama u baa u yiwo vuokpriñ Nabidie N̄miñ
niñja. U ka baa u nyu daañ yaa daahagirij. U
nan suuli añañ N̄miñ Haalij a nyij sañja dieke
u nuñ d̄i yalla u nyuuti. ¹⁶ U nan yi Izara vuosi
pam yinji keñ ba Ȳomutieñ N̄miñ jigiñ. ¹⁷ U nan
d̄i yall̄ N̄miñ Haalij añañ hagirij siba N̄miñ
naazua Elaja die d̄i yalla hagirib̄u die wo. U
nan wolij ti Ȳomutieñ, u nan yi vuosi yaalima
ba ball̄ b̄ibra, ta yi vuodiekkemba d̄i kana ka d̄i
N̄miñ añ ba yaala ba tuo u nvañ, u nan b̄i yi añ
vuosi yi siri a gbara ba Ȳomutieñ keniñ.”

¹⁸ Zakaria die d̄i bal̄ a yi malakaka d̄i, “Laliā
mañ baan̄ yi a s̄imma a baari naa bala ka yi?
Dama n yiwo daajakuñj, ta n h̄oḡ diañ d̄i faasi
a kuruñj.”

¹⁹ Malakaka die dì yiññi a balì wa dì, “Manuñ, n yiwo Gabiriali, vuodieke dì kalla N̄miñ nüñja; ta u tuñ miñ dì n keñ balì wuwunaha gie a yi fu. ²⁰ Ama ka tuo n wiñha dii wudieke dì bala ka yi sañña dieke dì muña. Fu kana ka tuo miñ dii wo wiñ, kaan̄ biaḡi a balì wiñ a ga tuñḡi daa dieke wiñha dì balla a keñ yi wusie.”

²¹ Ama daadamba die dì zie a ch̄uisa Zakaria ta yile dì bia u yvasi die N̄miñ jiamin̄ juokpeñkpiuk̄u ma. ²² Die u kenne a nyiñ wa, die u ka biaḡi a balì wiñ a yi ba. Die ba miñji dì u ye wo wiñ N̄miñ jiamin̄ juokpeñkpiuk̄u sun̄. Die u kana ka biaḡi bala wiñha, die u naḡi u nuusi a daḡi ba wiñ.

²³ Die u tuvma sañña N̄miñ jiamin̄ juokpeñkpiuk̄u ma dì tianna wa, die u yiññi kuli. ²⁴ Naa kvañ chaañ u h̄oḡu Elizabeti die dì yigi nyuuti, ta die l̄obiri u gbañ tigiri me a ga tuñḡi ch̄uiti anu, ²⁵ ta die u keñ balì a yi u gbañ dì, “N Ȳomutieñ N̄miñ tuvna naa a yi miñ, ta ch̄iḡi miñ z̄cclin̄ a vuari miñ viivi me.”

Malaka die dì muwlina Yisa maariñ dene

²⁶ Elizabeti nyuuti ch̄uiti ayuaba ma N̄miñ die dì tuñ u malaka Gabiriali u ga tuñ kaan̄ dì benne Galili tñgbañ ma ba wasinana Nazeriti, ²⁷ dì u yaa tuvum̄iñ a ga yi havuñbiñ wonyi die dì z̄ina dembin̄ ta die baa u yall̄i daa wonyi ba wasinana Josefu, vuodieke die dì yine naañ Davidi haagun̄. Havuñbike saañ die yine Meri. ²⁸ Die malakaka dì keñ u jigin̄ a baari dì, “Sugiduagun̄ bie fu ma, t̄i Ȳomutieñ Nabidie N̄miñ bie fu jigin̄ ta yi alibarika a yi fu pam!”

²⁹ Meri sıkpaaŋ die dı faası vuu yaa gamma malakaka wubalıkaha ma, die u yile wiāha chıası dı sına die. ³⁰ Malakaka die dı balı a yi wa dı, “Meri, daa vaa ńmaamıŋ yalla fu dama Ńmıŋ sızı fıalı fu ma. ³¹ Nan yigi nyuuti a müri buadembıŋ aŋ nı wa wa Yisa. ³² U baa u yiwo vuokrıŋ ta ba wasıma wa Nabidie Ńmıŋ Bua. Tı Yomutieŋ Ńmıŋ nan yiwo naakpeŋkrıŋ sıba u chıčıŋkuŋ Davidi die dı sına die wo, ³³ u baa u yiwo Jakobu haagısı sızı naakpeŋkrıŋ haahuu, ta u naarı wo kpatıŋ!”

³⁴ Meri dı piası malakaka dı, “N zı dembiŋ, ta naa baa ka lıa a yi?”

³⁵ Die malakaka die dı yiŋŋi a balı a yi wa dı, “Ńmıŋ Halıkasıka nan keŋ a sızıŋ fu ma, ta Ńmıŋ hagırıbu nan ligi fu. Naa chıaŋ ma ba nan wa buvakası wa Ńmıŋ bua. ³⁶ Ama sımma a baarı fu svıgıtaa Elizabeti vuodieke dı kırınna wa, lele u yigi wo nyuuti, chıta ayvaba wunna a baa u müri buadembıŋ, wunıŋ vuodieke die ba wasınana wa hogırıŋ, ³⁷ dama wiŋ wori Ńmıŋ dı kaanı biagli a yi.”

³⁸ Meri die dı baarı dı, “Tı, manıŋ n yiwo Ńmıŋ yomu, die yi a yi müŋ sıba fu bala die wo.” Die malakaka die dı wa a nyıŋ a ga ta va wa.

Meri die dı kaagına Elizabeti dene

³⁹ Ka kvaŋ chaaŋ Meri die dı yi siri lagı lagı a ga tıŋ kaanı Judia ma, Judia tıŋbaŋ yaa wa kunkoge, ⁴⁰ mi u ga juu Zakaria tıgiŋ me a waası Elizabeti. ⁴¹ Elizabeti die dı wunna Meri waasıku, buanyaalıka die dı dɔŋ u nyuuti ma. Womi die Ńmıŋ Haalıbu die dı suuli Elizabeti,

42 die **v** faasi a keesi ɿmɿnsikpenj a baari dí,
“Nmíŋ alibarika bie fu ma a tiaŋ hɔguba mana,
ta bı bie bva dieke fu balla fu mıri wa ma! **43** Bıa
yine ta n Yomutienj nurj dí keŋ n jigin gienaj.
44 N dene a wuŋ fu waasiku, bvanyaal dieke dí
benne n nyuuti ma wa dí dɔŋ aŋaŋ svgífialıŋ.
45 Fvnıŋ vuodieke dí tuone a dii dí Nmíŋ dí bala
wudieke wo nan keŋ yi wusie, svgífialıŋ yiwo fu
suti.”

Meri die dí birına Nmíŋ dene

46 Die wıa Meri die dí baari:
“N bura Nmíŋ n suŋ ma,
47 ta yaa svgífialıŋ Nmíŋ vuodieke dí yine n
Gbıgbatıtaantu ma,
48 dama **v** chıgı wa manıŋ vuodieke dí yine
v hɔgvılia yɔmu zɔɔlıŋ.

A nyıŋ jinne yaa gamma, vuota mana nan baari
n yiwo svgífialıŋ tieŋ,
49 dama hagırıtienj Nabidie Nmíŋ tuŋ wa
tunkpıuma a yi miŋ,
v saan yine kası.

50 U bı yaa zɔɔlıŋ aŋaŋ vuota diekemba dí
chıgınana wa saŋja mana.
51 U tıuntı wa **v** nuuŋ a tuŋ hagırıŋ tuvma,
ta chıvısi kalınbaantieliŋ wısaŋka.

52 Ta wuri naakpıuma ba naalıŋ ma,
ta kɔtı wabıtı,

53 ta yi vuodiekemba kɔŋ dí yalla nyindiiki vıuna
ta vaa nyintitieliŋ dí ga aŋaŋ nuuwıaga.

54 Ta dí nua dieke die **v** yına tı chɔɔŋkvıulıba
Izara vuosisi die dí yine **v** tıntıntıba,
ta suŋji be.

55 Ta bı tınsı, a chıgi Abarahami añaŋ u haagısı
zcolıŋ
yaa gamma haahuu!"

56 Meri die yiwo chıtı ataa Elizabeti jigin ta
die viiri kuli.

*Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi N̄mıŋ nyaabu
maarıŋ wia*

57 Die Elizabeti maarıŋ daaŋ die dı tıgı die u
murı Buadembıŋ. 58 Die u jıjıvıtamba añaŋ u
maarıŋ die dı wunna wıvıŋ dieke N̄mıŋ dı yine
a yi wa wa ba mana sıgıtı die dı fıalı.

59 Die buanyaalıka die dı tıgına daraa anıı die
ba baa ba gobi u kohı, die ba yaala ba nagı wa u
chočıŋ saaŋ Zakaria a yi wa, 60 ama die u nuŋ wo
die dı baarı dı, "Aayı! U saaŋ nan yi Jɔɔn."

61 Ta ba balı a yi wa dı, "Nı tigiri me vuonj wori
u saaŋ dı yi Jɔɔn!" 62 Womi die ba nagı ba nuusi
a dagı dagıtı a piası u chočıŋ wa saaŋ dieke u
yaala ba nagı yi bıa wa.

63 Die u nagı u nuusi a balı ba dı ba yi wa
gbanıŋ, die ba nagı a yi wa, u maagı dı, "Bıa wa
saaŋ yine Jɔɔn!" Die dı yi vuonj mana mamachi.

64 Lele womi Zakaria die dı bıagı a balı wıa bıbra
ta die a piili a bıra N̄mıŋ. 65 Die n̄maamıŋ die dı
yigi u jıjıvıtamba mana, wıaha gie die dı muvı
a ga tıgı diekemba dı benne Judia kunkoginj me
mana. 66 Vuodieke mana die dı wunna wıvıŋ gie
mana die dı yile a piasa taŋ dı, "Vuobia bıa wa
dı baa u bıruŋ?" Dama die ba wɔŋ ye dı N̄mıŋ
hagırıŋ bie u ma.

Zakaria die dı yiŋŋine balı N̄mıŋ wıa dene

- 67** N̄m̄iŋ Halikasika die d̄i suuli b̄ua wa ch̄oɔŋ,
Zakaria, die u yin̄ji bal̄ N̄m̄iŋ w̄ia d̄i,
- 68** "N̄i vaa t̄i b̄iri t̄i Ȳom̄utieŋ, vuodieke d̄i yine
t̄un̄iŋ Izara vuosi N̄m̄in̄ni,
dama u keŋye m̄iŋ a keŋ suŋ̄ji u vuosi a
gbat̄i ba a taan̄.
- 69** U yi t̄i wa gb̄igbat̄i haḡiritieŋ
ta u yi N̄m̄iŋ t̄unt̄unt̄u Davidi haagiŋ.
- 70** K̄ur̄iŋ ma wa Nabidie N̄m̄iŋ die vaa wa u
naazuvaliŋ kasimba d̄i bal̄ naa d̄i,
71 u nan gbat̄i t̄i a nyiŋ t̄i dataasi nuusi me
aŋ̄aŋ vuodiekkemba mana d̄i hana t̄i
- 72** die u b̄i baari u nan ch̄iḡi t̄i ch̄oɔŋkuυuŋliŋ
z̄oɔliŋ,
ta u kaaŋ w̄oŋ daaŋ u n̄uakasika,
- 73** n̄ua dieke die u yina t̄i ch̄oɔŋkuυuŋ Abarahami
wa.
- 74** Die u huu d̄i u nan gbat̄i t̄i a nyiŋ t̄i dataasi
nuusi me
am̄u t̄i nan b̄iaḡi a j̄iaŋ wa ta ηmaam̄iŋ wo
t̄i,
- 75** ta b̄i vaa t̄i yi vuokas̄i aŋ̄aŋ vuov̄una u niŋ̄ja
t̄i misi ma mana.
- 76** Ta F̄un̄iŋ n̄ b̄ua, ba nan wa fu Nabidie N̄m̄iŋ
naazuŋ.
Nan woliŋ t̄i Ȳom̄utieŋ niŋ̄ja
a w̄uŋ̄si u sieŋ̄ a yi wa,
- 77** ta bal̄ u vuosi d̄i u nan gbat̄i ba a taan̄
saŋ̄ja dieke u balla u naḡi ba taal̄i a chaa ba
wa.
- 78** Wusie, t̄i Nabidie N̄m̄iŋ ch̄iga z̄oɔliŋ
ta u baga d̄i bie t̄i ma ta t̄i gbat̄itaan̄iŋ daraan̄
nan d̄i s̄iŋ̄ s̄iba ηm̄iŋ p̄eŋ̄iŋ,

79 ka nan chaaŋ nyiŋ ñmíŋsikpeŋ a yi vuodiekemba mana dí benne lumiŋ ma aŋaŋ vuodiekemba dí gbigine kuj;
ka nan b̄i chaaŋ t̄i nagisí ma aŋ t̄i dia sv̄gídúagüŋ sieku."

80 Ka kuaŋ chaaŋ b̄ua wa die dí b̄ırıma aŋaŋ ñmíŋ sibüŋ, ta die keŋ ga haagüŋ ma a ga bie mi dee a ga tuŋi saŋja dieke die u vuarına u gbaŋ Izara vuosi me.

2

Yisa maariŋ wia

(Mat. 1.18-25)

1 Saŋka mi die naaliba jakuvuŋ ɔgusitusi die dí yi nuŋ dí ba b̄usí vuodiekemba mana dí benne Romani tñgbanj mana mana ma ma. **2** Die b̄usiku die dí bunne a yi wo, die Kirinusi die yine naaŋ Siria tñgbanj ma. **3** Die wia vuonj mana die dí yinŋi a ga u tuŋ dí ba b̄usí wa.

4 Naa chiaŋ ma Josefu die nyiŋ wa Nazeriti Galili tñgbanj ma a ga Betilehemi, Judia ma ma jigidieke die ba müriňna naaŋ Davidi. Josefu die ga wa mi dama die u yiwo naaŋ Davidi haagüŋ.

5 Die u ga wa mi aŋaŋ Meri vuodieke die u balla u faari wa, dí ba b̄usí ba, saŋka mi Meri die yaa wa nyuuti, **6** die ba yene bie Betilehemi tuŋ ma wa, u maarinj saŋja dí tuŋi. **7** Die u müri u hɔgv̄lia b̄ua dembiŋ, die u nagı garıŋ a vili wo a nagı wa duŋaŋ dɔŋisi nyindiike kpali ma dama chaamba juonehe mana die suuliye miŋ.

Yiyagırıba aŋaŋ malakasisi wia

⁸ Die yiyyagiruŋ bataŋ die benne tika mi chaaku a daansa ba yiise hagiruŋ ma yuku mi. ⁹ Ta die tı Yɔmuntien Nabidie N̄mɪŋ malaka wɔnyi die dı a keŋ a sʊnŋ ba jigiŋ, ta tı Yɔmuntien Nabidie N̄mɪŋ chuulikpeŋkpuŋ die dı chaaŋ a giliŋ be. Die ɿmaamıŋ die dı faasi a yigi be, ¹⁰ ama ta malakaka die dı balı a yi ba dı, “Nı da vaa ɿmaamıŋ yalla nı! N yallı wa wuwununıŋ a keŋ dı n yi nı, wudieke dı baan nan yi vuon mana svigfitalıŋ pam. ¹¹ Yuku gie ba müri wa nı Gbıgbatıtaantu vuodieke dı yine N̄mɪŋ vuovvarekun Masia wa, naaŋ Davidi tıŋ ma. ¹² Naa balla ka dagı nı dı ka seŋ yiwo wusie: nı nan ye ba naguna garıŋ a vili bwanyaalıŋ a dvaŋ dɔŋısı nyindiike kpali ma.”

¹³ Womi die malakasi pam die dı nyıŋ arızanna ma a keŋ a gvtı wɔnıŋ wa ma ma, ba chia yıla a bıra N̄mɪŋ dı

¹⁴ “Nı kɔtı Nabidie N̄mɪŋ vuodieke dı benne arızanna ma saaŋ ɿmɪŋsikpeŋ, ta svigduagıŋ bemme u vuovvarıka ma tıŋgbanka gie me.”

¹⁵ Die malakasisi die dı vaa yiyyagırıba ta yinŋji a ga arızanna ma, yiyyagırıba die dı balı a yi tamba dı, “Nı vaa tı ga Betilehemı ma ma a ye wudieke dı yine mi, ta Nabidie N̄mɪŋ dı balı a yi tı wa.”

¹⁶ Die wıa die ba yi lagı lagı a ga a ye Meri aŋaŋ Josefu; ta bwanyaalıka die dı dva dɔŋısı nyindiike kpali ma. ¹⁷ Die ba yene wo wo, die ba balı ba wudieke malakaka die dı balla yaa gamma bwa wa wıa. ¹⁸ Vuodieke mana die dı wunna yiyyagırıba die dı balla die wo, die dı faasi

yi be mamachi, ¹⁹ ama Meri die dı tuñsi wıaha gie mana ta faasi a yile u suŋ ma. ²⁰ Ka kvaŋ chaaŋ die yiyyagırıba die dı yinji a ga ba yiise jiginj. Die ba ganana die ba chıa yla a bıra Nmıñ aŋaŋ wudieke ba wunna ta ye; die dı seŋ yiwo wudieke malakaka die dı bala a yi ba wa.

Die ba yına Yisa saaŋ dene

²¹ Ba müürına bıa wa u daraa anıı daraanj, die ba gobi u kɔlı ta yi wa saaŋ Yisa, saaŋ dieke malakaka die dı yına ta ba ye yigi u nyuutiti.

Die ba nagına Yisa a yi Nmıñ dene

²² Die saŋka dı tıgı dı Josefu aŋaŋ Meri yi Mosisi mıraha die dı dagına die wo, dı ba yi kaaba a wınsı ba gbaŋ Nmıñ jiginj. Die wıa die ba nagı bıa wa a ga Jerusalemi dı ba nagı wa a yi tı Yomutien Nabidie Nmıñ, ²³ sıba ba maagına die tı Yomutien Nabidie Nmıñ mıraha ma dı, “Hęgulıa ḥaŋ Buadembıñ nıñ mana yiwo tı Yomutien Nabidie Nmıñ sıtı.” ²⁴ Ta ba kaabi sıba tı Yomutien Nabidie Nmıñ mıraha dı dagına die dı, “Ba nagı ḥımarıbısı ale yi kaabuŋ.”

²⁵ Saŋka mi daa wonyı die benne Jerusalemi ma ma u saaŋ die dı yi Simiani. Die u yiwo vuovlınıŋ a chıga Nmıñ ta Nmıñ Halıkasıka dı bie u ma, die u chıusa saŋna dieke Nmıñ dı balla u gbatı Izara vuosi a taaŋ mıŋ. ²⁶ Die Nmıñ Halıkasıka die dı bala wa dı u kaŋ kpi sie u keŋ ye Nmıñ vuovaŋrıkırı Masia wa. ²⁷ Womi Nmıñ Halıkasıka die dı vaa Simiani die dı ga juu Nmıñ jıamıñ juokpeŋkrıukı suŋ. Die Yisa chıčəŋ aŋaŋ u nuŋ die dı yalla wa a keŋ juu Nmıñ jıamıñ juokpeŋkrıukı suku dı ba yi a yi wa wudieke

Ñmιñ miraha die dì dagina wa, ²⁸ Simiani die dì tuo bua wa u nuusi me ta die a pagi Ñmιñ dì,

²⁹ "N Yɔmυtieñ, ka daaŋ fu nuari

vaa maniŋ fu tuutuuntu kpi ta wa kuli aŋaŋ
sugiduaginj, siba die fu bala miŋ die wo;

³⁰ dama n gbaŋ gbaŋ n nine ye Gbıgbatıtaantu
wa, vuodieke fu tunna wa,

³¹ vuodieke fu vuaruna a zieŋ a yi buuriŋ
mana wa.

³² U nan yi chaanij ta dagi vuodiekemba dì kana
ka yi Juu vuosi fu sieŋ,

ta nan bì yi vuosi yima fu vuosisi Izara tielinj
julima."

³³ Simiani baliku yaa gamma bua wa wia,
die dì yi bua wa chooŋ aŋaŋ u nuŋ mamachi.

³⁴ Simiani die dì juusı Ñmιñ dì Ñmιñ yi alibarika
a yi ba ta balı yi bua wa nuŋ Meri dì, "Ñmιñ
vuaruna bua wa gie dì u keŋ aŋ Izara vuosi pam
nan yɔrì; ta ba pam diaŋ keŋ ye gbatıtaanij.
Wuŋuiŋ u baa u yiwo dagitı a nyiŋ Ñmιñ jigiŋ
aŋ vuosi pam nan balı a chuuſı ka, ³⁵ amu vuosi
pam suŋjanyile nan nyiŋ yeŋ me ama wiiŋ nan
yi ta chuuſı fu gbaŋ gbaŋ fu suŋ pam."

³⁶ Die Ñmιñ naazua jakwuŋ wuŋyı die benne
mi ta yi hɔgɔ, u saaŋ die yine Anna vuodieke
dì yine Fanueli bua ta bì yi Aseri buuriŋ vuonj,
die u yiwo hɔgɔjakwuŋ ta die a yallı churu bına
aywɔɔyı nyiŋna, ³⁷ ta u churu wa die dì kpi ta
va wa kpihɔgɔ ta u beri bına baŋısı-niŋ aŋaŋ
anusa saŋka mi: ama die saŋja mana u ḥaaŋ
bie wo Ñmιñ jiaminj juokpeŋkpiuku sunj a jiamia
Ñmιñ a bɔba nuaq ta juusı Ñmιñ. ³⁸ Saŋka mi
gbaŋ gbaŋ die u keŋ haari ba ta biri Ñmιñ, ta

balı bua wa wia a yi vuodiekeomba mana die dı chüsünana sanja dieke Nmını dı bala u gbatı Jerusalemi vuosi a taan wa.

Die ba yinjine a ga Nazeriti dene

39 Die Josefu ajan Meri die dı yine wudiekemba Nmını miraha dı daguna wa a kpatı wa die ba yinji kuli ba tı Nazeriti, Galili me. **40** Ta bua wa die dı biruŋ ajan hagırıŋ ta yaa yiaŋ pam, ta Nmını sun die dı fılı ajan wa.

Yisa die dı yine wudieke sanja dieke u yine buabiy

41 Biŋ nıŋ mana Yisa chcoŋ ajan u nuŋ ḥaaŋ ga wa Jerusalemi a ga dii gasıtlaŋku duugaka. **42** Yisa die dı tuguna bına baŋ ajan ale die ba ga dı ba dii duugaka sıba ba ḥaaŋa a wɔŋ gara die wo. **43** Duugaka kvaŋ chaŋ die Yisa chcoŋ ajan u nuŋ die dı yinjine a kule die u wiari Jerusalemi ma ama die ba ka sıba; **44** Die ba yile dı u gütı wa daadamba ma, die wia die ba chwıŋ damuwmıŋ ta wa piili a yaala wa ba vuosi ajan ba zvalıŋ jige; **45** ama die ba ka ye wo, die wia die ba yinji ga Jerusalemi a yaala wa mi. **46** Ka daraa ataa daraan die ba ye wo Nmını jıamıŋ juokpeŋkpıku sun, u kali ajan Juu vuosi dıdagırıba a wumma wudieke ba balala ta pıasa ba wupıasıka. **47** Die dı yiwo vuodiekeomba mana die dı wınnana wa mamachi ajan u yiaŋ ajan u yinji balıku. **48** Die u chcoŋ ajan u nuŋ die dı ye wo mi, die dı yi be mamachi pam; u nuŋ die dı balı wa dı, "N bua, bıa fu yi tı naa? Manıŋ

aŋaŋ fu chua svigti paalı chuuŋsi mɪŋ tı dı dia a yaala fu!"

⁴⁹ Die u yiŋŋi a balı dı, "Bıa yine nı tıŋ dı dia a yaala mɪŋ? Nı ka sıba a baarı dı mu dı n bemme n Chua tigŋ me?" ⁵⁰ Ama die ba ka sıba u balıku chiaŋ.

⁵¹ Die Yisa die dı yiŋŋi a ga Nazeriti aŋaŋ ba a saaga yia ba. U nuŋ die dı tınsa wıaha gie mana u svıŋ ma. ⁵² Yisa die dı bırima a guta aŋaŋ yıan ta Nmıŋ aŋaŋ vuota svigti dı fiala u ma.

3

*Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Nmıŋ nyaabu die dı wonsınana sieŋ dene
(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Jɔɔn 1.19-28)*

¹ Saŋŋa dieke Naalıba jakvuŋ Taberisi die dı dine naari bına baŋ aŋaŋ anu wa, ta Pontiwosi Paliti gbaŋ die yiwo Judia nıŋŋandıusırı, ta Herodi gbaŋ die dı yi Galili naajakuŋ, ta u nımbua Filipi die yine Ituria aŋaŋ Tirakonitisi naajakuŋ, ta Lasaniasi die dı yi Abilene naajakuŋ, ² ta Anasi aŋaŋ Kayafasi die yine Nmıŋ kıkaabitıba nyıŋkura. Saŋka gie Nmıŋ die dı nagı u wıa a yi Jɔɔn, Zakaria bıa wa; die u bie wo haagıŋ ma. ³ Die wıa Jɔɔn die dı dı Jɔɔdani mügıkprüri luga mana a müvla a yıa vuosi dı ba chıgi nyıŋ ba tıntımbıatı ma aŋ u sıı ba Nmıŋ nyaabu aŋ Nmıŋ nagı ba tıntımbıatı a chaa ba. ⁴ Sıba dı maagına die Nmıŋ naazua Azaya gbaŋku ma dı,

"Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a müvla:
'Nı wonsı tı Yomutieŋ keniŋ sieti

ta vaa a tvgisi a yi wa.

5 Gbaga mana nan suuli,
ta tana ajanj kunkoge mana jati.
Siegonde mana nan tvgisi
ta siebalotu mana nan mynji viuna.

6 Ta tngbañka gie vuosi mana nan ye Nmij dí
baa nan gbatu ba a taan dene.’ ”

7 Daadañ pam die dí kej Joon jigin dí u sii
ba Nmij nyaan, die u balu a yi ba dí, “Ninuñ
nyinuuukehe gie! Minia kpaana ní dí ní chigí
nyiñ Nmij sinyuru dieke dí bala ka kej ní ma
wa? **8** Ni yime wudiekemba dí baan dagi dí
ní sej chigí nyiñ ní tuntumbiatu ma. Ta ní
da yilime ní svigti ma dí Abarahami yiwo ti
choçekuny. N bala ní, Nmij nan biagl a vaa
tanaha gie biruñ Abarahami haagisi. **9** Líaka woñ
yi siri a gbaru dí ka chia tuisi; tui dieke dí kana
ka nyiñ nyuñnyuñka viuna ba nan chia ka a taan
a nagl yi boluñ me.”

10 Die daadamba die dí piasi wa dí, “Bia ti wa
mu ti yi?”

11 Joon die dí yinji a balu ba, “Vuodieke mana
dí yalla nyinyeeke ale mu dí u nagl kaanu a yi
vuodieke dí wone, ta vuodieke diañ mana dí
yalla nyindiike mu u yi die gbañ gbañ.”

12 Mi lampotuosiruñ batañ dí kej dí u sii ba
Nmij nyaabu ta die a piasi wa dí, “Didagiru,
lalua ti ba ti yi?”

13 U yinji a balu ba dí, “Ni da kej tuo a tiañ ní
muña ní tuo die.”

14 Ta sojası batañ diañ die dí piasi wa dí, “Ta
tunuñ niñ, bia ti mu ti yi?”

Die u yiñji a balı ba dı, “Nı da mugisi vuosi a tuo ba ligire yaa a chibi ńmünchibısı a yi vuosi, ama nı vaa nı nine suuli nı tune.”

¹⁵ Ta vuosi die dı piili a yile ba svigiti ma ta yaa tama Jœon ma, dı u nan kej a yi Ńmın Vuovvarıkırı Masia wa. ¹⁶ Die wıa Jœon die balı a yi ba mana dı, “Manıñ n sıwa nı ajan nyaanı ama vuodieke dı tianna mıñ kien, n ka tıgı vuodieke dı baan forisi u nıra guune gbañ. Wınuñ u nan nagı Ńmın Halıkasıka ajan bolıñ a sıı nı svigiti. ¹⁷ U yallı wa u kpalichaarıkıñ u nuuñ me dı u chaarı zaaha ta nagı zaabiehe a yi u bumbuñ me ta nagı zaakpeetiti a yi boli dieke dı kana ka kpise me.”

¹⁸ Jœon die dı müvlına wıvılnaha gie a yıa vuosisi, die u balı wıa yiri yiri a kpaanı ba dı ba tarıgi ba beriñ.

¹⁹ Ama die u galıñ naanı Herodi nıñ dama die u gbatı wa u gbañ gbañ u nımbua hıgoñ Herodiasi a faarı ta bı yi wıbıatı pam. ²⁰ A kvañ chaanı die u bı yi wıbıañ a gutı a ma, ta ligi Jœon dansarıka sunı.

*Jœon die dı sına Yisa Ńmın nyaanı dene
(Mat. 3.13-17; Maki 1.9-11)*

²¹ Sañja dieke Jœon die dı sınanı vuosi Ńmın nyaabu, die Yisa dı kej u jigiñ dı u sıı u gbañ. Mi Yisa die dı jıvısa Ńmın, ńmıñsikpeñ die dı yuori, ²² ta Ńmın Halıkasıka die dı kej sunı u sikpeñ ajanı nyıngbanıñ sıba ńmarıñ. Ta lılinı dı nyıñ ńmıñsikpeñ a baarı dı, “Funıñ fu yine n Buachoti; funıñ n nine dı suuli.”

*Yisa chɔɔŋkunviliŋ wia
(Mat. 1.1-17)*

- 23 Yisa die yiwo bina baŋsɪ-taa ta die a piili ʊ tʊvma.
- Vuosi die yile siba ʊ yiwo Josefu bua; ta Josefu chɔɔŋ die yine Heli,
- 24 ta Heli chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati chɔɔŋ die yine Liiva, ta Liiva chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ die yine Janayi, ta Janayi chɔɔŋ die yine Josefu,
- 25 ta Josefu chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Amosi, ta Amosi chɔɔŋ die yine Nahumi, ta Nahumi chɔɔŋ die yine Esili, ta Esili chɔɔŋ die yine Nagayi,
- 26 ta Nagayi chɔɔŋ die yine Maati, ta Maati chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Semeni, ta Semeni chɔɔŋ die yine Joseki, ta Joseki chɔɔŋ die yine Joda,
- 27 ta Joda chɔɔŋ die yine Johanani, ta Johanani chɔɔŋ die yine Resa, ta Resa chɔɔŋ die yine Zerubabeli, ta Zerubabeli chɔɔŋ die yine Sialitili, ta Sialitili chɔɔŋ die yine Neri,
- 28 ta Neri chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ die yine Addi, Addi chɔɔŋ die yine Kosami, ta Kosami chɔɔŋ die yine Elimadami, ta Elimadami chɔɔŋ die yine Eri,
- 29 ta Eri chɔɔŋ die yine Josua, ta Josua chɔɔŋ die yine Eliazza, ta Eliazza chɔɔŋ die yine Jorimi, ta Jorimi chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati chɔɔŋ die yine Liiva,
- 30 ta Liiva chɔɔŋ die yine Simiani, ta Simiani chɔɔŋ die yine Juda, ta Juda chɔɔŋ die yine

- Josefu, ta Josefu choəŋ die yine Jonami, ta Jonami choəŋ die yine Elayakimi,
- ³¹ ta Elayakimi choəŋ die yine Melia, ta Melia choəŋ die yine Mena, ta Mena choəŋ die yine Matata, ta Matata choəŋ die yine Nafani, ta Nafani choəŋ die yine Davidi,
- ³² ta Davidi choəŋ die yine Jese, ta Jese choəŋ die yine Obedi, ta Obedi choəŋ die yine Boazi, ta Boazi choəŋ die yine Salimoni, ta Salimoni choəŋ die yine Nasoni,
- ³³ ta Nasoni choəŋ die yine Aminadabi, ta Aminadabi choəŋ die yine Adimini, ta Adimini choəŋ die yine Arini, ta Arini choəŋ die yine Hezironi, ta Hezironi choəŋ die yine Perezi, ta Perezi choəŋ die yine Juda,
- ³⁴ ta Juda choəŋ die yine Jakobu, ta Jakobu choəŋ die yine Aziki, ta Aziki choəŋ die yine Abarahami, ta Abarahami choəŋ die yine Tera, ta Tera choəŋ die yine Nahori,
- ³⁵ ta Nahori choəŋ die yine Serugi, ta Serugi choəŋ die yine Rewo, ta Rewo choəŋ die yine Pelegi, ta Pelegi choəŋ die yine Eberi, ta Eberi choəŋ die yine Sela,
- ³⁶ ta Sela choəŋ die yine Kayinani, ta Kayinani choəŋ die yine Afakisadi, ta Afakisadi choəŋ die yine Siami, ta Siami choəŋ die yine Nowa, ta Nowa choəŋ die yine Lameki,
- ³⁷ ta Lameki choəŋ die yine Metusila, ta Metusila choəŋ die yine Enɔki, ta Enɔki choəŋ die yine Jaredi, ta Jaredi choəŋ die yine Mahalaleeli, ta Mahalaleeli choəŋ die yine Keenani,

38 ta Keenani chočŋ die yine Enosi, ta Enosi chočŋ die yine Sefi, ta Sefi chočŋ die yine Adami, ta Adami chočŋ die yine Nabidie N̄muŋ.

4

Sitaani die dı magısına Yisa dene (Mat. 4.1-11; Maki 1.12, 13)

¹ Womi Yisa die dı nyiŋ J̄očdani muġikpiuri chaan, ta suuli ajan N̄muŋ Halikasika, Halikasika die dı vaa u ga haagiu ma, ² mi die Sitaani die dı magısı wa a ga tuġi daraa banjisı-nuasa. Sanka mi mana die u ka dii jaan mana, die wia ka kvaŋ chaan kɔŋ die dı yallı wa.

³ Sitaani die dı balı wa dı, “Dı yi fu seŋ yi N̄muŋ bua fu vaa tanı gie bürüŋ nyindiike.”

⁴ Yisa dı yinji a balı wa dı, “Dı maagıya N̄muŋ gbaŋku sviŋ ‘Da nyindiike nyiuna ma wia vuota dı beri.’ ”

⁵ Mi Sitaani dı bı nagı wa a jvalı n̄muŋsikpenj a dagı wa dvnıa ka gie mana lagı lagı, ⁶ ta balı wa dı, “N nan nagı yikoke gie ajan nyinti gie mana a yi fu, die ba nagı yi muiŋ muiŋ ta n nan bıagı nagıha a yi vuodieke mana n yaalala. ⁷ N nan nagı yikoke gie ajan nyinti gie mana a yi fu dı yi fu svuny gbirigi a jıan muiŋ.”

⁸ Yisa dı yinji a balı wa dı, “Dı maagıya N̄muŋ gbaŋku sviŋ dı, ‘Vuota jıama tı Yomutien Nabidie N̄muŋ nyiuna ma ta bı dia u nyiuna ma!’ ”

⁹ Die Sitaani dı bı nagı wa a ga Jerusalemi a nagı wa a jvalı zieŋ N̄muŋ jıamıŋ juokpeŋkpuuku sikpenj me, ta balı wa dı, “Fu seŋ yi N̄muŋ Bua

yug̊ a chigisi tñgbañ, ¹⁰ dama dí maag̊ya N̊m̊iñ gbañku sv̊ dí, ‘N̊m̊iñ nan vaa u malakasisi miñj̊i daansima fu.’ ¹¹ Dí b̊i maagi dí, ‘Ba nan tuoli a tuo fu ba nuusi me amu fu naabiñ da keñ a gbiñ tan añ fu ye dañja.’ ”

¹² Ta Yisa die dí yiññi a balı wa dí, “Dí maag̊ya N̊m̊iñ gbañku sv̊ dí, ‘Vuon̊ da keñ mag̊isí ti Y̊om̊utieñ Nabidie N̊m̊iñ.’ ”

¹³ Die Sitaani die dí mag̊isina wa a j̊iñ wa die u va wa ta ga, sie sañña dieke u baañ nan ye sien̊ b̊ibra.

Yisa die dí piiline u tvvma Galili tñgbañ ma dene

(Mat. 4.12-17; Maki 1.14, 15)

¹⁴ Ka kvañ chañ Yisa die dí yiññi ga Galili, ta die a suuli añañ N̊m̊iñ Halikasika hag̊iruñ. Die ba m̊uv̊li u wia tñgban̊ka lug̊a mana. ¹⁵ Die u dag̊i ba N̊m̊iñ wia ba N̊m̊iñ jiāmuñ juone me; ta vuon̊ mana dí b̊iri wa.

Nazeriti vuosi die dí zetine Yisa dene

(Mat. 13.53-58; Maki 6.1-6)

¹⁶ A kvañ chañ Yisa die dí ga Nazeriti, jigidieke die ba wubine wo u ga b̊iruñ vuota. Ta die davvusikiri daar̊i die u ga juu N̊m̊iñ jiāmuñ juon̊ me siba u wone yie die wo. Die u hagi a zie dí u karuñ N̊m̊iñ gbañku, ¹⁷ ta die ba nag̊i N̊m̊iñ gbañ dieke N̊m̊iñ naazua Azaya die dí maag̊una a keñ ẙi wa. Die u yuori ke a ye jigidieke ba maag̊una dí,

¹⁸ “Nabidie N̊m̊iñ Haal̊uñ bie n ma, dama u vvar̊i muñ muñ dí n m̊uv̊li wv̊v̊inaha a ẙi z̊oc̊luntieluñ.

U tuŋ mīŋ mīŋ dī ga balī yōŋīsī dī n nan vuari
 ba a nyūŋ yōrī,
 ta bī balī yūsī dī ba nan ye,
 ta bī vuari vuodiekm̄ba dī benne mugisīŋ me a
 taaŋ yōrī,

19 ta bī muv̄lī dī saŋŋā tuŋḡya mīŋ
 dī Nabidie N̄mīŋ gbatī u vuosi a taaŋ.”

20 Yisa die dī karunna a kpatī wa die u pili
 gbaŋku a yiŋŋi a nagī ka a yi N̄mīŋ jiamīŋ
 tuntv̄ntu, ta suv̄ŋ kalī. Ta vuodiekm̄ba mana
 die dī benne N̄mīŋ jiamīŋ juoku me wo die dī
 jūma wa. **21** Womi Yisa die dī piili a bala ba dī,
 “Wudieke n karunna N̄mīŋ gbaŋku suku, keŋ yi
 wusie jinne, sība nī wuunnana die wo.”

22 Die ba mana sv̄ḡtī die dī fīalī aŋaŋ wa ta ba
 bīra wa, die dī yi be mamachi aŋaŋ wudiekem̄ba
 u bala wa. Die ba p̄iasa taŋ dī, “Daa u yine Josefu
 bua wa?”

23 Womi Yisa die dī balī a yi ba dī, “N ka
 chūliya dī nī nan balī mīŋ nandagīrī gie dī,
 ‘Gbīgbāantu gbaŋ fu gbaŋ.’ Nī nan bī balī a
 yi mīŋ dī n yi mamachi tūnk̄pūma n gbaŋ gbaŋ
 n tuŋ ma sība nī wuunnana dī n yiye Kapenɔmi
 ma wa. **24** Wusie maŋ bala nī dī, vuosi ka tuose
 N̄mīŋ naazua u gbaŋ gbaŋ u tuŋ ma. **25** Wusie,
 kpihḡuba pam die benne Izara tuŋḡbaŋ ma,
 saŋŋā dieke Elaja die dī benne wo, saŋka mi die
 nūŋ dī ka nūya bīna ataa aŋaŋ chūtī ayuaba, ta
 kōŋk̄pīŋ dī keŋ nan tuŋḡbaŋka mana ma, **26** ama
 N̄mīŋ die ka tuŋ Elaja ba wonyī mana jīgiŋ; die
 u tuŋ wa wa kpihḡu dieke dī benne Zarefatī
 Sadoni tuŋ ma wa jīgiŋ. **27** Saŋŋā dieke N̄mīŋ
 naazua Elasa die dī benne wo gama pam die

benne Izara tui ma, ama ba wunyi mana die ka ye gbaamij sie Naamani vuodieke di yine Siria dembiñ, wunij u nyina ma die yene gbaamij."

²⁸ Die vuodiekeomba mana die di benne Nmij jiamij juoku me wo ta wuj Yisa baliku gie, die di ju sinyurij pam ajan wa. ²⁹ Die ba hagi a yagi wa a nyij tika a yaa wa ga kunkogi dieke ba mina ba tika a zie wo sikpen a yaala ba kpanji wa a taaj gocliku sunj, ³⁰ ama die u nyigl ba sunsunj a chuj ga.

*Dembij dieke jimbiaj die di yalla wia
(Maki 1.21-28)*

³¹ Ka kuañ chaan ta Yisa die di ga Kaperomi dieke di benne Galili tujgbanj ma wa, davusikiri daari die u juu Nmij jiamij juoku me a piili daga vuosi Nmij wia. ³² U dagiku die di yi be mamachi pam dama die u bala ajan yiko.

³³ Ta daa wunyi jimbiaj die di yalla ta u bie Nmij jiamij juoku me die di faasi keesi njimisikpen di, ³⁴ "Funij Yisa, vuodieke di nyinna Nazeriti, bia fu yaala ti jigin? Kej di fu chusisi ti miñ? N siba vuodieke di yine fu, yiwo Nmij tuntunkasi vuonj."

³⁵ Ta Yisa die di natu jimbialku di, "Tari watu ta kej nyij daa wa ma." Die jimbialku di nagi daa wa taaj tujgbanj ba mana niñja ta kej nyij u ma, ajan ka nagina wa a taaj tujgbanj mana die ka ka yi wa danja.

³⁶ Die di yi vuotamba mana mamachi die ba piasa tamba di, "Bia balij wunna? Ta u yaa yiko ajan hagirij a yia jimbiatu nua, ta a nyina vuosi

ma.” ³⁷ Die wia die ba muvlu Yisa saaq tika ma mana.

*Yisa die dì gbaanna vuosi pam dene
(Mat. 8.14-17; Maki 1.29-34)*

³⁸ Saŋka mi Yisa die dì nyin Nmìn jiamin juoku me a ga Simoni tigin. Die Simoni hanin hogu die dì dua a yuagl, u nyungbanin die dì faasi tuvlu, die ba jvusi Yisa dì u sunji wo. ³⁹ Ta Yisa die dì ga a ga zie jigidieke u dvana wa, ta yi yuagibu nuan, die yuagibu dì va wa; ta hogu wa dì hagi bonyi a yi ba chaanti.

⁴⁰ Die ñmìn die dì june a kpati, vuodiekemba mana die dì yalla yuagitieliñ ba tige me ba yuagi yuagiti yiri yiri die dì chii be a keñ Yisa jigin. Die u nagi u nuusi a diisi diisi ba mana ma die ba mana dì ye gbaamij. ⁴¹ Ta u bì yi ta jumbiatì dì nyin vuosi pam ma, die a nyinana wa die a taan keesin ñmìnsikpen dì, “Funin fu yine Nmìn Bua wa.”

Ama die u ka bì saagi dì a balı wün, dama a siba baari u yiwo Nmìn Vuovvarikin Masia wa.

*Yisa die dì muvlinha wuvuinaha Nmìn jiamin juone me dene
(Maki 1.35-39)*

⁴² Die tuñ die dì vunna die Yisa die dì nyin tika ma a ga haagin ma; die vuosisi die dìdì dia a yaala wa, die ba kenne a ye wo wo, die ba ka bì yaala u ga ta va ba. ⁴³ Ama die u balı ba dì, “Sie n ga tigihanin ba a ga balı Nmìn wuvuina yaa gamma u naari kenin wia mi gban, dama die wia Nmìn dì tuñ mìn.”

44 Naa chiaŋ ma die ʊ dıdı dia Judia tıgısı ta juo Nmıŋ jıamıŋ juone me a daga vuosi wıaha.

5

Yisa die dı wana ʊ bumbuŋaŋ kvanandıusırıba dene

(Mat. 4.18-22; Maki 1.16-20)

1 Daan̄ kaan̄ Yisa die dı ga a zie Genezariti gbagıkpıku kvanuaŋ a bala Nmıŋ wıa ta daadan̄ pam dı taaŋ giliŋ wo a wumma wıaha. **2** Die ʊ ye haarısı ale die dı zene gbagırı kvanuaŋ, zaasıyigiribe die vanaha ta die a ga sugire ba nıtı. **3** Yisa die dı juu haarısı kaan̄, die dı yine Simoni jaan̄ ta balı wa dı ʊ kpaŋŋı ka a ga nyaabu sʊŋ bıta. Yisa die dı wa a kali haarıkı sʊŋ a daga kpıkpaaku Nmıŋ wıa.

4 Die ʊ dagına kpatı wa, die ʊ balı Simoni dı, “Kpaŋŋı haarıkı ka ga jigidieke dı goline ta nı vıgi nı nıtı nyaabu sʊŋ a yigi zaasıŋ.”

5 Simoni die dı yinŋı balı wa dı, “Jakvun̄, tı tıŋ wa yuku mana ama tı ka yigi jaan̄. Tı, fu bala naa wa wıa, n nan vıgi nıtı.” **6** Die Simoni anjaŋ ʊ chanchaalıba die dı vıgi ba nıtı a yigi zaasıŋ pam, ta ba nıtı die dı yaala a kpaa kpaa. **7** Naa chiaŋ ma, die ba wa ba chanchaalıba die dı benne haarı kaniŋ wa ma wa dı ba keŋ a suŋŋı be. Die ba keŋ vuari zaasıbu a suuli ba haarısı ale wo mana, ta haarısı dı wa dunsi a yaala a sʊŋŋı nyaabu chiaŋ. **8** Die Simoni Piita die dı yene wudieke die dı yine wo ʊ gbigiri Yisa nıŋŋa a baarı dı, “N Yomvıtieŋ, n yiwo tıntımbıatıtieŋ. N ka vıuna dı n gbıgi fu. Va mıŋ ta ga”, **9** dama

die ba yigine zaasij pam wa die yine Simoni Piita ajan u zvaliba mana mamachi ¹⁰ ajan u chanchaaliba, Jemisi ajan Jœn vuodiekiemba dì yine Zebedi ballı.

Ta Yisa dì balı a yi Simoni dì, “Da vaa njmaamij yalla fu, a nyij jinne yaa gamma nan ga a sugguma vuosi a kiere n jigin.”

¹¹ Die wia die ba kpaanjı ba haarisısı a jvalı gaan a va jaan mana ta dì Yisa kuañ.

*Yisa die dì gbaanna gamij dene
(Mat. 8.1-4; Maki 1.40-45)*

¹² Sañja kaanı Yisa die bie tij kaanı ma ta daa wunyi dì bie muij a yallı gamij. Die u yene Yisa wa die u nagı u gbaŋ a taaŋ tıŋgbanj u niŋja a jvusi wa dì, “N Yemutien, dìl yi fu duŋju fu gbaanj muij.”

¹³ Yisa die dì tıuntı u nuuŋ a gbı daa wa ta balı dì, “N saagıya, fu gamij kpatıya muij.” Lele womi daa wa ganı dì kpatı bonyı. ¹⁴ Die wia Yisa die dì kpaanj wa dì, “Da keŋ balı vuon wıri gie, ama ga a ga nagı fu gbaŋ a dagı Nmıŋ kikaabitıwa ta kaabı kaabi dieke Mosisi die dì dagına wa yaa gamma gamij gbaaniŋ wia, aŋ vuon mana sımma sıba dì lele fu gaŋku kpatıya muij.”

¹⁵ Ama die ba faası muvılı Yisa saan jigin mana, ta kpičpaanj die dì keŋ u jigin dì ba wuŋ wudieke u balala, ta ye gbaamij a nyij ba yuagıtı ma.

¹⁶ Ama die u ḥaaŋ ga wa haagiŋ ma a ga jvusa Nmıŋ.

*Yisa die dì vana nyıŋgbanj kpiikiŋ tieŋ dì ye gbaaniŋ dene
(Mat. 9.1-8; Maki 2.1-12)*

17 Saŋŋa kaanı die Yisa dı daga vuosi N̄m̄iŋ wia, ta Farasisi aŋaŋ m̄raha dıdagırıba die dı kalı mi, die ba nyiŋ wa Galili tıgısı mana aŋaŋ Judia tıgısı mana aŋaŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ. Die Nabidie N̄m̄iŋ hagırıŋ die dı bie u ma dı u gbaan̄ yuaḡtieliŋ. **18** Die dembisi batan̄ die dı chii daa wuŋyı nyiŋgbaniŋ die dı kpine kalıŋŋa ma a mia dı ba nagı wa juu tigiri me a nagı wa duŋŋ Yisa niŋŋa. **19** Ama die vuosi die dı dala wa die ba ka bıagı nagı wa juu, die wia die ba chii wo a jıvalı mampili sikpeŋ* a chıa a yuori vɔrıŋ a nagı wa aŋaŋ kalıŋka a suŋŋ duŋŋ vuosi suŋsuŋ Yisa niŋŋa **20** Yisa die dı yene ba yine wo yada dene wo, u balı yi daa wa dı, “N zua n nagı fu taalı a chaa fu.”

21 Ta m̄raha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi vuosisi die dı piili a yile ba suŋtı ma dı, “M̄nıia yine daa wa gie a bala sıba u yiwo N̄m̄iŋ? Vuobia baŋŋ nan nagı vuoŋ taalı a chaa wa, ntaala N̄m̄iŋ nyiŋna?”

22 Die Yisa dı miŋŋı ba suŋanyile ta pıası ba dı, “Bıa nı yile wıaha gie nı suŋtı ma? **23** Genhe jabıa yine mɔlı, fu baŋŋ balı dı, ‘N nagı fu taalı a chaa’ yaa ‘Hagı a chıŋ’? **24** N nan wa a dagı aŋ nı summa a baari manıŋ vuota Buŋ yaa yiko duŋŋıa mama a nan bıagı a nagı vuosi tumbıatı a chaa ba.” Die wia die u balı a yi nyiŋgbankpiikiri tieŋ wo “N bala fu, hagı a nagı fu kalıŋŋa a ga tigin.”

25 Lele womi daa wa die dı hagi ba mana niŋŋa a nagı u kalıŋŋa a kuli ta bıra N̄m̄iŋ. **26** Die dı yi vuoŋ mana mamachi pam ta ɣmaamıŋ die

* **5:19** 5.19 Ba ɣaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

dı yigi be, die ba pagı Nmıñ a bala dı, “Tı ye mamachi wıa jinne.”

Yisa die dı wana daa wunyi v saan dı yine Liiva dene

(Mat. 9.9-13; Maki 2.13-17)

²⁷ A kvaŋ chaan̄ ta Yisa die dı nyıñ a ye lampotuosiru ba wasınana Liiva ta v kalı jigidieke ba tuosinene lampoke juoñ me. Yisa dı balı a yi wa dı, “Dıa mıñ!” ²⁸ Die Liiva die dı hagı a vaa jaan̄ mana ta dı v kvaŋ.

²⁹ Liiva die dı paalı a yi chaanti v tigiñ me a yi Yisa; ta die lampotuosirin̄ pam aŋan̄ vuosi bataŋ die dı lagısi die aŋan̄ ba. ³⁰ Die Farasisi bataŋ aŋan̄ ba mıraha dıdagırı bataŋ die dı yine Farasisi die dı kej pıasa Yisa kvaŋandıüsırıba dı, “Bıa nı die ta nyuo aŋan̄ lampotuosirin̄ aŋan̄ tıntımbıatı tielin̄?”

³¹ Yisa die dı yıñni a balı ba dı, ³² “Manıñ n ka kej dı n balı vuodiekiemba dı yine vuovıuna dı ba vaa ba tımbıatı ama n kej dı n balı tıntımbıatı tielin̄ dı ba vaa ba tımbıatı.”

Siehaala aŋan̄ siekvara dı kana ka lagısı tan̄ dene

(Mat. 9.14-17; Maki 2.18-22)

³³ Die vuosi bataŋ die dı balı Yisa dı, “Jœon kvaŋandıüsırıba ɳaan̄ bøba nuaŋ ta juusa Nmıñ saŋña mana, ta Farasisi mba kvaŋandıüsırıba dı yie die gbaŋ gbaŋ ama fu kvaŋandıüsırıba ɳaan̄ die miñ ta nyuo saŋña mana.”

³⁴ Yisa die dı yıñni a balı ba dı, “Nı tıñ yaala chaan̄ diekemba dı gana høgv faarıñ ma bøba nuaŋ, banıñ aŋan̄ høgv wa tieñ dı lagısına a beri

wo? Die kaan̄ bıagı a yi. ³⁵ Ama saŋja nan kej ba nan nagı hɔḡu wa tien a nyiŋ ba jigiŋ, san̄ka mi ba nan wa bɔb̄i nuaŋ.”

³⁶ Yisa die dı bı taan̄ ba nandagırı gie dı, “Vuon̄ kaan̄ saagi a chıırı garıhaalıŋ ta nagı ka garıchɔctıŋ a baalı a ligi garıkuun̄ vɔr̄ıŋ, dama u yi die u nan chıuvsı garihaalıku ta garihaalıku aŋaŋ garıkuvırı kaan̄ dı mu taŋ. ³⁷ Yaa nı ye ye ta vuon̄ nagı daahaalıŋ asu gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyiŋkvıra ma? Dama u yi die daabu nan kvn̄ a chıırı kolititi aŋ daabu aŋaŋ kolititi mana taan̄ yɔr̄ı. ³⁸ Ama sie u nagı daahaalıŋ asu gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyiŋhaala ma. ³⁹ Dı yi ta vuon̄ dı nyuu daakuun̄, u kej ye daahaalıŋ u ka bı yaala, u ŋaaŋ baarı dı ‘Daakuun̄ı nansına.’ ”

6

Davvusıkırı daarı wia (Mat. 12.1-8; Maki 2.23-28)

¹ Davvusıkırı daaŋ kaanı die Yisa aŋaŋ u kvaŋjandıusırıba die dı chıŋı tıanna zaa kvaŋ ma, ta u kvaŋjandıusırıba die dı gobe zaapakıtı a yiaga ŋɔba. ² Ta Farasisi bataŋ die dı pıası ba dı, “Bıa nı ye wudieke tı mıraha dı dagına dı tı da yi davvusıkırı daaŋ?”

³ Yisa die a pıası ba dı, “Nı ye ka karıŋ Nmıŋ gbaŋku sʊŋ Davidi die dı yine die wo? Koŋ die yalla wınuŋ aŋaŋ u kvaŋjandıusırıba, ⁴ die u ga Nmıŋ jıamıŋ juoku sʊŋ a ga nagı paanu dieke ba nagına a yi Nmıŋ a ŋɔbı ta bı nagı yi u kvaŋjandıusırıba ba ŋɔbı. Ama tı mıraha die ka yi sien̄ dı vuon̄ ŋɔbıha sie Nmıŋ kıkaabitı

nyūna ma.” ⁵ Yisa die dī bī balī ba dī, “Manūn vuota Bua yine davūusikirī daari tieŋ.”

*Nuukpiikij tieŋ gbaamij wia
(Mat. 12.9-14; Maki 3.1-6)*

⁶ Davūusikirī daan̄ kaan̄ bībra Yisa die dī ga juu N̄mūn jīamūn juoku a daga N̄mūn wia, ta daa wōnyi die dī bie mi u nuudiigij die dī kpi. ⁷ Ta die N̄mūn mīraha dīdagūrība ajan̄ Farasisi batān die dī bie mi a yaala sieti dī ba galīn Yisa, die wia die ba daansa wa dī ba ye dī u nan gbaaj wa davūusikirī daari. ⁸ Ama Yisa die mīn̄jī ba sunjanyilehe ta balī yi daa dieke nuuke dī kpīne wo dī, “Hagī a zie vuon̄ mana nūn̄ja.” Die wia die u hagī a zie mi. ⁹ Die Yisa dī balī a yi ba dī, “Nī vaa n̄ piasi nī, bīa tī mīraha dī baa tī yime davūusikirī daraan̄? Dī tī sunjī vuosi yaa tī chūv̄si ba? Tī gbatūma vuon̄ misi taamma yaa tī kuv̄ ba?” ¹⁰ Die wia u daansi ba mana a tīaŋ, ta die balī yi nuukpiikiri tieŋ dī, “Tūntī fu nuuke.” Die u tūntī u nuuke die ka bī hagīrī bībra. ¹¹ Ama N̄mūn mīraha dīdagūrība ajan̄ Farasisisi die dī jū sūnyūrūn̄, a piili a bala yīa taŋ ba baaŋ yi Yisa dene.

Yisa die dī vuarīna u kvaŋandūsirīn̄ ban̄ ajan̄ bale wo dene

¹² Saŋka mi Yisa die dī ga jīvalī kunkogij dī u jūv̄si N̄mūn̄, a die jūv̄si N̄mūn̄ kanūn̄ yuku mi mana. ¹³ Die tuŋ̄ dī vuonna die u wa u kvaŋanvuosi a keŋ̄ lagīsī u jīgīn̄ a vuari vuosi ban̄-ale, a wa ba tūntūntūn̄.* ¹⁴ Die u

* **6:13** 6.13 Ba wasa u kvaŋandūsirība ban̄ ajan̄ bale wo gie tūntūntūba.

vvarı wa Simoni (vuodieke v wasınana Piita) ajan Simoni nimbubabin Andurusi ajan Jemisi arjan Jɔɔn ajan Filipi arjan Batolomiwo,¹⁵ ajan Matiwo ajan Tomasi ajan Alifusi buadembin Jemisi ajan Simoni vuodieke die dı yaala banı Juu vuosi yallıma ba gbaŋ wa,¹⁶ ajan Judasi vuodieke die dı yine Jemisi bua wa ajan Judasi Asikaroti vuodieke die dı posine Yisa chiaka.

*Yisa die dı dagınana ta gbaama vuosi dene
(Mat. 4.23-25)*

¹⁷ Yisa die dı keŋ svuŋ kunkogiri me ajan ba, die a ga zie tıŋgban dieke dı muna tan; ta die v kuaŋanvuosi pam die dı bie mi; vuosi pam die dı nyıŋ Judia chaŋ mana ajan Jerusalemi ajan Taya ajan Sadoni mana tıgısı die dı gbigine mügıkpuři, ¹⁸ die ba keŋye müŋ dı ba wuŋ v wubalıka ta bı yaala v gbaaŋ ba. Vuodiekemba die jımbıatı die dı yalla ba gbaŋ die keŋye müŋ, die v gbaaŋ ba. ¹⁹ Die vuosi mana die dı mia dı ba gbı wa, dama hagırıŋ die nyına v ma a gbaama ba mana.

*Svgıfıalıŋ ajan svgıchvıusiŋ wıa
(Mat. 5.1-12)*

²⁰ Saŋka mi die Yisa die dı daansı v kuaŋandıüsırıba ta baari dı,
“Nınıŋ zœlıntıeliŋ svgıfıalıŋ yiwo nı sıtı,
dama Nmıŋ naarı yiwo nı sıtı!

²¹ Nınıŋ vuodiekemba kɵŋ dı yalla lele,
svgıfıalıŋ yiwo nı sıtı,
dama nı nan keŋ chagi.

Nınıŋ vuodiekemba dı kunnana lele, svgıfıalıŋ yiwo nı sıtı,

dama ní nan daansi a laa.

22 “Vuosi dí kej haa ní ta zeti ní ta zia ní ta chuvusa ní saara, dama ní dína manuj vuota Buva wia, svigifialuj yiwo ní suti. **23** Ní yallima svigifialuj ta seme dama ní nyvarí nan daansi dala Njmíñ naari ma; die gbañ gbañ die ba chivaliba die dí yi Njmíñ naazvaliba.

24 “Ninuñ nyintitieliñ, wubiañ bie ní ma,
dama ní wɔñ ye ní choti jaan muiñ.

25 “Ninuñ vuodiekkemba dí chaguna lele, wubiañ
bie ní ma,
dama kɔñ nan daansi yigi ní.

“Ninuñ vuodiekkemba dí lanana lele, wubiañ bie
ní ma,
dama ní nan daansi ye svigichuvusij ajanj
kpañ.

26 “Ninuñ vuodiekkemba vuosi mana dí
burunana, wubiañ bie ní ma; dama die gbañ
gbañ ba chɔçŋkuvuliba die dí biri njminchibisi
naazvaliba.

*Ní yallima choti ajanj ní dataasi
(Mat. 5.38-48; 7.12a)*

27 “Ama n bala ninuñ vuodiekkemba dí
wunnana n baliku gie, ní chome ní dataasi ta
yime wuvuna a yuma vuodiekkemba dí hana ní.

28 Ta vuodiekkemba dí kanana kaati a yia ní, ní
balí ba dí ‘Njmíñ sunđi be’, ta jvusima Njmíñ a
yuma vuodiekkemba dí yinene ní biañ **29** Dí yi
vuon dí kej falí fu kaamij fu yinđi kaaní wa
gbañ a yi wa aji u falí. Dí yi vuon dí kej a nagí
fu jayeekikpenjkriuj fu vaa u nagí fu jayeekibinj
a gvti. **30** Vuodieke ninuñ mana dí kej jvusi fu jaan
fu yi wa, ta vuon dí kej gbatí fu jaan da kej dia

a ga tuo. ³¹ Wudieke fu yaala vuosi yi a yi fu, fu yi die a yi fu chanchaalıŋ.

³² “Dü yi fu cho vuodiekemba dı chone fu nyına ma, bıa Nmıŋ dı baa u nagı gvtı fu? Tıntımbıatı tieliŋ gbaŋ cho wo vuodiekemba dı chone be. ³³ Ta dü yi fu yie vıunıŋ a yıa vuodiekemba dı yinene vıunıŋ a yıa fu bıa Nmıŋ dı baa u nagı a gvtı fu? Tıntımbıatı tieliŋ gbaŋ yie die. ³⁴ Dü yi fu paŋıa vuodiekemba fu sıbına dı ba nan yıŋrı tuŋ fu, bıa Nmıŋ dı baa u nagı a gvtı fu? Tıntımbıatı tieliŋ gbaŋ paŋıa die a yıa ba chanchaalıŋ ta yıŋrı tuose ba nyinti.

³⁵ “Die wıa nı chome nı dataası ta yime vıunıŋ a yıma ba. Ta dü yi nı paŋıı vuon jaaŋ ka ga yuası, da vaa nı svıgtı chıvısi a wıa, dama nı nyıvarı nan daansı dala, ta nı nan bı yi Nabidie Nmıŋ ballı. Dama wıvnıŋ u yie wıvnına a yıa vuodiekemba nine dı kana ka suule wudieke u yinene a yıa ba aŋıa vuobiati mana. ³⁶ Nı chıgıma zıɔlıŋ sıba nı Chıɔŋ Nmıŋ dieke dı benne arızanna ma dı chıgınana zıɔlıŋ dene wo.

Chanchaalıŋ sariya diile wıa (Mat. 7.1-5)

³⁷ “Da keŋ a dıi vuon sariya amu Nmıŋ da keŋ dıi fu sariya, da keŋ balı a chıvısi vuon amu Nmıŋ da keŋ balı a chıvısi fu. Nagı fu chanchaalıŋ taalı a chaa ba amu Nmıŋ dıaŋ nagı fu taalı a chaa fu. ³⁸ Yıma vuosi amu Nmıŋ dıaŋ nagı yi fu. Dı nan dı sıı sıba Nmıŋ dı baan nan nagı u kuruba a mɔgısı zaa, ta ka keŋ suuli aŋıa ka kvanvaŋ mana aŋ u jıı jıı ta dɔŋ dɔŋ ta a keŋ suuli a jaasa aŋ u nagı a yi fu, fu baan nan bıagı a

pögili dene. Fu nagina fu kuruba a mögisa nyinti a yia vuosi die, Nmien gbañ nan mögisí die a yi fu.”

³⁹ Ka kuañ chaañ Yisa die dí taañ ba nandaguri gie dí, “Yii nan biañ a datí u chanchaañ? Ba mana kaañ nan golin me? ⁴⁰ Bubuguru diañ ka tiañ u dídaguru; ama bubuguru diañ dí keñ miññi a buguri a kpatí u nan dí sii siba u dídaguri wa.

⁴¹ “Bia fu daansa a yese minchübiñ dieke dí benne fu chanchaañ nimbiñ me ta ka ye dakvulí dieke dí benne fu gbañ gbañ fu nimbiñ me? ⁴² Lalia fu baa fu yi a balí yi fu chanchaañ dí, ‘N zua, vaa n vuari ñminchübiñ dieke dí benne fu nimbiñ me’, ta ka ye dakvulí dieke dí benne fu gbañ gbañ fu nimbiñ me? Fünñ gigaantu wa gie, woliñ nagí dakvulí dieke dí benne fu gbañ gbañ fu nimbiñ me amu fu miññi ye a vuari ñminchübiñ dieke dí benne fu chanchaka nimbiñ me wo.”

*Tiñ añañ ka nyiñnyiñka wia
(Mat. 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ “Tiñviniñ ka wala nyiñnyiñkibiatí, ta tiñ dieke dí yuagina ka wala nyiñnyiñka viuna. ⁴⁴ Tiñ nyiñnyiñka ma ba siba ka. Ba ka yese kunkamien hañgoçsi jigiñ a tuvra, yaa taama jia jigiñ a tuvra. ⁴⁵ Vuoviniñ yie tuvniña dama u suñ viuna miñ; ta vuobiañ diañ dí yie tumbiatí dama u suñ suuli wo añañ wubiatí. Jadike dí benne vuon suñ ma kaniñ u bala.

*Mimuriñ bale wia
(Mat. 7.24-27)*

46 “Bia ni wasa miñ ni Yomutieñ ta ka yie wudieke n yaalala? **47** Vuodieke mana dí kienene n jigiñ ta wumma n wubalikaha ta díha, n nan dagi ni u sına die. **48** Wunuiñ u sú siba daa wunyi die dí mina u tigiñ, ta die wolij a tuu tıngbañ a suñ a ga tuği tanj ta duañ nyabilij tanj sikpen. Ka kuañ chaañ niñ dí keñ ni pam ta muguiñ dí kpaa ta nyaabu dí keñ nigi tigiri, ama die tigiri ka nanya dama die u miñji miñ ka miñ. **49** Ama vuodieke mana dí wunnana n wıaha gie ta ka díha sú siba daa wunyi die dí mina u tigiñ a zieñ tambusui me ta ka duañ nyabilij ka chiañ wa, ta die niñ dí ni muguiñ dí kpaa, ta nyaan dí keñ nigi tigiri, die ka nan bonyi. Bia chusibian wunna!”

7

*Yisa die dí gbaanna Romi tıñ sojası jakuvıñ
tvntvntu dene
(Mat. 8.5-13)*

1 Die Yisa die dí dagına vuosisi a kpatı wa die u nyiñ a ga Kabenomi tıñ ma. **2** Mi Romanisi sojası jakuvıñ wunyi die dí bie mi a yallı u tvntvntu u chone pam, die yuagıñ dí yigi wo u gbigi kunj. **3** Die jakuvırı dí wuñ Yisa wıa, a tuñ Juu vuosi nyıñkura batañ dí ba ga a wa wa dí u keñ a gbaañ u tvntvntu wa. **4** Die ba keñ Yisa jigiñ a juvsı wa ajañ niñjmına a baarı dí, “Daa wa gie mu dí fu sunji wo, **5** dama u cho tı tıngbañka gie vuosi, ta miñ Nmıñ jiamıñ juoñ a yi tı.”

6 Die wıa Yisa die dí dí ba kuañ a ga. Die u gana a gibile tigiri, jakuvırı die dí tuñ u zıvalıñ dí ba keñ balı wa dí, “N Yomutieñ daa mugisi fu

gbaŋ a kiere, dama n ka mu dí fu keŋ juu n tigɪŋ me. ⁷ Die wia maŋ ka keŋ fu jigiŋ n gbaŋ gbaŋ wa. Ama ko yi nuaŋ aŋ n tuntuntu wa ye alaafia. ⁸ Dama maniŋ n gbaŋ n yaa wa n nyiŋkura, ta yallı sojasi ba dí n kuŋ. N ŋaaŋ bali a yi gen wo, gamma aŋ u ga, ta bali a yi gen wo kiere aŋ u keŋ; ta bi vaa n yomu yi wudieke n yaalala.”

⁹ Yisa die dí wunna naa die dí paalı a yi wo mamachi, die u yiŋni a bali yi kpíkpaaku die dí duna u kuaka dí, “N bala ni, n ye ka ye vuon dí yine miŋ yada siba naa Izara vuosi sun gbaŋ.”

¹⁰ Die sojasi jakuvırı zvalıba die dí yiŋni a ga u tigiri me a ye u tuntuntu wa dí yene alaafia.

Yisa die dí vana kpihɔgu bvadembij dí hagi kuŋ me dene

¹¹ Die tuŋ dí vuunna Yisa die dí ga tuŋ kaanı ba wasınana Neeni, ta u kuŋandıusırıba aŋaŋ kpíkpaaku die dí dí u kuŋ. ¹² Die u dene a ga tıgı tıka nuaŋ, die u ye kpíkpaan dí nyına tıka sun a chii kuŋ dí ba ga guu. Vuodieke die dí kpine wo die yiwo kpihɔgu wunyı bvabalımuŋ, die u yiwo dembiŋ. Kpihɔgu wa gbaŋ die bie kpíkpaaku sun. ¹³ Die Yisa die dí yene kpihɔgu wa zccıluŋ die dí yigi wo u bali a yi wa dí, “Da kumma!” ¹⁴ Ta die dí a ga a gbı tıaka, ta vuodiekemba die dí chine wo wo dí zie. Yisa die dí bali dí, “Dalvakıŋ hagı!” ¹⁵ Die kumbu miivoli die dí yiŋni keŋ, ta u hagi kalı a piili bala wia. Yisa die dí yiŋni a nagı wa yi u nuŋ.

¹⁶ Die ŋmaamıŋ die dí yigi vuodiekemba mana die dí benne mi, ba mana die dí bırı Ȧmıŋ, a baarı dí, “Ȧmıŋ naazvakpeŋkpııŋ keŋ nyıŋ ti

jigin müŋ”; ta bala taŋ dı, “N̄m̄ıŋ keŋ suŋŋ a suŋŋi u vuosi müŋ.”

¹⁷ Yisa wıaha gie die dı muvolı ga Judia tıŋ mana aŋaŋ tıgı diekemba mana dı gbigine mi.

*J̄oɔn dieke dı s̄inana vuosi N̄m̄ıŋ nyaabu wıa
(Mat. 11.2-19)*

¹⁸ Ka kuaŋ chaaŋ J̄oɔn dieke dı s̄inana vuosi N̄m̄ıŋ nyaabu kuaŋandıüsırıba die dı ga a balı wa wıaha gie mana. Die u wa vuosi bale u kuaŋandıüsırıba suŋ, ¹⁹ a tuŋ ba tı Ȳomutien Yisa jigin dı ba ga pıasi wa dı, “F̄unıŋ fu yine vuodieke dı balla u keŋ wo yaa tı ye chıusıma vuogaŋ bıbra?”

²⁰ Die ba kenne tıgı Yisa jigiri, die ba balı wa dı, “J̄oɔn dieke dı s̄inana vuosi N̄m̄ıŋ nyaabu tınnna tı dı tı keŋ pıasi fu dı, ‘F̄unıŋ fu yine vuodieke u bala dı u nan keŋ wo yaa tı ye chıusıma vuogaŋ.’ ”

²¹ Kanıŋ saŋka mi gbaŋ gbaŋ Yisa die dı gbaŋ vuosi pam, yvagıtieliŋ aŋaŋ vuodiekeomba yvagıti die dı faasına a hagırı, ta vvarı jımbıati vuosi pam ma, ta die vaa yıısı pam nine dı yuori. ²² Die u yıŋŋi a balı J̄oɔn tıntıntıba dı, “Nı yıŋŋi a ga balı J̄oɔn wudieke nı wınnana ta yese wudiekemba; dı nı ye ta yıısı nine dı yuorine, gbarıgısı dı chıŋŋ, ta vuodiekeomba die dı yvagına gamıŋ ye wo gbaamıŋ, tıkpaara tıen dı wımmma, ta kunti dı haga kuŋ me, ta zıclıntielin dı wımmma N̄m̄ıŋ wıbalıki vıunaha. ²³ Ta svıgıtialıŋ bie vuodieke dı kana ka chılı müŋ ma.”

24 Jœn tontountuba die dì yiñjine a ga a kpati wa, Yisa die dì piili a piasa kpikpaaku yaa gamma Jœn wia dì, “Die nì gana Jœn jigiri hagiri ma wa, bia die nì yile dì nì nan ye? Die nì yile dì nì nan ye hvutu bulogisun dì niginana?

25 Yaa bia die nì nyiñ ga nì ye? Dembinj dì yeeginene nyinyyeeki viuna? Vuodiekeomba dì yeeginene nyinyyeeki viuna ta bie ba duñju bie wo naaleesi me. **26** Nì balì miñ, vuobia die nì nyiñ ga nì ye wo? Nì tuñ yile dì nì nan ye Nmiñ naazua yaa? Wusie mañ bala nì, Jœn nìñ tiañ naazua. **27** Dama Jœn die yine vuodieke Nmiñ die dì bala u gbañku sunj dì, ‘Maniñ n nan tuñ n tontuntu añ u woliñ dia fu niñja a wonsi fu keniñ sieku a duañ fu.’ ” **28** Yisa die dì bì balì ba a gvti dì, “Maniñ n bala nì, ba ye ka miuri vuon dì tianna Jœn, ama vuodieke dì wiarina kvañ Nmiñ naari ma tiañ wa.”

29 (Ta Vuon mana añañ lampotuosiribe die dì saagi dì Nabidie Nmiñ viuna, dama die ba wuñ Jœn muñliñ, ta vaa u sii ba Nmiñ nyaabu. **30** Ama Farasisi añañ vuodiekeomba die dì daginana Nmiñ miraha die dì zeti Nmiñ dì sanna die a yi ba, dama die ba ka saagi dì Jœn sii ba Nmiñ nyaabu.)

31 Ta Yisa die dì bì balì ba dì, “Ninuñ leleke gie vuosi, bia mañ nan nagi a magisi nì? Vuon bia yine nì? **32** Nì niası wa ballibisi dì kalla nyuñjiñ a nata wasa tamba, ‘Tì wia wiñ a yia nì ama nì ka sie, ta chia hanye a yia nì ama nì ka kuma.’ **33** Ninuñ leleke gie vuosi niası wa ballibisi gie dama Jœn die dì kenne ta ka die

nyindiike gbaŋ gbaŋ ta ka nyuo daaŋ ta nı baari dı u yiwo yuŋyaan; ³⁴ ta manuŋ vuota Buɑ dı keŋ die ta nyuo, nı baari ‘Ye, u yiwo wutulitien anajan daanyuru; ta bı yi lampotuosirin anajan tuŋtumbati tieliŋ zua.’ ³⁵ Ama vuodiekeomba dı tuone Nmıŋ yiaŋ daga dı dı yiwo wusie.”

Yisa die dı gana Simoni vuodieke dı yine Farasisi vuoke tigin dene

³⁶ Die Farasisi wonyı die dı wa Yisa dı u keŋ anj ba dii nyindiike u tigin me. Die Yisa die dı ga daa wa tigiri me, ba mana dı lagin kalı a die.

³⁷ Die hɔgʊ wonyı die benne tika ma a dvaga dembisi die dı wuŋ dı Yisa bie daa wa tigiri me a die nyindiike, die wia u yaa kɔlba anajan tulaari dieke ligire dı faasına tua, ³⁸ a die a keŋ a gbigiri Yisa nagısı chiaŋ, a kuma u nintaanti dı nanna Yisa naatala ma. Die Yisa naatala die dı sunsi ta die hɔgʊ wa die dı nagı u sikpen zoosi a chitı ha ta die a mɔgısı u naatala ta sıtu tulaaribu a yi he. ³⁹ Die Farasisi dieke die dı wana Yisa wa die dı yene naa u yile u svŋ ma dı, “Dı yi daa wa gie dı sen yi Nmıŋ naazva wusie, u tıŋ nan dı siba hɔgʊ wa gie dı yine vuodieke. U tıŋ nan dı siba a baari dı u yiwo tuŋtumbati tieŋ.”

⁴⁰ Die wia Yisa die dı balı Farasisi wa dı, “Simoni n yaa wuŋ n baa n balı fu.”

Ta Simoni die dı yinji baari, “Dıdagırı balı muŋ?”

⁴¹ Yisa die dı balı wa dı, “Die dembisi bale die yalla vuodieke dı paŋŋınana ligire hamıŋ. Wonyı die dii wo ligire bie* kɔbısı-nu hamıŋ, ta

* **7:41** 7.41 Ligiri biŋ die yiwo damuŋmuŋ tune.

wonyi diaŋ die dí dii ligire bie baŋsí-nú hamuŋ.
42 Die ba wonyi mana die ka bıagı tuŋ wo, die wia die u nagı chaa ba mana dí ba gamma. Lele, ba jabıa balla u chome wo pam?”

43 Simoni die dí yinŋji balı wa dí, “N yi tama vuodieke hanni die dí faasına a dala wa.”

Yisa die dí balı wa dí, “Funıŋ balı wa wusie.”
44 Die u yinŋji a daansı hogu wa ta balı yi Simoni dí, “Ye hogu wa gie? N kenne juu fu tigiri gie me, ka yi miŋ nyaan dí n nıtı n naatala ama hogu wa gie nıtı wa n naatala aŋaŋ u nintaantı ta chılıha aŋaŋ u sikpeŋ zoosi. **45** Ama funıŋ nıŋ ka mɔgısı miŋ, ama wunıŋ nıŋ u ka vaa n naatala mɔgısıŋ n kenne a juu gienwa. **46** Ta ka bı nagı kpaaŋ a duuri n sikpeŋ, ama wunıŋ nıŋ u siti wo tulaari a yi n naatala ma. **47** N bala nı, n nagı wa u tumbıatı pam wa mana a chaa wa; die wia u cho miŋ pam wa, ama vuodieke n nagına a chaa wa bıta, wunıŋ u gbaŋ chome miŋ bıta.”

48 Die wia Yisa die dí balı a yi hogu wa dí, “N nagı fu taalı a chaa fu.”

49 Ta vuodieiekemba die dí kala a gvtı ba die wo die dí yile ba svıgtı ma dí, “Mınıa wunna a bıagı naga vuosi taalı a chaa ba?”

50 Ta Yisa die dí balı a yi hogu wa dí, “Fu yada gbatına fu a taan, gamma aŋaŋ svıgıtvaagıŋ.”

8

Hogu diekemba die dí dına Yisa wia

1 Naa kuaŋ chaaŋ Yisa die dıdı dia tıgıkpiuma aŋaŋ tıŋkpaaŋısi a bala Nmıŋ wuvıunaha yaa gamma Nmıŋ naarı wia. U kuaŋandıüsırıba baŋ

aŋaŋ bale die dı wa mıŋ a ga, ² aŋaŋ hɔgvba bataŋ die ʊ vuarına jimbıatı ta gbaaŋ bataŋ yvagıt; die ba yiwo, Meri Magidalini vuodieke die ʊ vuarına jimbıatı bayvpoŋ ʊ ma: ³ bataŋ die yiwo Chuza hɔgv wa, Johana (Chuza die yiwo Herodi tigiri tuntuntuba jakvun) aŋaŋ Susana aŋaŋ hɔgv ba pam. Die hɔgvba gie die naga ba gbaŋ gbaŋ ba nyinti a sunjə Yisa aŋaŋ ʊ kvaŋandıusırıba.

*Bvbvritv wa nandagırı
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)*

⁴ Die daadaan pam die dı nyına tıgısı tıgısı pam a kien Yisa jıgiŋ, ta kpıkpaakv die dı keŋ lagısı a taaŋ a giliŋ Yisa, die ʊ taaŋ ba nandagırı gie dı:

⁵ “Daa wonyı die nyına ga ʊ kvaŋ dı ʊ ga bvrı nyıŋbura. Die ʊ bvrınana wa a taŋ die dı nan sien me die ba tıbıha tıanna ta nembisi die dı keŋ nagıha dii. ⁶ Ataŋ dıaŋ die dı nan taŋ sikpen jigidieke tantı die kana ka dala, die a nyune wo die a jigi dama tıŋgbanka die ka sunsı. ⁷ Ataŋ dıaŋ die dı nan haŋgcısi dagırısı ma die a mana die dı lagısı nyuŋ, haŋgcısi die dı nyagı ha. ⁸ Ta ataŋ dıaŋ die dı nan tıŋgban vıunıŋ ma, ta die a nyuŋ a bıruŋ ta nyıŋ bie kóbıga kóbıga.”

Yisa die dı wa balı ba a kpatı dı, “Vuodieke dı yalla tıba ta nan wuŋ ʊ wumma!”

*Wudieke wıa ʊ taana nandaga ha
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)*

⁹ Ka kvaŋ chaŋ ʊ kvaŋandıusırıba die dı piası wa nandagırı chaŋ. ¹⁰ U yinji a balı ba dı, “Nınuŋ nıŋ Nmıŋ vaa nı sıba ʊ naarı

wuləbirikiri mιn, ama banιn ba nιn u taana ba nandaga, dι ba daansı ama ba da keŋ ye, ta wuŋ ama ta kaaŋ dι siba a chiaŋ."

*Bvbvritu nandagiri chiaŋ
(Mat. 13.18-23; Maki 4.13-20)*

¹¹ "Nandagiri chiaŋ wunna: Nyiŋburaha yine Nmuŋ wubalika ha. ¹² Nyiŋburı dieke dι nanna sieku me wo niasi wa vuodiekkemba dι ḥaaana wuŋ Nmuŋ wıaha, ama Sitaani keŋ a nagı wıa ha a nyuŋ ba svigti ma, amu ba da keŋ tuo dii ta ye gbatıtaanuŋ. ¹³ Nyindiekemba dι nanna tanı sikkęŋ niasi wa vuodiekkemba dι ḥaaana wuŋ wıaha aŋaŋ svigfıalıŋ, ama a ka svuŋna ba svigti ma, ba ḥaaŋ yiwo yada bıta, ama saŋja dieke magisıŋ dι keŋ keŋ ba ḥaaŋ nagıha taŋŋ mιn. ¹⁴ Nyiŋburı dieke dι nanna haŋgɔcısı dagırısı jigiri niasi wa vuodiekkemba dι ḥaaana wuŋ wıaha ama tıŋgbanka wumugisike aŋaŋ nyinti yaalıŋ keŋ juu a nyagı ha, amu a da keŋ bırlıŋ a nyuŋ bie. ¹⁵ Ama nyindiekemba dι nanna tıŋgbalıŋ vılkı ma wa niasi wa vuodiekkemba dι ḥaaana wuŋ wıaha ta tuohe aŋaŋ svigvınuŋ ta miŋŋı pögılı ha keŋ keŋ ta bı yaa hanıa, ta nyuŋ bie vınlıŋ.

*Popoli nandagiri
(Maki 4.21-25)*

¹⁶ "Vuosi ka chögısa popoli ta naga kpali a bubi ke yaa a naga ka a ziele gado chiaŋ. Ama ba ḥaaŋ nagı ka mιn a sagı popoli daaŋ ma amu vuosisi dι keŋ juu ba ye ka chaanıku. ¹⁷ Wudieke mana dι ləbirına nan daansı a keŋ nyuŋ yeŋ ta

wudieke mana dīaŋ dī ligine nan keŋ yuori ta nyiŋ chaanlıŋ ma.

18 “Die wia nī sūmma nī wūnnana N̄miŋ wīa die, dama vuodieke mana dī wūnnana ta miŋŋi pōgīlī ka ba nan yi wa pam a guti, ama vuodieke dī wūnnana ta ka miŋŋi pōgīlī ha, ba nan tuo bīta gbaŋ u yilinene dī u yalla wa a nyiŋ u jīgiŋ.”

*Yisa nuŋ aŋaŋ u nimballi wīa
(Mat. 12.46-50; Maki 3.31-35)*

19 Womi Yisa nuŋ aŋaŋ u nimballi die dī keŋ, ama die ba ka bīagī a gbigi wo dama vuosi die dala miŋ. **20** Vuŋ wūnyi die dī balī a yi Yisa dī, “Fu naa aŋaŋ fu nimballi zie yeŋ me ta yaala ba ye fu.”

21 Yisa die dī balī a yi ba mana dī, “Maniŋ n naa aŋaŋ n nimballi yine vuodiekkemba dī wūnnana N̄miŋ wīaha ta dī ha.”

*Bulgisīŋ aŋaŋ nyaan die dī tuone Yisa nyaan dene
(Mat. 8.23-27; Maki 4.35-41)*

22 Daŋ kaanı Yisa aŋaŋ kuaŋandıüsırıba die dī juu haarılı suŋ, die u balī a yi ba dī, “Nī vaa tī jvalī ga gbagırı mi wo gaarı.” Die wīa die ba piili sieŋ. **23** Die ba benne haarık suŋ a gara Yisa die dī gvvra. Ta bulgısıkpenkprüŋ die dī keŋ būnyi a nīga gbagırı ma, die haarık dī yaala ka suuli aŋaŋ nyaan, die ba bie wubıaŋ ma. **24** Ta die u kuaŋandıüsırıba dī keŋ a sūgırı wa a baarı dī, “Jakuvuŋ, jakuvuŋ tī bie kuŋ me.”

Yisa die dī hagi a natı bulgısıbu aŋaŋ nyaan poŋŋikiri a mana die dī fīalı sōmm. **25** Womi die

υ balı yi υ kuaŋjandıusırıba dı, “Nı ka yi müŋ yada?”

Ta ɳmaamıŋ die dı yigi be, ka bı yi be mamachi ba pıasa taŋ dı, “Manıa wunna? Ta nata bulgısın anjaŋ nyaan ta a tuose υ nuaŋ.”

Yisa die dı vvarına jimbıatı daa wunyi ma dene

(Mat. 8.28-34; Maki 5.1-20)

²⁶ Ta die ba keŋ tuŋ Gerasa tuŋ ma a zie ta vaa Galili tuŋ ba kuaŋ. ²⁷ Die Yisa die dı kenne nyıŋ haariku ma wa, ta Gerasa daa wunyi die jimbıatı dı yalla wa dı keŋ tuoli wo. Die υ beri wo die a yuası ta ka yeegi garıŋ yaa dua tigıŋ me ama die υ bie wo jigidiike ba guunene vuosi haagıŋ ma.

²⁸ Saŋŋa dieke υ yene Yisa wa die υ faasi keesi a nan υ niŋŋa a faasi nata anjaŋ lɔlɪkpıŋ dı, “Yisa, Nabidie Ȑmıŋ dieke dı benne arızanna ma Buŋ, bıa fu yaala n jigiŋ? N juŋsa fu da keŋ a datı n tıbuŋ.” ²⁹ Die υ balı wa naa dama Yisa die yi wa jimbıatı nuaŋ dı a nyıŋ υ ma. Die saŋŋa pam die a ɳaaŋ mugise wo müŋ anjaŋ ba ɳaana a bɔbı wa anjaŋ chɔrima υ nagısı anjaŋ nuusi mana yɔrı, jimbıatıtı ɳaaŋ vaa υ kpaa ha müŋ ta nagı wa juu haagıŋ ma.

³⁰ Yisa die dı pıası daa wa dı, “Fu saaŋ?”

Die υ baarı, “N saaŋ yine ‘Dala’ ” ka chıaŋ yine jimbıatı pam die bie υ ma. ³¹ Womi jimbıatı die dı juŋsa wa anjaŋ niŋŋmına dı υ da vaa a ga juu vɔrigoli me.

³² Die perukusi pam die benne kunkogıŋ lugıŋ a die; ta jimbıatıtı die dı juŋsa Yisa dı υ vaa a ga juu perukusisi, die υ yi he sien. ³³ Die

wia jumbiatı die dı nyıŋ daa wa ma a ga juu perukusisi mana, die a mana die dı chıgi daagı kunkogiri lıgınj a sızıŋ ga nan mıgıkpiırı ma nyaabu die dı dii he.

³⁴ Die vuodiekkemba die dı daansınana perukusisi die dı yene wudieke dı yine wo die ba chıgi ga tıka sıvıŋ aŋaŋ kvaŋ ma a mıvılı wiarı. ³⁵ Die vuosi die dı nyıŋ a ga dı ba ye wudieke dı yine wo. Die ba keŋ Yisa jıgiŋ a ye daa wa u vuarına jumbiatı u ma wa u jıgiŋ u yeegi jayeekıŋ ta u sikpenj dı mıŋŋı a tuma, ɿmaamıŋ die dı yigi ba mana. ³⁶ Vuodiekkemba mana die dı yene Yisa dı gbaanna daa wa die wo die ba balı vuosisi. ³⁷ Die wia vuodiekkemba mana die dı benne Gerasa tıŋ ma die dı keŋ Yisa jıgiŋ a jıvıſı wa dı u nyıŋ ba tıka ma, dama ɿmaamıŋ die faasına a yigi be mıŋ.

Die wia Yisa die dı juu haarikü dı u ga; ³⁸ mi daa dieke die u gbaanna wa die dı jıvıſı wa dı u vaa u dia u kvaŋ, ama Yisa die dı balı wa dı, ³⁹ “Yıŋŋı kuli fu tıgiŋ a ga mıvılı tınkpiŋ dieke ɿmıŋ dı yine a yi fu.”

Die wia daa wa die dı ga tıka sıvıŋ mana a balla Yisa die dı yine wudieke mana a yi wa.

*Jaarusi havvubıŋ yvagıŋ aŋaŋ hıgvı dieke dı
gbına Yisa jayeekıŋ wia*

(Mat. 9.18-26; Maki 5.21-43)

⁴⁰ Die Yisa dı wana a yıŋŋı a ga gbagırı mi wo chaaku, kpıkpaaŋ die dı tuoli wo aŋaŋ sıvıftıalıŋ a yi wo aŋsia dama die ba mana die chıusa wa mıŋ. ⁴¹ Womi daa wınyı ba wasınana Jaarusi dı keŋ tıgı, die u yiwo ɿmıŋ jıamıŋ juoku jakıvıŋ.

Die u kej gbirigi Yisa nijja a jvusi wa dì u kej wonyi u tigin,⁴² dama die u bavabalimij die dì yine havvubij ta yi bina banj ajanj ale die yuagina a gbigi kuñ.

Die Yisa die dì ganana wa, krikpaan die dì giliñ wo jigin mana.

Høgv wonyi die gbina Yisa garij a ye gbaamij wia

⁴³ Krikpaaku sunj høgv wonyi die benne u nyijgbaniñ dì nyina zinj dene bina banj ajanj ale, die u nagi u yalla jadieke mana mana a yi gbigbaantij, ama die ba wonyi mana ka bıagı a gbaan wa.⁴⁴ Die u daagi krikpaaku sunj a kej Yisa kuañ a gbi u jayekiri kuanuañ, lele womi die u zimbu dì gobı bonyi.⁴⁵ Mi die Yisa dì pıasi dì, "Minia gbina miñ?"

Die ba mana die dì chiisi, ta Piita die dì baari dì, "Jakvurj, krikpaaku giliñ fu miñ ta dì dia chua fu."

⁴⁶ Ama ta Yisa die dì baari dì, "Vuon gbi miñ miñ dama n siba dì hagirij nyij n ma."⁴⁷ Die høgv wa die dì miñjina dì u kaaj bıagı a lobiñ wa, die wia die u kej a cheele ta gbigiri Yisa nijja. Mi die u balı Yisa vuon mana nine me wudieke wia u gbina wa wa ta ye gbaamij die bonyi.⁴⁸ Yisa dì balı a yi wa dì, "N lia, fu yada gbaanna fu. Gamma ajanj sugiduagij."

Yisa die dì vana havvubij dì hagi kurj me dene

⁴⁹ Die Yisa dì yene ko bala wıaha gie, vuon wonyi die dì nyij jakvurj tigin a kej a balı wa dì, "Fu lia wa kpiye; da mugisi Dıdagırı wa bıbra."

50 Ama Yisa die dì wuŋ ta balı yi Jaarusi dì, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fu; fumıŋ ko yi yada ta havvubike nan ye alaafia.”

51 Yisa die dì keŋ a juu tigiri me, die u ka yi vuon dì dì u kvaŋ sie Piita, aŋaŋ Jœ̄n aŋaŋ Jemisi aŋaŋ havvubike chɔɔŋ aŋaŋ u nuŋ nyūna ma. **52** Vuon mana mi die dì kuma ta die zɔɔlɪŋ bua wa wia. Yisa die dì balı ba dì, “Nı da kumma, bua wa ka kpiye u ko guvra mɪŋ.”

53 Die vuosisi die dì laa wa dama die ba siba a baari dì bua wa kpiye mɪŋ. **54** Ama Yisa die dì yigi u nuuŋ me ta baari dì, “N, bua hagi!”

55-56 Die u yinŋi keŋ u misi ma ta hagi zie bonyi. Die dì yi bua wa chɔɔŋ aŋaŋ u nuŋ wo mamachi, Yisa die dì balı ba dì ba yi bua wa jaan aŋ u dii. Ama Yisa die dì kpaan ba dì ba da keŋ balı vuon wudieke dì yine wo.

9

Yisa die dì tunna u kvaŋandüsiriba baŋ aŋaŋ bale wo dene

(Mat. 10.5-15; Maki 6.7-13)

1 Ka kvaŋ chaŋ Yisa die dì wa u kvaŋandüsiriba baŋ aŋaŋ bale wo a lagısı u jigiŋ ta yi ba hagırıŋ aŋaŋ yiko dì ba vuaruma jimbıati ta gbaama yuagıtı vuosi me. **2** Ta die tun ba dì ba ga muvulı Nmıŋ naarı wıaha ta gbaŋ yuagıtielinj. **3** Ta die balı ba dì, “Nı da nagı jaan mana a ga nı sieku; nı da nagı daaŋgbaniŋ yaa bulogıŋ yaa nyindiike yaa ligire aŋaŋ jayeekiŋ a gutı nı wone yeegi jadieke wo me. **4** Nı keŋ a juu tigidieke mana nı bemme mi a ga tüğü saŋja dieke nı bala nı nyıŋ tıka ma. **5** Jigidieke mana

ba kana ka tuo ni aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ, saŋja dieke ni keŋ nyinna tika ma ni pisi ni nagisi tankɔlɪŋ a taŋ mi aŋ ka dagi siba ba yi chʊvʊsi miŋ."

⁶ Die wia u kuaŋandluisiriba die dí nyiŋ a dí dia tıŋkpaŋŋisi mana a muŋla N̄miŋ wʊvʊlnaha ta gbaama vuosi jige mana.

*Herodi aŋaŋ Yisa wia
(Mat. 14.1-12; Maki 6.14-29)*

⁷ Die Herodi vuodieke die dí yine Galili tıŋgbanka mana naajakuŋ die dí wuŋ wudiekemba mana die dí yinene, die a paalı mugisi wo dama vuosi bataŋ die baari dí J̄ɔɔn vuodieke die dí sūnana vuosi N̄miŋ nyaabu hagina kuŋ me, ⁸ bataŋ diaŋ dí baari dí Elaja yinŋine a keŋ, ta bataŋ diaŋ dí baari dí N̄miŋ naazvaliŋ die dí benne kuruŋ ma wa wuŋyı yinŋine keŋ u misi ma. ⁹ Ta Herodi die dí baari dí, "Die n yi ba gobi wo J̄ɔɔn sikpeŋ ama m̄in̄ia yine daa wa gie maŋ wuŋmma u wia dí u yie w̄iha gie?" Die u m̄ia dí u ye Yisa.

Yisa die dí yina dembisi tuse anu nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; J̄ɔɔn 6.1-14)

¹⁰ Die Yisa tʊntʊntıba die dí yinŋi a keŋ a balı wa wudiekemba mana die ba yine. Die u nagı ba, ba ga tıŋ kaanı ba wasınana Befisada ba nyüna ma. ¹¹ Ama kpiŋpaakı die dí wuŋ ta tuu u poli. Die u yene be ba kienene die u tuo be aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ, ta dagi ba N̄miŋ wia yaa gamma u naari ma ta gbaŋ vuodieke die dí yaalala gbaanıŋ.

12 Sañja dieke ɣmūnni die dì fialinana wa, v tøntøntuba banj ajanj bale wo die dì kej v jiginj a baari dì, "Vaa vuosisi ga tigisi ajanj tñkpanjñsi diekemba dì gbine amu ba nan yallu nyindiike ajanj jigidvagisikuj, dama gienä yiwo haaglyen."

13 Ama Yisa die dì yiññi a balı ba dì, "Nunuj nì gbañ gbañ nì yi ba jaanj aŋ ba dii." Die ba yiññi balı wa dì, "Tì yaa wa paanu golime anu ajanj zaasibisi ale nyüna ma. Fvnuj yaala tì ga da wa nyindiike a yi kpíkpaaku gie mana?" **14** (Die dembisi dieke die dì benne mi die yiwo siba tuse anu.) Yisa die dì balı v kvañandüsiriba dì, "Ni vaa vuosisi puo puo a kala banjisi-nu nu."

15 Die v kvañandüsiriba die dì yi die ta vaa ba svuñ kali. **16** Ta v nagı paanüsí golime anu wa ajanj zaasibisi ale wo, a daansı ɣmūñsikpenj ta pagı Nmuj ta yi he gbieri gbieri a nagı ha yi v kvañandüsiriba ba nagı tia tia vuosisi. **17** Die ba mana dì dii a chagi ta tialı tialı, v kvañandüsiriba die dì vaari nyuñ tialıkaħa a suuli kparisi banj ale.

*Piita die dì bala wukpiuma yaa gamma Yisa ma dene
(Mat. 16.13-19; Maki 8.27-29)*

18 Sañja kaanı Yisa die dì jvusa Nmuj v nyüna ma, ta v kvañandüsiriba die dì kej v jiginj, die v piası ba dì, "Minia kpíkpaaku dì baa n yiye?"

19 Die ba yiññi balı wa dì, "Batañ baari fu yiwo Jœ̄n vuodieke die dì sünana vuosi Nmuj nyaabu, batañ diañ dì baari dì fu yiwo Elaja, ta batañ

diaj dı baari, Nmıñ naazvalıba wonyı die dı benne kırıñ ma wa yiñjine a kej u mısı ma.”

20 Die u pıası ba dı, “Ta nınuñ nıñ minia nı baari n yiye?”

Piita dı yiñji balı wa dı, “Funuñ fu yine Nmıñ vuovvarıkıñ, Masia wa.”

Yisa die dı bala u wahala diile ajañ u kuñ wia dene

(Mat. 16.20-28; Maki 8.30-9.1)

21 Mi Yisa die dı kpaanı ba ajañ nıñjmına dı ba da kej balı vuonı wıarı gie, **22** ta die bı a baari dı, “Sie manıñ vuotañ Bua wa dii wahala pam, ta tıka nyıñkura ajañ Nmıñ kıkaabitıba nyıñkura ajañ Nmıñ tigiri mi mıra dıdagırıba dı kej zeti mıñ, a bı kuvı mıñ ama daraa ataa daraanı n nan hagi kuñ me.”

23 Die u balı yi ba mana mana dı, “Vuodieke mana dı a kej yaala u dia n kvañ sie u daanı u gbañ gbañ u wıa, ta viigi u dagarıkırı daanı mana a dia mıñ. **24** Ama vuodieke nıñ mana dı yaala u gbatı u gbañ gbañ u mısı nan waarı ka, ama vuodieke nıñ mana dı waarına u mısı n wıa nan ye ke. **25** Bıa vuonı dı baa u ye u a kej a ye duńıa mana nyinti ama ta waarı u gbañ gbañ u mısı? **26** Vuodieke dı a kej chıga viivi a ka balı manıñ ajañ n dagıku gie vuosi jiginj, die nıñ manıñ vuotañ Bua manıñ kej kej ajañ n hagırıñ ajañ n Chua Nmıñ hagırıñ ajañ u malakasisi hagırıñ n nan daanı chıgı dı tiej gbañ viivi dı n yaa wa a gvtı n vuosi ma. **27** Wusie manıñ bala nı, vuosi batañ bie gienıa ba kaañ kpi ntaala ba kej ye Nmıñ naarı keniñ.”

*Yisa nyiŋgbanıŋ tarıgın wia
(Mat. 17.1-8; Maki 9.2-8)*

²⁸ Die Ʊ balla wıaha gie a kpatı wa, a kuaŋ chaan̄ die dı yi daraa anıı, die Ʊ nagı Piita ajan̄ Jıɔɔn ajan̄ Jemisi a gvtı Ʊ ma a ga jvalı taŋ sikpen̄ dı ba jvısi Nmııŋ. ²⁹ Die Ʊ jvısinana Nmıınnı Ʊ nine chaan̄ die dı tarıgı ta Ʊ nyiŋyeeke die dı faası yıantı ta nyigısa. ³⁰ Womi die dembisi bale die dı nyıı mi, Nmııŋ naazvalıŋ Mosisi ajan̄ Elaja ³¹ ta die bala ajan̄ Yisa yaa gamma Ʊ kuŋ wıa ajan̄ Ʊ bala Ʊ kpi die Jerusalemi ma, ta yi Nmııŋ choti. ³² Ama Piita ajan̄ Ʊ chanchaalıba die faası gvvıra mııŋ, ama die ba hagına wa die ba ye chaankpen̄kprüŋ dı giline Yisa, ta ba bı ye dembisi bale dı zene ajan̄ wa. ³³ Die dembisisi dı nyınnana Yisa jigiri, Piita die dı balı a yi wa dı, “Jakvuŋ, dı vıuna mııŋ tı benne gienı. Tı nan wınsı viisi ataa, aŋ kaanı yi fu jaan̄, aŋ kaanı diaŋ yi Mosisi jaan̄, kaanı Elaja diaŋ jaan̄.” Die Piita paalı ka sıba wudieke Ʊ balala.

³⁴ Die Ʊ yene ko bala wıaha, nııŋmaaŋ die dı ken̄ a ligi be, ta ńmaamıŋ die dı yigi be ba benne ka svku. ³⁵ Die lölıŋ die dı nyıı nııŋmaaku svıŋ a baarı dı, “N Buadembıŋ wıunna, wıuniŋ maŋ vuarı, nı wumma wa.”

³⁶ Die lölıkü dı balına a kpatı wa, die ba ye Yisa dı zene Ʊ nyıuna ma. Die Ʊ kuaŋandıüsürüba die dı tarı yaa gamma ba yene wudieke wo, ta ka balı vuon̄ saŋka mi wudieke ba yene wo.

*Yisa die dı vvıarına jımbıan̄ dalvakıbiŋ ma dene
(Mat. 17.14-18; Maki 9.14-27)*

37 Die ka tūnvūusa Yisa ajanj u kuañandūsırıba die dī kej sūnū tanı ma, kpíkpaan die dī tuoli wo. **38** Mi daa wūnyi die dī bie kpíkpaaku ma ta faasi wa Yisa dī, "Dıdagırı! N jūusa fu, kej daansi n dalvabike gie; dama u yiwo n bua balımıŋ. **39** Jımbıaŋ yalla wa, ka kej hagi ka ḥaaŋ yi u faasi keese ta nagı wa a taan tıngban sıba kpenkpennantu ta funfuglı dī nyına u nuaŋ ma, ka mugisi wa müŋ ta ka vasa wa a yuasa. **40** Maŋ jūusı fu kuañandūsırıba dī ba vuarı ka ama ba ka biagı."

41 Yisa dī yinŋji a balı ba dī, "Nınuŋ lele vuosi gie dī wone yada ta bı yi vuodiekkemba dī kana ka dıa Nmınnı, nı yaala n bemme nı jıgiŋ a ga tıgı saŋja bıa? Nı yaala n yaa wa suguru ajanj nı a ga tıgı saŋja bıa?" Ta die balı a yi daa wa dī, "Yaa bua wa a kej gienा."

42 Die bua wa dī kienene wo jımbıakı dī nagı wa a taan tıngban ta die u cheele. Yisa die dī natı jımbıakı, ta gbaaŋ bua wa ta yinŋji nagı wa yi u chıoŋ. **43** Die dī yi vuosisı mana mamachi yaa gamma Nmıŋ dī dagına hagırıŋ dene.

*Yisa die dī bına balı u kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Maki 9.30-32)*

Die u yinene wudieke wo dī ko yie vuosisı mamachi, saŋka mi die u balı yi u kuañandūsırıba dī, **44** "Nı yuori nı tıba a wıŋ vıunıŋ wudieke n bala n balı nı naa; ba nan daansi nagı manıŋ vuota Bu a nagı yi vuota nuusi me." **45** Ama ta die ba ka sıba ka wırı chıaŋ, dama Nmıŋ

die ligi ba yiaŋ dı ba da sımma ka chiaŋ; ta die ɻımaamıŋ dı bı yalla ba dı ba pıası wa ka chiaŋ.

*Mınia yine vuokriŋ wıa
(Mat. 18.1-5; Maki 9.33-37)*

⁴⁶ Ka kuaŋ chaaŋ die ı kuaŋandıusırıba dı nıga nınhagırıŋ yaa gamma ba jabıa yine vuokriŋ. ⁴⁷ Ta Yisa die dı mıŋŋı ba sıŋanyile, die wıa die ı nagı bıaabıŋ a vaa ı keŋ zie ı jıgiŋ, ⁴⁸ ta balı ba dı, “Vuodieke mana dı a keŋ a mıŋŋı a tuo bıa wa gie n saaŋ ma, ı mıŋŋı tuo muŋ muŋ; ta fu mıŋŋı tuo muŋ, mıŋŋı tuo wo vuodieke dı tınnna muŋ wa. Ama vuodieke dı nagına ı gbaŋ a bıruŋ bıaabıŋ nı mana sıŋ wınuŋ ı yine vuokriŋ a tıaŋ nı mana.”

*Vuodieke dı kana ka wagı nı, ı gvtı wa nı ma
(Maki 9.38-40)*

⁴⁹ Jıən die dı balı a yi Yisa dı, “Jakıvıŋ, die tı ye wo vuon dı yagınanı jımbıatı vuon ma fu saaŋ ma, die tı balı wa dı ı vaa dama die ı ka yi tı wınyı.”

⁵⁰ Yisa die dı balı yi ba dı, “Nı da kagıma wa, dama vuodieke mana dı kana a waga nı, ı gvtı wa nı ma.”

Samaria tıŋkpıaŋı vuosi die dı zetine Yisa dene

⁵¹ Die saŋka dı gbigine dı Yisa yiŋŋı a jıvalı arızanna wa, die ı dii sikimin a nyıŋ a gara Jerusalemi. ⁵² Die ı woliŋ a tıŋ tıntıntıŋ dı ba ga Samaria vuosi tıŋkpıaŋı kaanı ma a yi jaŋ mana siri a zieŋ wo, ⁵³ ama tıka vuosi die ka saagı ı keŋku dama die ba sıba dı ı gara Jerusalemi. ⁵⁴ Ta ı kuaŋandıusırıba Jemisi aŋaŋ

Jɔɔn die dı yene naa wa die ba pıası wa dı, “Tı Yɔmvtien, fu yaala tı yi bolıŋ nyıŋ ɳmıŋsikpen a keŋ dii be?”

⁵⁵ Ama ta Yisa die dı yiŋŋi a daansı ba ta galıŋ ba, ⁵⁶ ta die ba ga tıŋkpaaŋŋi gaan̄ bıbra.

*Vuodiekemba dı yaala ba dı Yisa kvaŋ wia
(Mat. 8.19-22)*

⁵⁷ Die ba ganana wa daa wuŋyı die dı balı a yı Yisa dı, “N nan dı dı fu a ga jigidieke mana fu ganana.”

⁵⁸ Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Gbaanchura yaa vɔrıtı a juo, nembisi diaŋ dı yaa tuvı a juo ama manıŋ vuota Bua wo jigiduagıſıkuŋ.”

⁵⁹ Die u bı balı yı daa wuŋyı diaŋ dı, “Dia mıŋ.” Ama daa wa die dı baari dı, “N Yɔmvtien, vaa n wolıŋ, a ga a ga guu n chua.”

⁶⁰ Ta Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Vaa kunti* guu ba gban̄ gban̄ ba kunti. Funiŋ gamma a ga muvulı yı vuosi Nmıŋ naari wia.”

⁶¹ Ta wuŋyı diaŋ dı baari dı, “N Yɔmvtien, n nan dıdı fu ama vaa n wolıŋ ga tigŋ a taan̄ n den̄.”

⁶² Die Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Vuon̄ kaan̄ biagı a pɔgılı naakvuŋ a kva ta yiŋŋi daansa u kvaŋ. Dı yi vuon̄ dı daansa die, u ka mu aŋaŋ Nmıŋ naari tuvma tuvıŋ.”

10

*Yisa die dı tvnna v didısırıŋ baŋısı-yuŋcayı
aŋaŋ bale wia*

* **9:60** 9.60 Kunti yiwo vuodiekemba dı kana ka dı Yisa kvaŋ.

¹ Naa kuaŋ chaŋ die Yisa die dí vuari dembisi baŋısı-yuŋoyi aŋaŋ bale ta tuŋ ba ba balele dí ba woliŋ ga tigidieke aŋaŋ jigidieke u gbaŋ gbaŋ u yinene siri dí u ga. ² Die u balı a yi ba dí, "Zaaha biye mɪŋ ta dala ama zaagobiribe ka dala. Die wia ní juvosi zaaha tien aŋ u guti tuntuntuŋ aŋ ba keŋ gobihe. ³ Ní gamma! N tuma ní, ní nan dí súi siba yiibisi dí benne gbaanchura suŋ. ⁴ Ama ní da keŋ a nagı ligire yaa büləgiŋ yaa nūra, ta ní da bı chuvusima saŋja a waasima vuosi sieŋ me. ⁵ Ama tigidieke nɪŋ mana ní keŋ a juu ní woliŋ a baari, 'Sugiduagıŋ bemme tigiri gie vuosi me.' ⁶ Dí yi ta tigıŋ tien wo dí yaala sugiduagıŋ, u nan mɪŋŋi tuo ní. Ama u ka yi die ní sugiduagıku nan yɪŋŋi keŋ ní jigiŋ. ⁷ Dí yi ní keŋ juu tigiri me, ní bemme mi ta dime ta nyume jadieke mana ba nagına yi ní. Dama tuntuntu mana mu u tuo u tune. Ní da tarıgıma ní tigiberisikiŋ. ⁸ Dí yi ní ga juu tıŋ diekemba mana ba mɪŋŋi tuo ní, ní dii jadieke mana ba keŋ nagı yi ní, ⁹ ta gbaŋ yuagıtieliŋ mana dí benne mi, ta balı yi ba dí, 'Nmıŋ naarı keŋ a gbıgi ní mɪŋ.' ¹⁰ Ama dí yi ní keŋ juu tıŋ dieke ba ka mɪŋŋi tuo ní, ní nyıŋ a ga ba siekpıuma ma a balı dí, ¹¹ 'Tı nagısı dí yigine tankɔl dieke ní tıka gie me tı pıṣha a taŋŋ ta taana ní. Ama ní sımmıa wırı gie, dí Nmıŋ naarı wɔŋ keŋ a gbıgi ní mɪŋ.' ¹² N bala ní dí sariya diile daaŋ, tıka mi vuosi tıbıdatuŋ nan tıaŋ Sodomi tıŋ vuosi tıbıdatuŋ."

*Tıŋ diekemba yada dí kana ka dala wıa
(Mat. 11.20-24)*

13 “Wubiaŋ bie niniŋ Korazini vuosi ma; wubiaŋ bie niniŋ Befisada vuosi mama; dama mamachi wudieke n yine ni tigisi ma wa, maŋ tui a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekeomba dı benne mi wo tui nan vaa ba tumbiatı a yuasi ta nagı vaati aŋaŋ tanyeelinj a buvli ba gbaŋ aŋ die dagı siba ba chıgi nyuŋ ba tumbiatı ma ma miŋ. **14** Daa dieke Nmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi sarıya, ni tıbıdatıŋ nan faası dala pam a tıaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarıya. **15** Ta niniŋ Kapenɔmi vuosi, Nmıŋ nan kɔti ni ɣmıŋsikpeŋ? Aayı, u nan vigi ni a taŋaŋ kunti jıgiberisikiŋ.” **16** Saŋka mi die u balı u kuajandıusırıba dı, “Vuodieke mana dı wınnana ni balıkı, u wuŋ wa manıŋ; ama vuodieke dı keŋ zeti ni, zeti wo manıŋ; ta vuodieke diaŋ dı zetine manıŋ zeti wo Nmıŋ vuodieke dı tunna miŋ.”

Dıdılısırıŋ banısı-yırcayı aŋaŋ bale wo dı yinŋine a keŋ Yisa jıgiŋ dene

17 Die dembisi banısı-yırcayı aŋaŋ bale wo die dı yinŋi keŋ Yisa jıgiŋ aŋaŋ sıgıfıalıŋ ta balı wa dı, “Tı Yomutienj, fu saaŋ hagırıŋ ma jımbiatı saagi wa tı nua.” **18** Ta u yinŋi balı ba dı, “N ye wo Sitaani dı nyına ɣmıŋsikpeŋ a keŋ nan sıba nınyıgısıŋ. **19** Ni wımmma, n yi ni wa yiko dı ni chımmma nyinvuuke aŋaŋ chıakvrıtı ma ta bı nyıaŋrı ni dataanı Sitaani hagırıŋ mana; ta wıuŋ kaŋ yi ni. **20** Ni da yallıma sıgıfıalıŋ dı jımbiatı saagi ni nua nyına ma, ama ni yallıma sıgıfıalıŋ dama ba maagı ni saara arızanna ma.”

*Yisa die dì yalla svigifialij dene
(Mat. 11.25-27; 13.16, 17)*

21 Kanlıŋ saŋka mi N̄mīŋ Halıkasıka die dì yi Yisa svigifialij u baarı dì, “N Chua N̄mīŋ, vuodieke dì yine ɻmīnsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbanjka gie tieŋ, n bıra fu, dama fınrıŋ ləbırı wıaha gie yıantieliŋ aŋaŋ sısibırıŋ jıgiŋ ama ta yuori he a yi ballıbısı; dama die fu tıuma fu tıuma a yie fu nansıŋ.”

22 Ta Yisa die dì bı baarı dì, “N Chua N̄mīŋ nagı wa jaan mana a yi mıŋ; vuonj ka sıba manıŋ N̄mīŋ Bıa wa sie n Chɔoŋ wa N̄mīŋ, vuonj diaŋ ka sıba n Chɔoŋ wa N̄mīŋ sie manıŋ N̄mīŋ Bıa wa aŋaŋ vuodiekkemba n yaala n nagı wa a dagı.”

23 Womi Yisa die yiŋji a tuoli u kvaŋandıüsırıba ta bali yi ba nyıuna ma dì, “Nı yaa sikpeŋ nansıŋ dama nı nine ye wudieke nı yesinene wo! **24** N bala nı dì N̄mīŋ naazvalıŋ pam aŋaŋ naalıŋ pam die yaala ba ye wudieke nı yesinene wo, ama die ba ka ye ke, ta die bı yaala ba wıŋ wudieke nı wınnana wa, ama die ba ka wıŋ ka.”

Samaria vuovıınıŋ nandagırı wıa

25 Die daaŋ kaanı mıraha dıdagırıba wınyı dì kenj dì u magısı Yisa ta pıası wa dì, “Dıdagırı, lalıa maŋ baa n yi a ye miivoli dieke dì wone kpatıŋ?” **26** Yisa die dì yiŋji a pıası wa dì, “Lalıa dì maagı N̄mīŋ gbaŋku ma? Lalıa fu sıba a chıaŋ?”

27 Daa wa dì yiŋji a baarı dì, “Yaalıma fu Yomutieŋ Nabidie N̄mīŋ aŋaŋ fu sıŋ mana aŋaŋ fu haalıŋ mana aŋaŋ fu hagırıŋ mana aŋaŋ fu

suñanyile mana, ta bı chome fu chanchaañ siba fu gbañ.”

²⁸ Yisa die dı yiñji balı wa dı, “Mıñji balı mıñj, yime naa ta nan ye miivoli dieke dı wone kpatuñ.”

²⁹ Ama die miraha dıdagırıwa dı bı yaala u dagı dı u yaa wusie, die wıa die u bı pıası Yisa dı, “Mıñia yine n chanchaañ?”

³⁰ Yisa die dı yiñji a balı wa dı, “Daa wonyı die nyinna Jerusalemi a suñj gara Jeriko; die gbigbatırıñ die dı yigi wo a wuuri u nyinti ta nıgi wa u ga gbigi kuñ ba va wa taan ta chunj.

³¹ Ka kuañ chaan die Nmıñ jıamıñ nıñjandıusıru wonyı die dı suñj gara sieku me ta keñ ye daa wa dı dvana sieku me, die u gva daagı sieku lugıñ a chunj ga. ³² Die gbañ gbañ Liiva vuon die dı suñj gara mi a ye daa wa dı dvana u gva daagı sieku lugıñ a chunj ga. ³³ Ama ta Samaria vuon die dı chunj sieku me a keñ ye wo, zcoñiñ die dı yigi wo.

³⁴ Die u ga u jigin a siti tıñ a yi u kujagaha ta bobiha anjañ garıchoctı. Ta die a nagı wa a kalıñ u gbañ gbañ u bınuñ ma a yaa wa a ga chaanıñ juone me a daansi wa. ³⁵ Die tuñ dı vıonna die u nagı ligire a yi u vuodieke die dı jıunana jigiri ta balı wa dı, ‘Daansıma wa, ta manj keñ yiñji kien n nan tuñ fu ligire dieke fu nagına a gvtı daansi wa.’ ”

³⁶ Yisa die dı balla naa a kpatı wa, u pıası wa dı, “Dembisi bataa wa gie ba jabıa fu yile dı u dagı siba vuodieke gbigbatırıba dı gbatına u nyintiti yiwo u chanchaañ?”

³⁷ Die u baarı dı, “Vuodieke dı chıgına wa zcoñibı.”

Ta Yisa die dī yinjī a balī wa dī, “Die nūŋ gamma a ga yi die gbaŋ gbaŋ.”

Yisa die dī kaagīna Maata aŋaj Meri dene

³⁸ Ka kuaŋ chaŋ Yisa aŋaj u kuaŋandūsırıba die dī gara ba sien a ga tūŋi tūŋkpaŋŋi kaanı, ta die hɔgū wōnyi ba wasınana Maata die tuo Yisa aŋaj sūgūfialŋ u tigŋ me. ³⁹ Die u yallı wa u taa ba wasa wa Meri; die Meri die dī sūŋ kalı Yisa nūŋja a wōmma wudieke u balala wa. ⁴⁰ Ama Maata die dī mīa aŋaj chaanti, ta die a keŋ balı Yisa dī “N Yōmūtieŋ, n mīa mīŋ aŋaj chaanti n nyūna ma, ta ntāa wa dī ka sunŋe mīŋ, fu baga wo ka ma? Balı wa dī u keŋ sunŋi mīŋ!”

⁴¹ Ama tī Yōmūtieŋ Yisa die dī yinjī a balī wa dī, “Maata n sība a baari mīa mīŋ aŋaj nyinti pam, a mugise fu ta chūusa fu sūŋ, ⁴² ama wubalumŋ nyūna mūna fu yaali; Meri nūŋ vuari wa wudieke dī vīna, ta vuon̄ kaanı tuo ke a nyūŋ u jigiŋ.”

11

Yisa die dī dagīna u kuaŋandūsırıba Nmīŋ jvūsī dene

(Mat. 6.9-13; 7.7-11)

¹ Daan̄ kaanı Yisa die dī ga jigiŋ kaanı a jvūsa Nmīŋ, die u kpatūna wa u kuaŋandūsırıba wōnyi die dī balı wa dī, “Tī Yōmūtieŋ dagı tī tī bala tī jvūsima Nmīŋ dene sība Jōon die dī dagīna u kuaŋandūsırıba die wo.” ² Yisa die dī balı a yi ba dī, “Naa mūna dī nī jvūsima Nmīŋ; Tī Chua Nmīŋ:

Vaa aŋ ba yi fu saaŋ kasıka jılıma;

Vaa aŋ fu naari kej.

³ Yı tı daan mana nyindiike dieke tı yaalala.

⁴ Nagı tı tumbiatı a chaa tı,
siba tı nagina vuodieckemba dı tunna tı
tumbiatı a chaa ba wa.

Da kej vaa tı juu magısı dieke dı hagırına
ma.”

⁵ Saŋka mi Yisa die dı balı ba dı, “Dı yi ta nı
wonyı yallı zua ta ga u jigiŋ tanseese, a baarı
dı, ‘N zua, paŋŋı mıŋ paanu golime ataa, ⁶ dama
chaanu wonyı kenne n jigiŋ maŋ wo jadiikinj n
baaŋ nagı a yi wa.’ ⁷ Ta dı yi fu zua wa dı bie
juoku sʉŋ ta yinŋi balı fu dı, ‘Da mugisime mıŋ!
N wɔŋ kparı sanvarı mıŋ ta manıŋ aŋaŋ n ballı
wɔŋ guvra mıŋ; N kaaŋ bıagı a hagi a yi fu jaan.’
⁸ N bala nı dı yi daa wa dı ka hagıya a yi fu jaan
nı yine zvalıŋ wıa, ama dı yi fu ka chıga viivi
ta jvusa wa u nan hagi a yi fu jadieke mana fu
yaalala fu mugisinene wo wıa.

⁹ “Die wıa n bala nı, nı jvusıma Nmıŋ, ta u
nan nagı a yi nı; nı daansıma ta nı nan ye;
nı kpaasıma gbiabıkı ta u nan yuori a yi nı.
¹⁰ Dama vuodieke mana dı jvusınana Nmıŋ tuose
mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana dı yaalınana yese
mıŋ; vuodieke dıaŋ dı kpaasınana gbiabıkı ka
yuore a yıa wa mıŋ. ¹¹ Nınuŋ chualıŋ nı jabıa
búa dı nan jvusi wa zaasiŋ aŋ u nagı javvukıŋ
a yi wa? ¹² Yaa minıa búa dı nan jvusi wa gılı
aŋ u nagı chıakvıroŋ a yi wa? ¹³ Ta dı yi nınuŋ
vuobiatı gie dı siba nı nagı nyınvına a yi nı
ballı, die nıŋ nı Chıoŋ Nmıŋ dieke dı benne
arızanna ma wa nan faası nagı u Halıkasıka a
yi vuodieckemba dı jvusınana a yaala ka wa.”

*Yisa aŋaŋ jimbati naaŋ wa Beelizebuli wia
(Mat. 12.22-30; Maki 3.20-27)*

14 Die daa wonyi die benne ta jimbati die dì yallı wa ta u ka bıagı bala wia, ta Yisa die dì vuarı ka, daa wa dì wa piili a bala wia. Die dì yi kripkaaku mamachi pam, **15** ama bataŋ die dì baarı dì, “Jimbati naaŋ wa Beelizebuli* yına wa hagırıbu u bıagı a vuara jimbati dene.”

16 Bataŋ dıaŋ die dì yaala ba magısı wa, die wia die ba balı wa dì u yi mamachi wıuŋ a dagı sıba Nmıŋ sıba u wia. **17** Ama Yisa die dì mıŋŋı ba suŋanyile ta balı yi ba dì, “Naaŋ dieke dì puone a yiŋŋı waga ka gbaŋ kaaŋ yvası, ta tigi dieke vuosi dıaŋ dì puone a yiŋŋı waga ka gbaŋ nan nan. **18** Die dì baa ka yi dì yi Sitaani dì puo ta yiŋŋı waga ka gbaŋ gbaŋ, ka naari ka baa ka zie. Ni baarı dì jimbati naaŋ wa Beelizebuli yına mıŋ hagırıŋ maŋ yie naa; **19** dì yi naa maŋ vuara jimbatı, ta nınuŋ nıŋ, mıŋıa yınana nı kvaŋandıüsürüba hagırıŋ ba vuara ha? Ni gbaŋ gbaŋ nı kvaŋandıüsürüba nan dagı dì nı wo wusie. **20** Ama manıŋ, Nmıŋ hagırıŋ maŋ nagı vuara jimbati vuosi ma, die dagına sıba Nmıŋ naari wɔŋ keŋ ni jigiŋ mıŋ.

21 “Dı yi daahagırı dì yi siri a gbarı u tigıŋ aŋaŋ dembisi ɳaŋ nyinti, u nyinti mana nan müŋŋı beri. **22** Ama dı yi vuodieke dì hagırına a tıaŋ wa dì keŋ tuoli wo u tigıŋ me, u nan nyaŋŋı wa ta gbatı u dembisi ɳaŋ nyintiti ta bı chii u nyintiti.

* **11:15** 11.15 Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli.

23 “Vuodieke mana dí kana ka zie n kuaŋ waga miŋ miŋ; ta vuodieke diaŋ dí kana ka suŋji miŋ a lagisa vuosi n jigiŋ jata ba miŋ.

*Dí yi jimbiaŋ dí yiŋji keŋ juu vuonj ma wia
(Mat. 12.43-45)*

24 “Dí yi ta jimbiaŋ dí keŋ nyiŋ vuota ma, ka ḥaaŋ dia wa jigikuvukinj a yaala jigiŋ dí ka voosi, ka ka yeye; u ḥaaŋ balı a yi wa ka gbaŋ gbaŋ dí, ‘N nan yiŋji a ga n tigidieke n vana wa.’ **25** Die wia ka ḥaaŋ yiŋji ga wa mi a ye ta ka suŋ mana saariya a wonsi vununj. **26** Ka ḥaaŋ wa nyiŋ miŋ a ga a chii jimbiatı diekemba dí tianna ka gbaŋ gbaŋ ayvropoyi aŋ a ga bemme mi. Naa chıama daa wa beriŋ nan faasi chıusı pam a tiaŋ die u suna die wo.”

Wusie svigifialıŋ wia

27 Yisa die dí bala wıaha gie a kpatı wa, ta hɔgv wonyı die dí bie kpıkpaakvı suŋ a faasi balı wa dí, “Svigifialıŋ bie hɔgv dieke dí mürlına fu ta fu nyıvıvı u bıusıŋ ma.”

28 Ta Yisa die dí yiŋji balı wa dí, “Vuodiekemba dí wınnana Nmıŋ wıaha ta dıha wa, banıŋ svigifialıŋ dí bie ba ma.”

*Die ba pıasına a yaala mamachi wia dene
(Mat. 12.38-42)*

29 Die kpıkpaakvı dí giline Yisa wa die u bı balı ba dí, “Lele wo gie vuosi yiwo vuobiati ta yaala ba ye mamachi wıunj; ama n kaŋ wɔŋ yi mamachi wıunj a yi ba; sie Nmıŋ naazva Jona dagıŋ chanchaaŋ nyıuna ma maŋ nan dagı ba. **30** Wudieke dí yine Jona die dagına Nineva vuosi

dı Nmıñ tıunna wa, die gbañ gbañ bala ka yi manıñ vuota Bua ta dagı nınıñ leleke gie vuosi dı Nmıñ tıunna mıñ. ³¹ Sarıya diile daraanı Sıaba hıgıt naanı wa nan hagi a zie a galıñ nı dama die u paalı nyıñ wa tıgı saasaa a ga dı u wıñ naanı Solomoni yıanı wıbalıkaha, ama n bala nı vuodieke dı tıanna naanı Solomoni benne gienı. ³² Sarıya diile daraanı Nineva vuosi nan hagi zie a galıñ nı, dama Jona dı müvlına Nmıñ wıa a yi ba wa die ba va wa ba tımbıatı; n bala nı, vuodieke dı tıanna Jona benne gie.”

*Nyıngbanıñ popoli wıa
(Mat. 5.15; 6.22, 23)*

³³ “Vuonı ka chögısa popoli ta nagı ka a lıbura yaa a nagı kpali a bubike ama u nyaanı nagı ka a sagı wa jadieke dı jıvalına ma, amu vuosi dı keñ juu ba nan ye ka chaanıku. ³⁴ Fu nine yine fu nyıngbanıñ popoli. Die wıa fu nine dı keñ vıuna, fu nyıngbanıñ mana nan suuli añañ chaanıñ; ama fu nine dı keñ a ka vıuna, fu nyıngbanıñ mana nan dı bie lımıñ ma. ³⁵ Nı wa sımma dı chaanı dieke dı benne nı ma wa da keñ bırunı lımıñ. ³⁶ Die wıa dı yi fu nyıngbanıñ mana dı suuli añañ chaanıñ, ta jıgiñ dı ka bie lımıñ ma, ka mana nan mıñrıı chaanı farrıtata a nıası popoli dı nyaana a chaanı yi fu die wo.”

Yisa die dı galınna Farasisi añañ miraha didagırıba dene

(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

³⁷ Die Yisa die dı balla wıaha gie a kpatı wa, ta Farasisi vuonı wınyı die dı wa wa dı u keñ añañ wınlıñ añañ wa dii nyindiike, die wıa die

u ga a ga a kalı dı u dii nyindiike he. ³⁸ Die dı yi Farasisi vuoke mamachi, Yisa die dı kana ka nüti u nuusi ta yaala u dii nyindiike he. ³⁹ Ta tı Yomutienj Yisa dı bali wa dı, “Ninuŋ Farasisi vuosi ni ḥaaŋ daaraa ni nyachibisi aŋaŋ ni tumbala kvası, ama ta ni sūgiti dı suuli aŋaŋ halı aŋaŋ sūgıtvaŋ. ⁴⁰ Ninuŋ gaantiba gie! Daa Nmuŋ dieke die dı naanna a kvasısı naanna a sūgıtiti gbaŋ? ⁴¹ Yıma zɔɔlıntıeliŋ jadieke dı benne ni nyachibisi me aŋaŋ ni tumbala ma aŋ jaŋ mana yıanti a yi ni.

⁴² “Ninuŋ Farasisi mba, wubiaŋ bie ni ma. Ni naga nanjuŋ aŋaŋ buŋu aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ suŋ a nagı kaanı a yıa Nmuŋ, ama ta va jadieke dı yine niŋŋmına u mıraha ma; sıba wusie sarıya diile ta ka cho Nmuŋ. Genhe die muŋa ni yime, a gutı ni yınana Nmuŋ nyinti baŋ suŋ kaanı wa.

⁴³ “Ninuŋ Farasisi, wubiaŋ bie ni ma, dama ni yaala vuokpıuma jigikasıka Nmuŋ jıamıŋ juone me, ta bı yaala ba wasıma ni aŋaŋ jılıma nyugiti ma. ⁴⁴ Wubiaŋ bie ni ma, dama ni sıi sıba kunti vörötü dı ləbirına vuosi dı ka yesehe ta chıŋ a ma.”

⁴⁵ Die wıa mıraha dıdagırıba wınyı dı bali yi wa dı, “Dıdagırı, fu bala naa nıŋ zıa wa tı gbaŋ.”

⁴⁶ Yisa die dı yiŋŋi a bali dı, “Ninuŋ mıraha dıdagırıba wubiaŋ bie ni gbaŋ ni ma dama ni chie vuosi chiidınsa dı faasına a dınsı aŋaŋ ba baŋ chii ama ni gbaŋ gbaŋ ni ka suŋŋi be dı ba chii. ⁴⁷ Wubiaŋ bie ni ma, dama ni ka tuose Nmuŋ naazvalıba wubalıkaha ama ta mia ta wınsa ba kunti vörötü a vıuna, banıŋ die ba

yine naazvaliŋ diekemba nı chɔɔŋkuwlıba die dı kuna wa ta nı gbaŋ nı ka tuose Nmıŋ naazvalıba wubalıkah. ⁴⁸ Ni yine wudieke wo, die dagına vuosi dı nı seŋ saagı wudieke nı chɔɔŋkuwlıba dı yine wo, dama die ba kuv wa Nmıŋ naazvalıba ta nı dıan dı mia ba vorıtı. ⁴⁹ Naa chıaŋ ma, die yıantieŋ Nmıŋ die dı baarı dı, ‘N nan tıŋ naazvaliŋ aŋaŋ tıntıntıŋ ba jıgiŋ, ta ba nan kuv bataŋ ta mugisi bataŋ dıan.’ ⁵⁰ Die wıa n nan datı leleke gie vuosi tıba aŋaŋ ba kuna naazvalıba a nyıŋ dıunıa piiliku, ⁵¹ a nyıŋ die ba kuna Abeli a ga tıgı Zakaria, vuodieke die ba kuna Nmıŋ kaabıŋ koriku aŋaŋ Nmıŋ jıamıŋ juokpeŋkrııku sıınsııku. N bala nı wusie, leleke gie vuosi nan ye tıbıdatıŋ yaa gamma vuosi gie mana kumbu wıa.

⁵² “Nıñıŋ mıraha dıdagırıba, wubıaŋ bie nı ma, dama nı ligi wo Nmıŋ wıa dı vuosi da keŋ summa a chıastı, ama nı gbaŋ nı zeti wo a sıbuŋ, ta kaga vuodieke dı minana dı ba sımma ha.”

⁵³ Die Yısa dı bala v nyıŋ mi wo ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi dı jı sınyıurıŋ aŋaŋ wa, die ba piili a piasa wa wıpıasıka pam yaa gamma v balıku ma, ⁵⁴ a mia yaala dı v balı a chıvısi aŋ ba yigi wo.

12

Gıgaantiŋ wıa (Mat. 10.26, 27)

¹ Womi die vuosi tuse tuse die dı lagıŋ ta die a tıba tamba nagısı ma, die Yısa die dı wolıŋ a piili a bala a yıa v kvaŋjandıısurıba dı, “Ni sımma

Farasisi vuosi beriku dama ba yiwo gigaantij. ² Jadike mana dì lòbiruna lele nan daansı nyij yaalij ma, ta wulèbirikuj mana diañ nan nyij yaalij ma. ³ Die wudieke mana nì bala lumiñ ma ba nan daansi wuj ka yaalij ma; ta wudieke diañ nì pösüna a bali juorj me nan daansi a muwlì yaalij ma.

*Minia ti mu ti chigima ñmaamij?
(Mat. 10.28-31)*

⁴ “N zvalij, n bala nì, nì da chigima vuosi ñmaamij, dama ba nan bìagì kuv nì nyijngbanij ama ka kvañ chaanj ba kaañ bìagì a yi nì wüij. ⁵ N kpaama nì yaa gamma vuodieke nì muna nì chigi: Nì chigima Nabidie Ñmij, vuodieke dì baanj bìagì kuv nì ta bì yaa yiko a baanj nan bìagì a nagì nì a taañ boli dieke dì wone kpisiku me wo. Wusie mañ bala nì dì nì chigima wüniñ.

⁶ “Ba ka daa nembisi anu wa kóbisi-le? Ama ta Ñmij ka daamma a kaanı mana wia. ⁷ Niniñ niñ Ñmij siba nì sikpen zoosi nuañ miñ. Die wia nì da chigima ñmaamij; dama nì yaa nyvarı a tiañ nembisisi pam.

Vvarı fv gbañ yaalij ma dì yiwo Yisa kvañandisiru

(Mat. 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

⁸ “N bala nì; vuodieke mana dì a kenj a vvarı v gbañ vuosi me dì v yiwo n vuonj, die gbañ gbañ manij vuota Bua dì nan vvarı wa yaalij ma Ñmij malakasisi niñja. ⁹ Ama vuodieke dì baari v ka yi n vuonj vuosi jiginj, die gbañ gbañ

manuŋ vuota Buɑ dɪ nan balı dɪ n ka siba wa Nmɪŋ malakasisi nɪŋŋa.

¹⁰ “Ta vuodieke dɪaŋ mana mana dɪ keŋ balı wubiaŋ yaa gamma manuŋ vuota Buɑ wa Nmɪŋ nan nagı u taalı a chaa wa; ama vuodieke nɪŋ mana dɪ keŋ balı wubiaŋ yaa gamma Nmɪŋ Halıkasıka ma, Nmɪŋ kaaŋ wɔŋ nagı u taalı a chaa wa.

¹¹ “Ama ba keŋ yaa nɪ ga Nmɪŋ jiamuŋ juone me yaa tıŋgbanka nyıŋkura yaa nyıŋkura jige dɪ ba dii nɪ sariya nɪ da vaa dɪ mugisi nɪ ajan nɪ baaŋ nan balı die yaa a gbatı nɪ gbaŋ a taan. ¹² Saŋŋa dɪ keŋ tıgıt Nmɪŋ Halıkasıka nan dagı nɪ wudieke nɪ baaŋ nan balı.”

Nyintitien dieke di yine gaamo wa nandagırı

¹³ Mi daa wonyı die dɪ bie kpıkpaaķu ma ta balı yı Yisa dɪ, “Dıdagırı, balı yı n mǖ wa, dɪ u vaa maŋ ɳaŋ wa puo faarı dieke tı chɔɔŋ dɪ vana a zieŋ tı wo.”

¹⁴ Die Yisa die dɪ yiŋŋi a balı wa dɪ, “N zua, mǖnia yına mǖ sięŋ dɪ n dii nɪ sariya yaa dɪ n puo nɪ faarı a yı nɪ bale wo gie?” ¹⁵ Die Yisa dɪ bɪ balı a yı ba mana dɪ, “Nɪ sımma nyinti yaalıŋ wıa, daa nyinti pam bala ka yı vuota miivoli.”

¹⁶ Womi die u taan ba nandagırı gie dɪ, “Nyintitien wonyı die yalla u kvaŋ, ta ka yıa wa nyindiike pam; ¹⁷ Die u piili a yile u svıŋ ma dɪ, ‘N baaŋ yiwo lalıa, dama n wo jigin n baaŋ nan nagı n nyindiike mana a yi.’ ¹⁸ Die u balı yı u gbaŋ dɪ, ‘Naa maŋ nan yi; n nan ɳmabı n bɔmbɔntıti ta mǖ nyıŋkpıuma, ta nagı n zaaha ajan n nyinti mana a yi mi’. ¹⁹ Ta wa balı yı n gbaŋ gbaŋ dɪ,

'Sikpenj nansitet, n yaa nyindiike pam n baaj nan dii a tøgi bina pam. Die wia n nan dì voose ta die ta nyuo ta yaa suggifialinj.' ²⁰ Ama N̄mij die dì balı a yi wa dì, 'Funuj gaanjku gie, jinne yuku gie, baa fu waari wa fu misi, aŋ tì ye vuodieke dì bala u nagı fu nyinti gie mana fu wonsina a zie wo?'

²¹ "To, vuodieke nij mana dì yaalınana nyinti a yia u gbaŋ, ama ta wo nyinti N̄mij jiginj, nan daansi sıı sıba daa gaanjku gie."

*Yime N̄mij yada
(Mat. 6.25-34)*

²² Die Yisa die dì balı u kuaŋandüsırıba dì, "Die wia n bala nı dì nı da vaa nı beriŋ mugisi nı yaa gamma jadieke nı baaj nan dii yaa jadieke nı baaj nan yeegi, ²³ dama misi tiaŋ nyindiike, ta nyiŋgbanka diaŋ dì tiaŋ nyiŋyeeke. ²⁴ Nı daansıma nembisi, a ka bura yaa a gobe; a diaŋ a wo nyindiike bɔmbɔntı ama N̄mij yınana ha nyindiike; nı ka yaa nyvarı pam a tiaŋ nembisi? ²⁵ Nı jabıa baaj nan bıagı a nagı bina a gutı u bina ma u misi wia dì mugisine wo wia? ²⁶ Nı kana ka bıagı a yi wubike gie, bıa nı mugisi nı gbaŋ aŋan nyintialıkahı. ²⁷ Nı daansi tıwute aŋan a vıunuj; ama a ka tuma yaa a yaala nyiŋyeeke yia a gbaŋ. Ama n bala nı, naan̄ Solomoni aŋan u nyinti aŋan u nyiŋyekivuna mana, die wo jayeekıŋ ka vıuna a tøgi tıwutehe kaanı. ²⁸ Dı yi naa, N̄mij dì yia huuti a vıunuj, nyindiekemba dì ḥaana beri jinne ama sorıŋ bolıŋ diihe wo, u kaan̄ yi nı nyiŋyeeke? Nınuŋ vuodiekiemba yada dì kana a ka dala wa gie!

29 “Na chiaŋ ma nı da vaa dı mugisi nı ajanj jadieke nı baan nan dii yaa nyuu. **30** Vuodieke dı kana ka siba Nmıŋ ḥaaana chiga a yaala nyinti gie mana, ama nı Chɔɔŋ Nmıŋ siba a baari dı nı yaala ha miŋ. **31** Die wia nı vaa nı baga bemme Nmıŋ naari ma ta u nan nagı nyinti gie mana a yi nı.

Arızanna nyinti wia

(Mat. 6.19-21)

32 “Ninuŋ n vuosi dieke dı kana ka dala naa, nı da vaa ḥmaamıŋ yalla nı, dama nı Chɔɔŋ Nmıŋ yaa wa suggıtalıŋ anjan u bala u nagı naari dieke a yi nı wa. **33** Die wia nı nagı nı nyinti mana nı yalla a daa a nagı ligirehe yi zoɔluntielıŋ, ta nı nan ye nyinti dı wone kpatıŋ, nyinti nan dı bie arızanna ma, ta kaaŋ vuari, dama gaarıŋ kaaŋ gbigi mi, ta nyınyugika kaaŋ chıusıha. **34** Dama jigidieke fu nyinti dı benne, mi diaŋ fu svıŋ dı beri.

Yɔŋısı dieke dı yine siri wia

35 “Nı yi siri a gbara wudiekemba dı kienene ta nı vaa nı popolisi chaan, **36** siba yɔŋısı diekemba dı chıusınana ba tieŋ dı u nyıŋ hɔgʊ faarıtú banwüla ma a keŋ wo, amı u keŋ keŋ kpaası sanvarı ba nan yuorike lagı lagı a yi wa. **37** Suggıtalıŋ bie yɔŋ diekemba ba tieŋ dı kenne a haarı ba ta ba chıusa wa. Wusie manj bala nı, ba tieŋ wo nan vaa ba kala ta yi ba nyindiike anj ba dii. **38** Dı yi ba tieŋ dı keŋ keŋ, tanseese yaa kparaan kpaŋ saŋja ta ye ta ba chıusa wa, suggıtalıŋ nan dı bie ba ma. **39** Nı summa genke, dı yi tigin tieŋ dı siba saŋja dieke gaarü dı bala

υ keŋ υ tigiŋ me, υ kaaŋ vaa gaarυ wa wii υ tigiri a juu; υ nan dι gbari. ⁴⁰ Niniŋ ni gbaŋ ni yi siri a gbara, dama maniŋ vuota Buŋa nan keŋ sanŋa dieke ni kana ka yile dι n nan keŋ.”

*Yɔmυ dι muna υ tuo υ tieŋ nuaŋ dene
(Mat. 24.45-51)*

⁴¹ Womi Piita die dι piasi wa dι, “Tι Yɔmυtien, tuniŋ fu taana nandagiri gie a yia yaa vuon mana?” ⁴² Ta tι Yɔmυtien Yisa die dι yinŋi balı wa dι, “Yɔmυ bia yine yuaŋ tieŋ ta yie υ Yɔmυtien dι dagina dι υ yi wudieke? Wunιŋ υ yine vuodieke υ Yɔmυtien dι nan vvarı dι υ daansıma υ yɔmυ chanchaalıba ta yıma ba nyindiike sanŋa dieke dι muna. ⁴³ Dii yi ta υ Yɔmυtien dι keŋ tigiŋ ta ye wo ta υ tuma die wo gbaŋ gbaŋ, svgıfıalıŋ nan dι bie υ ma. ⁴⁴ Wusie maŋ bala ni, υ nan nagı wa a zieŋ dι υ daansıma υ nyinti mana mana, ⁴⁵ ama υ yi yɔmυbiaŋ, υ nan dι yile υ suŋ ma dι υ Yɔmυtien wo kaaŋ keŋ lagı lagı, ta piili a nıga υ yɔmυ chanchaalıba ta wunιŋ υ nan dι die ta nyu bugi. ⁴⁶ U Yɔmυtien wo nan yinŋi keŋ daa dieke aŋaŋ sanŋa dieke υ kana ka yile dι υ nan keŋ. U keŋ keŋ, υ nan datı υ tıbıŋ pam ta yi wo sıba υ ḡaana yie vuodieiekemba dι zetinene nuaŋ die wo.

⁴⁷ “Yɔmυ dieke dι sıbına jadieke υ tieŋ dι yaalala υ yi, ta ka yi siri dι υ yi wudieke υ tieŋ wo dι yaalala, nan ye tıbıdatıŋ aŋaŋ tıbıtı pam, ⁴⁸ ama yɔmυ dieke dι kana ka sıba wudieke υ tieŋ wo dι yaalala, ta yi wiiŋ chıvısı, ba nan tıbı wa bıta ta va wa. Vuodieke ba yına pam ba nan piasi pam a nyiŋ wunιŋ υ jigiŋ; ta vuodieke dıaŋ

ba nagına pam pam a yi u nuusi me, ba nan pıası pam a nyuŋ u jigiŋ.

*Puole wia
(Mat. 10.34-36)*

49 “Manuŋ n keŋye miŋ dı keŋ taan bolıŋ tıŋgbaŋka ma, dı tıŋ nan yi miŋ nansıŋ dı yi dı tıŋgbaŋka wɔŋ die. **50** Nmıŋ nyaan sıula dieke n bala n sıı wa vaa n sıŋ dı chıvısi miŋ, sie ka keŋ yi a tıan. **51** Ni yile dı n keŋye miŋ aŋaŋ svıgıtvağıŋ tıŋgbaŋka ma? Aayı. N bala ni, n keŋye miŋ aŋaŋ puole. **52** A nyuŋ jinne yaa gamma, vuosi banu nan dı bie tıgiŋ me, ta keŋ puo; ba bataa nan chıvısi bale wo, ta bale wo dıaŋ chıvısi bataa wa. **53** Chıvalıŋ nan keŋ chıvısi ba ballı dembisi, ta ballı dembisi dıaŋ keŋ chıvısi ba chıvalıŋ; nıulıŋ dıaŋ nan keŋ chıvısi ba hıgvlıaba ta hıgvlıaba dıaŋ keŋ chıvısi ba nıulıŋ; nıulıŋ nan keŋ chıvısi ba lıahalıti, ta lıahalıti dıaŋ nan keŋ chıvısi ba nıulıŋ.”

*Saŋja sıbiŋ wia
(Mat. 16.2, 3)*

54 Womi Yisa die dı balı yi kpıkpaaķı dı, “Ni keŋ yese nıuŋmaaŋ ɿmıŋ nanıŋ chaanıŋ ni ɿaaŋ baarı dı, nıuŋ baa ka nıu miŋ aŋ ka seŋ nıu. **55** Ni a keŋ a ye ta bulogısuŋ nıga nyınnıa nuudiigıŋ chaanıŋ ni ɿaaŋ baarı dı jigiri nan dı tuuli aŋ ka keŋ yi. **56** Nınuŋ gıgaantıba gie, ni ɿaaŋ bıagı a daansı tıŋgbaŋka aŋaŋ ɿmıŋsıkpeŋ wudieke dı yinene ta dagı a chıası, ta bıa yine ni ka bıagı sıba lele saŋka gie chıası?

*Wia wonsin wia
(Mat. 5.25, 26)*

⁵⁷ “Bia yine ní ka bıagı a sıba wudieke dí muna dí ní yi a yi? ⁵⁸ Dí yi vuon dí yaa fu gara naalıan, kpaṇṇı fu gbaṇ aŋ ní wonsı wıırı ní yene bie sieku me wo, dí daa die u nan yaa fu ga vuodieke dí dinene sarıyaka jigıŋ aŋ sarıya diiru wo nagı fu a yi dansarika dıdaansırıba jakvıŋ nuusi me aŋ u nagı fu yi dansarika sunj. ⁵⁹ N bala ní, kaan keŋ nyıŋ mi a ga tıgı saŋıa dieke fu baan nan tuŋ ba bala fu tuŋ ligire dieke wo mana.”

13

Vuoŋ dí ka chıgı nyıŋ u tıntımbıatı ma u nan kpi

¹ Saŋka mi vuosi bataŋ die dí bie mi a balı Yisa yaa gamma Paliti* dí kuna Galili vuosi saŋıa dieke die ba kaabına yıa Nmıŋ. ² Yisa die dí yıŋŋı a pıası ba dí, “Nı yile dí Galili vuosisi die ba kuna wa tımbıatı die faası dala mıŋ a tıaŋ ba chanchaalıba mi? ³ Aayı; ama n bala ní, dí yi ní ka chıgı nyıŋ ní tıntımbıatı ma, ní nan kpi sıba ba kpıne die wo. ⁴ Siloami jarınbısa die dí nanna a kuu vuosi baŋ aŋaŋ anıı wo, ní yile dí die vuosi tımbıatı die tıaŋ ba chanchaalıba die dí benne Jerusalemi ma wa? ⁵ Aayı, ama n bala ní, dí yi ní ka chıgı nyıŋ ní tıntımbıatı ma ní mana gbaŋ nan kpi.”

Tıı dieke dí kana ka nyına nyıŋnyıŋka nandagıŋ

* **13:1** 13.1 Paliti die yiwo Romani vuosi jakvıŋ wonyı.

6 Womi Yisa die dí taaŋ ba nandagiri gie dí, “Daa wonyi die sone tūnyiŋkui u kvaŋ ma, ta die ga a yaala nyiŋnyiŋka ka sikpeŋ me dí u kpaa, ama die u ka yeye. **7** Die wia die u balí a yi vuodieke dí daansinana u kvaku dí, ‘Ye, buna ataa wonna manj chunj kienj gie a yaala nyiŋnyiŋka tūka sikpeŋ ta ka yeye. Chiaka taanj, bia wia ka nan dí zie a chuvusa tūŋbaŋka?’ **8** Ama didaansiru wa die dí yiŋŋi bala wa dí, ‘Jakusun, vaa ka bimbalimun a goti ta n nan tuu a giliŋke a yi huuſun a yi ka chiŋ ma, **9** aŋ tí ye ka nan nyiŋ nyiŋnyiŋka biaŋ chaŋ? Ka ka nyiŋya n nan chiaka taanj.’”

*Yisa die dí gbaanna hɔgv dieke dí yine
gbariguiŋ davvusikiri daraan dene*

10 Davvusikiri daari Yisa die dí bie N̄miŋ jiamuiŋ juonj me a daga; **11** ta hɔgv wonyi die dí bie mi jimbiaŋ die dí bie u ma a vaa u bürüŋ gbariguiŋ buna banj anjaŋ anii. Die u guriye miŋ a ka biaḡi hagiziele. **12** Yisa die dí yene wo die u wa wa a keŋ nyiŋ a balí a yi wa dí, “Hɔgv, fu yuagibu vaa fu miŋ.” **13** Ta die nagi u nuun a diisi u ma, ta lele womi, die u tūnti ta bürü N̄miŋ.

14 Die N̄miŋ jiamuiŋ juoku jakusun die dí jii sinyiřuruiŋ, dama Yisa die dí gbaanna hɔgv wa davvusikiri daari wia; die wia die u balí vuosisi dí, “Daraa ayvaba benne bakoyi ma dí tí yaa a tūmma, die wia ní kiere hanuiŋ daraa mi aŋ u gbaaŋ ní, ama da keŋ davvusikiri daari dí u gbaaŋ ní.”

15 Ta tí Yomutieŋ Yisa die dí yiŋŋi a balí wa dí, “Ninuŋ gigaantiba gie, ní wonyi ḥaaŋ a forisi

wo ní niige yaa ní bonsi a yaa ga a yi ha nyaan davvusikiri daan. ¹⁶ Ta hogu wa gie dí yine Abarahami haagin vuodieke Sitaani dí bürinj wa yomu buna banj ajan anii, dí ka mu dí n gbatí wa taan davvusikiri daari?" ¹⁷ Yisa die dí bala naa wa viivi die dí yigi u dataasú mana; ta kpiikpaaku svigti die dí fialí ajan mamachi wudiekemba u yinene wo.

Nyimbvribij nandagiri

(Mat. 13.31, 32; Maki 4.30-32)

¹⁸ Ka kuañ chaañ Yisa die dí piası ba dí, "Nmuñ naari sú siba bia? Bia mañ baan nagı a magisi ka? ¹⁹ Ka niası wa kañmuñ biñ, daa wonyı dí nagina a ga bürü u kuañ ma, die ka bürinj a ga bürinj tuiñ nembisi die dí yuga a tuusi ka sikpen me."

Dabotí nandagiri

(Mat. 13.33)

²⁰ Ta Yisa die dí bi piası ba dí, "Bia mañ baan nagı Nmuñ naari a magisi? ²¹ Ka niası wa dabotí hogu dí nagina a lagin paanu zon dieke dí dala ma añ bu mana dí yiri wo."

Sanvabike wia

(Mat. 7.13, 14, 21-23)

²² Sanja dieke Yisa die dí benne sieñ me a gara Jerusalemi wa, die u daagi tigikpiuma ajan tunkpanjısı a daga vuosi Nmuñ wia; ²³ die vuon wonyı die dí piası wa dí, "Jakuvuñ, vuodiekekemba dí bala ba ye gbatitaanjvu ba nan yi bitä yaa ba nan dí dala?"

Yisa die dí balı a yi ba dí, ²⁴ "Sie ní kpanjı ní gbañ a dia sanvabike a juu mi. N bala ní,

vuosi pam nan daansı mia dı ba juu ama ba nan waari ka juule. ²⁵ Tigiri tieŋ dı keŋ hagi a ligi sanvarı, ta nı wıarı a zie yene me, ta kpaasa sanvarı a wasa a baarı dı, ‘Jakuvuŋ yuori sanvarı a yi ti’, ama saŋka mi u nan yiŋji a balı nı dı ‘N ka siba jigidieke dı nyunna.’ ²⁶ Saŋka mi nı nan yiŋji a balı wa dı, ‘Tınuŋ aŋaŋ fu die dinene ta nyuo, ta fu dagı tı Nmıŋ wıa tı tıŋ ma.’ ²⁷ Ama u nan daansı bı a baari, ‘N ka siba jigidieke nı nyunna.’ Ta balı nı, ‘Nı gamma ta va manuŋ, nınuŋ vuobiatı gie mana.’ ²⁸ Ta n nan nagı nı a taan yeq me; ta nı nan ye Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu aŋaŋ Nmıŋ naazvalıba mana, ta ba bie Nmıŋ naari ma, ta nı nan dı kuma ta ɿoba nı nyuna. ²⁹ Vuosi nan daansı nyuŋ ɿımıŋ pəsiküŋ aŋaŋ ɿımıŋ juukin aŋaŋ nuudiigin aŋaŋ nuugalı chaaŋ a keŋ kali Nmıŋ naari ma a dii nyindiike. ³⁰ N baaŋaa, vuosi bataŋ dieke dı wıarına kvaŋ lele nan keŋ bie nıŋja, ta vuosi bataŋ dieke dı benne nıŋja lele nan keŋ wıarı kvaŋ.”

Yisa die dı yalla choti aŋaŋ Jerusalemi vuosi dene

(Mat. 23.37-39)

³¹ Saŋka mi gbaŋ gbaŋ Farasisi vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a balı a yi wa dı, “Sie fu nyuŋ gienä a ga jigigaŋ, dama naan̄ Herodi yaala u kuu fu miŋ.”

³² Ta Yisa die dı yiŋji a balı ba dı, “Wuŋuŋ Nmındarika gie, nı ga balı wa dı, ‘N nan dı vuara jimbıatı ta gbaama vuosi jinne aŋaŋ sorin̄, ta daraa ataa wa daraan̄ n nan kpatı n tuvma.’

³³ Ama a nyuŋ jinne aŋaŋ sorin̄ aŋaŋ vuontuŋ dı

mu dı n bemme sieŋ me, dama dı ka mu dı ba
kuu Nmın̄ naazua jigigaŋ sie Jerusalemi ma.

³⁴ “Nchvanaawee, Jerusalemi vuosi, nın̄uŋ
vuodiekeomba dı kuna Nmın̄ naazuvaliba, ta bı taa
vuodiekeomba u tunna nı jigiŋ wo tana a kuu wa,
buŋmia maŋ mia a yaala dı n lagısı nı buŋyi
siba kpianuŋ dı ḥaaana lagısı ka ballı ka chobiti
chıaŋ ta nı ka saaga. ³⁵ Ye, Nmın̄ vaa nı jiámıŋ
juokpenkpıuku ta ka zie yɔrı. N bala nı, a nyıŋ
jinne yaa gamma, nı kaan̄ bı ye miŋ bıbra a ga
tuŋı saŋja dieke nı baan̄ nan balı dı, ‘Alibarika
bie vuodieke dı kennene Nabidie Nmın̄ saaŋ ma.’
”

14

*Yisa die dı gbaanna daa wonyı die dı yvagına
dene*

¹ Davvusıkırı daan̄ kaan̄ Yisa die dı ga Farasisi
nyıŋkura wonyı tigiŋ dı u dii nyindiike, die
vuosisi die dı muŋŋı a daansa wa. ² Mi yvagıtien
wonyı dı keŋ u jigiŋ, die u nagısı anjan̄ u nuusi
mırına. ³ Die wıa Yisa die dı piası Farasisi anjan̄
mıraha dıdagırıba dı, “Tı mıraha saagıya mıŋ dı
tı gbaan̄ davvusıkırı daraan̄ yaa tı da gbaan̄?”

⁴ Ama die ba tarı. Yisa die dı nagı u nuun̄ a gbi
daa wa ta gbaan̄ wa ta vaa u ga. ⁵ Ta die a balı
yi ba, “Dı yi nı wonyı dı yallı bonıŋ yaa naagıŋ
ka nan buluŋ me davvusıkırı daarı kaan̄ yi lagi
lagı a ga a vuari ka?”

⁶ Ama die ba ka bıagı a yiŋŋi a balı wa wıuŋ.

Svıŋ fv gbaŋ tıŋgbaŋ wıa

⁷ Mi Yisa die yene chaamba dı vuarınana vuokpıuma jigikasiha, u kpaan̄ ba dı; ⁸ “Dı yi ba keŋ a wa fu dı fu keŋ banwula ma, da keŋ ga kala vuokpıuma jigikasıka, dama dı nan bıagı yi ta ba wa wa vuodieke dı tıanna fu ⁹ aŋ vuodieke dı wana nı wa nan keŋ fu jigiŋ a bali fu dı, ‘Hagı ta yi wa fu jigikasıkırı.’ Mi nan dii viivi ta ga kali vuosi kvaŋ. ¹⁰ Ama ba keŋ a wa fu, ga kala vuosi kvanuaŋ, amu vuodieke dı wana fu dı keŋ keŋ u nan bali a yi fu dı, ‘N zıa, keŋ jıalı kala vuokpıuma jigikasıkırı ma.’ Mi nan ye jılıma fu chanchaalıba mana jigiŋ. ¹¹ Dama vuodieke mana dı kötına u gbaŋ Nmıŋnan sunıŋ wa tıŋgbaaŋ, ama vuodieke dı sunna u gbaŋ tıŋgbaaŋ, Nmıŋnan kötı wa ɻımıŋsikpeŋ.”

Vuodiekekemba dı mına ni wa wa wia

¹² Mi Yisa die dı bali a yi vuodieke die dı wana wa wa dı, “Dı yi fu keŋ yaa dvıgga, da keŋ wa fu zıalıŋ yaa fu nımballı yaa fu maarıŋ yaa fu chanchaalıŋ ligire tielin̄, dama fu wa ba ba diaŋ ba nan yiŋni a wa fu a yiŋni tuŋ fu wudieke fu yine wo. ¹³ Ama fu keŋ yaa dvıgga wa zıɔolıntielin̄ aŋaŋ gbarıgısı aŋaŋ gbulıgısı aŋaŋ yıısı, ¹⁴ ta nan ye alibarika, dama ba kaŋ bıagı a yiŋni tuŋ fu, Nmıŋnan tuŋ fu saŋja dieke vuoviňna dı keŋ hagi kuŋ me.”

Dvıgga kpeŋkpıka nandagırı wia

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Die vuodiekekemba dı dinene aŋaŋ Yisa wınyı dı wınnana Yisa balıkı u bali a yi wa dı, “Sıgıfıalıŋ bie vuodiekekemba dı bala ba daansi kala Nmıŋnaarı ma a dii nyindiike!”

16 Yisa die dì yiññi balì wa dì, "Daa wonyì die benne a keñ yaala û dii duvgakpeñkpriñ, ta die a posi vuosi pam. **17** Die duvgaka diile sanña die dì gbigine wo, die û tuñ û tøntøntu dì û ga balì vuodiekiemba ba wone a posi wo dì, 'Nì keñ, jaan mana yi siri miñ!' **18** Ama ba mana die dì piili a bala wudieke wìa ba kana kaañ biagì a keñ. Die buumbuñaj vuoke dì baari dì, 'N daa wa tñgbanj ta dì mu dì n ga ye ke, die wìa yi miñ sieñ añ n ga.' **19** Ta wonyì diañ die dì baari dì, 'N daa wa naakuaka banj; die wìa yi miñ sieñ añ n yaa ha a ga magisi ye.' **20** Wonyì diañ die dì baari dì, 'N faari wa hogu daraa gie nuan die wìa n kaañ biagì keñ.' **21** Die tøntøntu wa die dì yiññi ga a balì û tieñ wo wìaha gie mana. Die û tieñ wo dì juu sinyuriñ ta balì yi û tøntøntu wa dì, 'Nyìñ lagü lagü a ga tika sieti me a wa zcoölintielin ajanj gbarigisi ajanj yìsi ajanj gbilisi a yaa ba viiri keñ.' **22** Ka kuañ chañ tøntøntu wa dì keñ baari dì, 'Jakusñ, fu bala dì n yi wudieke wo, n yiye miñ, ama yìalñ yene bie juoku suñ.' **23** Die wìa û tieñ wo dì balì wa dì, 'Bì nyìñ ga tika lugá a daansi siekpiuma ajanj siebisisi me, a yaalì vuosi a keñ juu amu n tigiri nañ suuli. **24** Ama vuodiekiemba die n wolinne a posi wo wonyì gbañ nuan kaañ lañ n duvgaka nyindiike he.' "

*Yisa kuañ diisñj wìa
(Mat. 10.37, 38)*

25 Sanña kaani, die kpíkpaañ pam die dìdì Yisa, die û yiññi a balì yi ba dì. **26** "Vuodieke mana dì yaala û bemme n jiginj, sie û chome

miŋ a tiaŋ u chone u chcoŋ aŋaŋ u nuŋ aŋaŋ u hɔŋu aŋaŋ u balli aŋaŋ u nimballı aŋaŋ u gbaŋ gbaŋ miivoli die. Dı daa die u kaaŋ bıagı a yi n kuaŋandıusıru. ²⁷ Ta vuodieke diaŋ mana dı kana ka viigi u kuŋ dagarıkıŋ a dı n kuaŋ, kaaŋ bıagı a yi n kuaŋandıusıru. ²⁸ Dı yi vuonj dı yaala u müi tigikpıuŋ, sie u woliŋ a kala a sımma ka ligire nuaŋ, a sımma baarı u ligire nan tuŋ yaa ka kaaŋ tuŋ. ²⁹ Dama u ka yi die, ta pilı tigiri ta keŋ ka bıagı a müi ka kpatı, ta vuosi dı yese ke ta sıba baarı u ka bıagı müi ka kpatı, ba nan vuarı wa fala. ³⁰ Ba nan baarı dı, ‘Daa wa gie die piiliye müi dı u müi ama u ka bıagı kpatı.’ ³¹ Dı yi naaŋ dı yaa vuosi tuse baŋ a nyiŋ gara u wagı u chanchaaŋ dı yalla tuse baŋısı-le, u nan woliŋ kali a daansi u gbaŋ ye dı u yaa hagırıŋ a baan nan bıagı a tuoli u chanchaaka. ³² Dı yi u wo hagırıŋ u nan tuŋ tuntuntıŋ aŋ ba woliŋ dia u niŋŋa a nagı vaan a dagı u chanchaaka dı u kaaŋ bıagı a wagı wa.” ³³ Yisa die dı balı kpatı ba dı, “Die gbaŋ gbaŋ ni wunyu mana dı kaaŋ bıagı a yi n kuaŋandıusıru sie u nagı nyinti mana a taaŋ.”

Yası wıa
(Mat. 5.13; Maki 9.50)

³⁴ “Yası nansı müi, ama dı yi ka nansıbu dı nyiŋ, lalıa ka bı baa ka ye ka nansıbu bıbra? ³⁵ A ka bı vıuna dı fu nagı ka a taaŋ fu kuaŋ ma yaa fu nagı ka a gvtı hvıusıŋ ma. Sie fu nagı ka a taaŋ. Vuodieke dı yaa tıba u wumma.”

15

*Yii diekemba dì bana wa nandagiri
(Mat. 18.12-14)*

¹ Die saŋŋa kaanı lampotuosirin pam aŋaŋ tuntumbiatı tielinj die dì keŋ Yisa jigoŋ dì ba wuŋ u wubalıka ha. ² Ama Farasisi aŋaŋ mıraha dıdagırıba dì piili a vuunna wia dì, “Daa wa gie tuose tuntumbiatı tielinj ta die aŋaŋ ba.”

³ Naa chıaŋ ma Yisa die dì taaŋ ba nandagiri gie dì, ⁴ “Dì yi ni wonyı dì yaa yiise kóbıga ta a kaanı dì bıa, bıa u baa u yi? Sie u vaa yiise banıſı-wayı aŋaŋ awayı wa dì dinene jigidieke wo, ta ga a yaalı jabalıŋka dì bana wa a ga tıgı saŋŋa dieke u baŋŋ nan ye ke. ⁵ Dì yi u keŋ ye ke u sony ɳaaŋ fıalı mıŋ, ta nagı ka viigi, ⁶ ta chii ke a kuli tigoŋ. Saŋka mi u nan wa u zvalıŋ aŋaŋ u jujvıritamba a lagısı a balı yı ba dì ‘Nı yallıma suggıfıalıŋ, dama n ye wo n yii dieke dì bana wa.’ ” ⁷ Die wia Yisa dì bı bala ba dì “Tıntımbiatı vuobalımuŋ dì chıgı nyıŋ u tuntumbiatı ma, suggıfıalıŋ nan dì beri arızanna ma u wia a tıaŋ ka bala ka sımmı die vuovıuna banıſı-wayı aŋaŋ awayı dieke dì yilinene dì dì ka mu dì ba chıgı nyıŋ ba tımbiatı ma.

Ligiribinj dieke dì bana nandagiri

⁸ “Yaa dì yi hıgoŋ dì yaa ligiribie baŋŋ, ta a kaanı dì bıa, lalıa u baa u yi? Sie u chıgısı popoli ta mıŋŋı saarı u juoku ta mıŋŋı daansı jigoŋ mana a ga tıgı saŋŋa dieke u baŋŋ nan ye ke. ⁹ U keŋ a ye ke u ɳaaŋ wa wa u zvalıŋ aŋaŋ u jujvıritamba a lagısı a balı a yı ba dì, ‘Nı yallıma suggıfıalıŋ, dama n ye wo n ligiribinj dieke dì bana wa.’ ¹⁰ Die

wia Yisa die dı bı balı ba, dı yi tıntımbıatı tielinj wonyı dı chıgı nyıŋ u tıntımbıatı ma, Nmıŋ malakasisi nan dı yaa sıgıfıalıŋ pam u wia.”

Bıa dieke dı bana wa nandagırı

¹¹ Womi Yisa die dı bı balı dı, “Daa wonyı die yalla dembibisi bale, ¹² ta bıabike chaaŋ die dı balı a yi u chıcın wa dı, ‘N chıa, n yaala fu nagı n balla n daansı dı faarı dieke a yi müŋ.’ Sanğa mi u chıcın wa die dı puo faarı ka a yi ba bale wo. ¹³ Die dı ka yıasıya bıabike die dı nagı u nyinti mana a daa, ta nagı ligirehe a dia, a ga tıgı saasaa. Mi die u ga dı ligirehe yɔrı yɔrı a kpatı. ¹⁴ Die u dine jaanı mana a kpatı wa, die kıŋkpeŋkpuŋ die dı nan tıŋgbanıka mana ma, die dı paalı a wıŋ wa. ¹⁵ Die wia die u ga bie daa wonyı tıgın tıŋgbanıka ma, daa wa die dı yaa wa ga u kvaŋ ma dı u daansıma u perukusi. ¹⁶ Die u tıŋ yaala u dı perukusisi nyındıikehe a chagı ama vuon die ka yi wa jaanı. ¹⁷ Ka kvaŋ chaaŋ die u keŋ müŋı a yili, ‘N chıa tıntıntıba mana yese nyındıike a die ta tıala, ta gienı maŋ baa n kpi aŋaŋ kɔŋ. ¹⁸ Dı sına die wo, n nan hagi a ga n chıa jıgin a balı wa dı, N chıa, n yi bıaŋ ta chıvısi Nmıŋ aŋaŋ fu jıgin. ¹⁹ N ka bı mu fu wa müŋ fu bıa; daansıma müŋ sıba fu tıntıntıba kaanı.’ ²⁰ Die wia die u hagi a ga u chıcın wa jıgin.

“Die u yene bie sieku me a gara wa, u chıcın wa die dı ye wo, zıclıŋ die dı yigi wo pam, die u chıgı ga a gurigi wo. ²¹ Die bıa wa dı baarı dı, ‘N chıa, n yi bıaŋ Nmıŋ aŋaŋ fu jıgin. N ka

bı mu dı fu wa mıñ fu búa.' ²² Ama u chöçŋ wa die dı wa u tuntuntiba a balı ba dı, 'Nı yi lagı lagı a nagı jayeekivuka a keŋ yeegi wo, ta nagı nuupirinj a keŋ yi u nuun me, ta nagı nıra a suu wo; ²³ ta ga nagı narapčlı dieke dı narına a keŋ kuv anj tı dii dvuga. ²⁴ Dama die n yile dı n búa wa gie kpiye mıñ, ama ta u bie u mısı ma, ta bı yile dı u baya mıñ, ama u yinjı keŋ mıñ.' Die wıa die ba piili a die dvugaka ajanj svigfialıñ.

²⁵ "Ama saŋka mi, die u búa jakvırı die ye bie wo kvaku ma. Die u kienene tigiri a keŋ gbigi tigiri, die u wvı yılahı ajanj siele he. ²⁶ Die wıa die u wa tuntuntiba wvnyı a pıası wa wudieke dı yinene tigiri me. ²⁷ Die u yinjı balı wa dı, 'Fı nımbúa wa yinjı keŋ mıñ, fu chúa wa dı kuv narapčlı dieke dı narına, dama u yinjı keŋ mıñ ajanj alaafıa.' ²⁸ Die búa jakvırı die dı jıı sınyırıñ, ta zeti dı u kaan juu gbaaku svı; die wıa die u chöçŋ dı keŋ nyıñ a jvıusı wa dı u keŋ juu, ²⁹ ama die u yinjı balı u chöçŋ wa dı, 'Ye, bınaha gie mana n tıma a yıa fu mıñ sıba yomı, ta saaga fu nıaŋ, ama ka yi mıñ biibıñ gbaŋ dı n kuv a wa n zıalıñ anj tı dii ta yallıma svigfialıñ. ³⁰ Fu búa wa gie nıñ die chıvıusına fu nyintı mana hıguba ma wa, dı keŋ tıgiñ fu kuv narapčlı narıkıñ a yı wa.' ³¹ U chöçŋ wa die dı yinjı a balı wa dı, 'N búa, saŋna mana fu bie wo n jıgiñ, ta jadieke mana n yalla die dı yi fu sıtı. ³² Ama dı mu tı dime dvuga ta yallıma svigfialıñ dama die tı yile dı fu nımbúa wa gie kpiye mıñ, ama ta u bie u mısı ma, ta bı yile dı u baya mıñ, ama lele tı ye wo mıñ.' "

16

Tvumma jakuvuŋ nandagiri

¹ Yisa die dī balī a yi u kuaŋjandūsırıba dī, "Ligiretien wōnyi die benne a yallī tūntūntu jakuvuŋ u daansa u nyinti, die ba keŋ balī wa dī u die u ligirehe yɔrī yɔrī. ² Die wīa die u wa wa a balī wa dī, 'Bīa yine maŋ wumma fu wīa dene? Kaaŋ bī yi n tvumma jakuvuŋ, die wīa biisi n nyinti mana aŋ n ye.' ³ Ta tvumma jakuvuŋ die dī yile dī, 'Bīa maŋ baa n yi? N jakuvuŋ baa u vuarī mīŋ mīŋ tvumma ma. N ka hagiri a baaŋ nan kua, ta chīga viivi n baaŋ nan jūvsi. ⁴ N sība wudieke n baaŋ nan yi lele amu maŋ keŋ waari tvumaha vuosi nan tuo mīŋ ba tige me.' ⁵ Die wīa die u wa vuodiekiemba mana die dī dīne u jakuvuŋ hamīŋ wōnyi wōnyi. Die u pīasi bumbuŋjaŋ vuoke dī, 'N jakuvuŋ hamīŋ aŋmīa benne fu jīgiŋ?' ⁶ Die u yīŋji a balī wa dī, 'Kpaati gbiesi kōbīsī-nū.' Daa wa dī balī wa dī, 'Hamīŋ gbanīŋ wūnna tuo kala lagī lagī a yīŋji maagi kōbīsī-nūsa.' ⁷ Ta balī wōnyi dīan, 'Aŋmīa fu gbaŋ fu dii?' U yīŋji balī wa dī, 'Zaa bōtūsī kobīga.' Ta daa wa dī balī, 'Fu hamīŋ gbanīŋ wūnna, yīŋji maagi baŋsī-nū.' ⁸ Die ligiretien wo die dī wūnna u tvumaha jakuvuŋ nyīnyīritu wa dī yine die wo, die u bīri wa, dama u tūŋ wa aŋaŋ yīaŋ." Yisa die dī balī ba dī, "Vuodiekiemba dī dīna tūŋbaŋka gie sieku yaa yīaŋ ba sūnsuŋ a tīaŋ vuodiekiemba dī dīna chaŋku sieŋ dī yalla die wo. ⁹ Manīŋ, n bala nī, nī nagī tūŋbaŋka gie ma ligire a yime wudieke Nmīŋ dī yaalala, amu a keŋ kpatī saŋja dieke u nan tuo nī arızanna ma. ¹⁰ Vuodieke

mana dì miñjina tuma tuñbiñ viñiniñ, nan bıagı miñjı tuñ tuñkriñ viñiniñ, ta vuodieke diañ dì nyırınana añañ ligiribin, nan dì nyıra añañ ligirikpıma. ¹¹ Dıı yi fu nyıra añañ tıñgbanķa gie ligire, Nmıñ nan nagı arızanna ligire a yi fu nuusi me? ¹² Ta dıı yi fu nyıra añañ vuon nyinti, mınia bala u yi fu fu tvañ?

¹³ “Yomu kaañ bıagı a jiama naalıñ bale. U nan haa wonyı ta chome wonyı, yaa u nan yi wonyı jılıma ta wonyı u nine kaañ dì suuli. Vuon kaañ bıagı a jiama Nmıñ añañ ligire.”

Yisa wubalıka a tañ

(Mat. 11.12, 13; 5.31, 32; Maki 10.11, 12)

¹⁴ Die Farasisisi die dì wuñ wiaha gie mana, ta die a vuara Yisa fala, dama die ba yaala ligire wiapam. ¹⁵ Die Yisa dì balı a yi ba dì, “Nıñıñ nı yine vuodiekiemba dì yinene nı gbañ siba vuovına vuosi nıñja, ama Nmıñ siba nı svıgtı ma. Dama jadieke vuota dì yilinene dì ka yaa nyvarı pam wa, Nmıñ jigiñ nıñ ka yiwo jatıgvı.

¹⁶ “Mosisi miraha añañ Nmıñ naazvalıba die dì maagına wudiekemba ba die beri miñ a keñ tıgı Jıçın vuodieke dì sıñana vuosi Nmıñ nyaabsı sañka, a nyıñ Jıçın keniñ sañka ba muvla Nmıñ wuvına yaa gamma u naarı ma, ta vuon mana dì mia dì ba juu mi. ¹⁷ Nmıñsikpen añañ tıñgbanķa gie nan keñ tıañ ga ama Nmıñ miraha wubıñ gbañ kaañ tıañ ga.

¹⁸ “Daa dieke mana dì keñ zeti u hıgvı ta yıñji faari hıgvı gaañ yiwo hıgvıkpana tuvma, ta dembin dieke diañ dì faarına hıgvı wa yiwo hıgvıkpana tuvma.”

Nyintitien ajan zɔɔlaintie Lazurusi wia

¹⁹ Ta Yisa die dī bī balī ba dī, "Nyintitien wonyi die benne a yeegi nyinjeeki dieke dī yalla ligire pam ta bie u duñnu ajan svigfitaluñ daañ mana.

²⁰ Ta die daa zɔɔlaintie wonyi dīañ die benne ba wasa wa Lazurusi, ta die u yaa kujaga pam. Die ba ḥaañ yaa wa a keñ duañ nyintitien wo sanvañ ma, ²¹ die u ḥaañ yaala u dii wo nyintitien wo nyindiiki chwata dī ḥaaña nanna tūñgban; die gbaasi gbañ dī keñ lansa u kujagaha.

²² "A kuañ chaañ zɔɔlaintie wo die dī kpi, malakasi die dī keñ chii wo a ga Abarahami jigiñ arizanna ma. Ta nyintitien wo dīañ dī keñ kpi, die ba guu wo. ²³ Die u ga bie kpiiliñ jigiberisikin, die dī wumma wa pam. Die u daansı a ye Abarahami saasaa, ta Lazurusi kalı u jigiñ. ²⁴ Die wia die nyintitien wo die dī natı a wa dī, 'N chua Abarahami, chigı müñ zɔɔluñ ta fu tuñ Lazurusi ḥaañ u ga nagı nuubiñ a luo nyaan ma a keñ gbi n jiliñ, dama n paalı die wahala bolibu gie me.' ²⁵ Ama Abarahami die dī balı wa dī, 'N bua, tūnsı dī die fu benne fu misı ma wa, die ye wo nyinviuna, ta Lazurusi dī ye nyinbiati mana, ama lele u bie wo nansiñ ma giena ta fu bie wahala ma. ²⁶ Ta wudieke dī gutina yine, gulikpeñkpiuñ benne tūnjuñ ajan fu svnsuñ, die wia vuodieke kembä dī benne gie a yaala ba gası a keñ fu jigiri kaañ biagi, ta vuodieke dī benne fu jigiri dī yaala ba gası a keñ tı jigiñ dīañ kaañ biagi.' ²⁷ Die nyintitien wo dī balı wa dī, 'Jakuvuñ Abarahami, die niñ n juvsa fu, tuñ Lazurusi ajan u ga n chua tigiñ me, ²⁸ n yaa wa n nimbälli banu, vaa u ga a ga kpaan ba amu ba gbañ ba da

kenj keŋ wahalaka gie jigin.' ²⁹ Die Abarahami dı baari dı, 'Fu nimballa yaa Mosisi aŋan Nmıŋ naazvalıba wia Nmıŋ gbaŋku ma. Ba wumma ha.' ³⁰ Ta nyintitien wo dı yinji balı wa dı, 'Jakusunj Abarahami, aayi, die nyuna ma ka mu; ama dı yi vuon dı nyuŋ kuŋ me a ga ba jigin ba nan chigı nyuŋ ba tuntumbati ma.' ³¹ Ama die Abarahami dı balı wa dı, 'Dı yi ba kaaŋ wuŋ Mosisi aŋan Nmıŋ naazvalıba dı maaguna wudieke Nmıŋ gbaŋku ma wa, ba kaaŋ tarıgi ba suŋanyile dı yi ta vuon dı hagi kuŋ me gbaŋ a ga ba jigin.' "

17

Biaŋ wia

(Mat. 18.6, 7, 21, 22; Maki 9.42)

¹ Womi Yisa dı balı yi u kuaŋanduisırıba dı, "Nı da yilime dı magisın kaaŋ keŋ; ama wubiaŋ bie vuodiekkemba dı vanana ba chanchaalıŋ dı yie biaŋ. ² Ba tıŋ nagı niŋ a bobi a yeegi u nyie a nagı wa a taan nyaakpiŋ ma dı tıŋ nan dı kpia a tıŋ u baaŋ nan yi ballıbısı gie wonyı yi biaŋ. ³ Die wia ni yigi ni gbaŋ!

"Dı yi fu nimbua dı yi fu biaŋ, kpaaŋ wa; ama dı yi u baari dı u chuvısi fu mıŋ, fu nagı u taalı a chaa wa. ⁴ Dı yi u yi fu biaŋ buyupçayı dabalımiŋ, ama ta yinji keŋ fu jigin buyupçayı a baari dı u chuvısiya, fu nagı u taalı a chaa wa."

Yada wia

⁵ Saŋja kaanı die tı Yomutien Yisa tuntuntıba dı balı yi wa dı, "Vaa tı yadaka gvtı."

6 Die u yiñji balı ba dı, “Dıı yi nı yaa yada sıba kañmın̄ biñ, nı nan bıagı a balı yi tıukpıuka gie dı, ‘Vvı a ga nan nyaakpıubu gie me’ aŋ ka seŋ a tuo fu nvaŋ.

Tvntvntu dı muna u yi die

7 “Dıı yi ta nı wınyı dı yallı tvntvntu ta u kua yaa ta daansa yiise, ta u keŋ nyıŋ kuaŋ a keŋ tigıŋ, nan balı wa dı, ‘Keŋ lagı a keŋ kala dii nyindiike?’ **8** Aayı, nan balı wa dı, ‘Vvarı fu kuaŋ nyinti ta yeegi nyınvına a yi n nyindiike a zieŋ müŋ aŋ n keŋ dii ta nyuu, ka kuaŋ chaaŋ fu gbaŋ fu dii ta nyuu.’ **9** Fu yile dı jakvıvrı nan waası tvntvntu wa u yine wudieke u bala wa dı u yi wo? Aayı. **10** Die gbaŋ dı sıı nı jigiŋ, saŋja dieke nı keŋ tuŋ tuŋ dieke Nmıŋ dı bala dı nı yiwo a kpatı, nı balı dı, ‘Tı yiwo tvntvntıŋ nyına. Tınuŋ tı yiwo wudieke dı muna tı yi nyına.’ ”

Yisa die dı gbaanna gama ban̄ dene

11 Yisa die dı ganana Jerusalemi die u daagı Samaria aŋaŋ Galili sınsıŋ aŋaŋ sınsıŋ. **12** Die u gana ga juo tıukpaŋlı kaanı; ta gama ban̄ die dı keŋ tuoli wo mi. Die ba zie saasaa, **13** ta faası natı a baarı dı, “Jakvıvı Yisa, chıgi tı zıçlıŋ!”

14 Yisa die dı ye be ta balı yi ba dı, “Nı gamma Nmıŋ kıkaabitı jigiŋ aŋ ba jıuŋ nı ye.” Die ba benne sieku me a gara wa die ba ye gbaamıŋ. **15** Ta die ba wınyı die dı yiñji keŋ Yisa jigiŋ dama die u sıba a baarı dı Yisa gbaanna wa, a keŋ bırı Nmıŋ aŋaŋ lıslıkpııŋ. **16** A die nagı u gbaŋ a taan̄ Yisa nıŋja ta waasa wa; ama die daa wa die yiwo Samaria vuon̄. **17** Yisa die dı pıası dı,

"Daa vuosi baŋ die yene gbaamιŋ? Ama bawayi wa bie sıa? ¹⁸ Ba wonyi ka keŋ dı ba bıri Nmıŋ sie chaanu wa gie?" ¹⁹ Ta die wa balı daa wa dı, "Hagı a ga, fu yada gbaanna fu."

*Nmıŋ naari keniŋ wia
(Mat. 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Mi die Farasisi bataŋ die dı pıası Yisa saŋja dieke Nmıŋ naari dı balla ka keŋ. Die ʊ yinŋni balı ba dı, "Ka ka yi sıba nı nan daansı a ye Nmıŋ naari dı balla ka keŋ die. ²¹ Vuonj wori a baŋ baarı dı, 'Daansi, ka wunna', yaa 'Ka benne mi wo'; dama Nmıŋ naari bie nı suggı ma."

²² Mi die ʊ balı yı ʊ kvaŋandıusırıba dı, "Saŋja kienj nı nan dı yaala nı ye manıŋ vuota Bua keniŋ, ama nı kaaŋ ye. ²³ Ba nan daansı balı nı, 'Ye, ʊ benne mi wo' yaa 'Ye, ʊ bie giena.' Ama nı da keŋ nyıŋ a dı dia yaalıma mıŋ; ²⁴ dama manıŋ vuota Bua keniŋ nan dı sıı sıba nınyıgısıŋ dı ḥaaana nyıgısı a chaŋ ȳmıŋsikpeŋ mana a nyıŋ tıŋ chıaŋ a ga tıgı tıŋ sikpeŋ die wo. ²⁵ Ama sie n wolin dii wahala pam ta leleke gie vuosi bı zeti mıŋ. ²⁶ Die dı sına die Nowa saŋka, die gbaŋ gbaŋ dı baa dı summa manıŋ vuota Bua keniŋ saŋja. ²⁷ Die Nowa saŋka, vuosi die die mıŋ ta nyuo ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgulıaŋ a yıa chıllıŋ, ta die a ga tıgı daa dieke Nowa dı juune haarıkpuku, ta die nyaakpubu die dı keŋ kuu vuonj mana die dı wone haarıkpuku ma wa. ²⁸ Loti saŋja gbaŋ die sıı wa die; die vuonj mana die dı die ta nyuo, ta daa a yalla, ta bıra ta mıa tige; ²⁹ ama daa dieke Loti die dı nyınnı Sodomı tıka, ta bolıŋ

aŋaŋ maafajiribi die dı nyiŋ ŋmīnsikpeŋ a keŋ kuv ba mana. ³⁰ Naa dı baa dı sımma daa dieke maniŋ vuota Bua dı balla n keŋ wo.

³¹ “Diniŋ daarı mi daa dieke dı benne mampili sikpeŋ* da keŋ a sʉnʉ v juoku sikpeŋ dı v ga a nagı v nyinti; ta vuodieke dıaŋ dı benne v kvaŋ ma da keŋ yiŋji a kuli tigiŋ dı v ga a nagı v nyinti. ³² Ni tiinsı Loti hɔgʊ† wa wiaha. ³³ Vuodieke mana dı kpanjınana v gbaŋ dı v gbatı v miivoli nan waari ka, ama vuodieke mana dı waaruna v miivoli n wia nan daansı ye ke. ³⁴ N bala nı, saŋja dieke n baaŋ nan keŋ wo, vuosi bale nan dı dua jadvakibalimıŋ ma, ta n nagı wʉnyı ta vaa wʉnyı. ³⁵ Hooŋ bale nan dı numa zaa nia ma, ta n nagı wʉnyı ta vaa wʉnyı. ((³⁶ Saŋka mi dembisi bale nan dı tuma kvaŋ ma, ta n nan nagı wʉnyı ta vaa wʉnyı.))”

³⁷ Ta v kvaŋandıusırıba die dı pıası wa dı, “Tı Yɔmvtieŋ, sıa?”

Ta v yiŋji balı ba dı, “Jigidicke jakpiikiŋ dı benne, mi zuuti dı lagısa.”

18

Kpihɔgʊ aŋaŋ sariya diiru nandagıŋ

¹ Saŋka mi Yissa die dı taan̄ ba nandagırı gie dı v dagı ba dı dı mu ba juvsıma ጀmīŋ saŋja mana, ta da keŋ gbalıgıma, die v balı ba dı, ² “Sariya diiru wʉnyı die benne tıŋ kaanı ma, die v ka chıga ጀmīŋ ta ka bı yia vuota jılıma. ³ Ta kpihɔgʊ wʉnyı dıaŋ die benne tıka ma, a

* ^{17:31} 17.31 Ba ɻaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me. † ^{17:32} 17.32 Loti hɔgʊ wa die dı yiŋji daansı kvaŋ a bırun̄ yatan̄.

chun̄ gara daa wa jigiŋ a juŋsa wa d̄i, ‘Dii n w̄ur̄i
gie a yi m̄iŋ aŋaŋ vuodieke d̄i mugisinene m̄iŋ.’
⁴Ama die sar̄ya diiru wo die ka saaga, ta ka kvaŋ
chaŋ die u yile d̄i, ‘N ka w̄oŋ ch̄iga N̄miŋ yaa a
ȳia vuota j̄ul̄ma, ⁵ama kpih̄ḡu wa gie d̄i faasina
daama m̄iŋ w̄ia, n ko baa n dii u sar̄ya ka a yi
wa m̄iŋ, d̄i daa die u nan d̄i kien̄ daaŋ mana ta
vaa n gbal̄gi aŋaŋ wa.’ ”

⁶T̄i Ȳom̄utien̄ die baari d̄i, “N̄i w̄umma
wudieke sar̄ya diiru wo d̄i kana ka ch̄iga N̄miŋ
d̄i balla. ⁷Ta lele, N̄miŋ kaan̄ dii sar̄ya a yi
u vuovvuar̄ika, vuodiekekemba d̄i juŋsinana wa
ŋm̄intv̄asi aŋaŋ yuŋ d̄i u suŋji be wo? U nan
d̄i ȳasa d̄i u suŋji be? ⁸N̄ bala n̄i, u nan dii
sar̄ya a yi ba, ta yi ke laḡi laḡi. Maniŋ vuota
B̄ua d̄i keŋ keŋ saŋja dieke, n nan ye vuodieke
d̄i yine m̄iŋ yada t̄iŋgbanj̄ka gie me?”

Farasisi vuŋ aŋaŋ lampotuosiru nandagiri w̄ia

⁹Yisa die d̄i b̄i a taaŋ nandagiri gie a yi
vuodiekekemba d̄i bala d̄i ba yiwo vuoviŋa, ama
ta ka ȳia ba chanchaal̄ŋ j̄ul̄ma. ¹⁰Die u baari
d̄i, “Dembisi bale die nyinna a ga N̄miŋ j̄iam̄iŋ
juokpeŋkpiuk̄u sv̄ŋ d̄i ba juŋsi N̄miŋ; w̄unyi
die yiwo Farasisi vuŋ, w̄on̄iŋ wa diaŋ d̄i yi
lampotuosiru. ¹¹Die Farasisi vuoke d̄i ga zie
luŋŋ a juŋsi N̄miŋ u sv̄ŋ ma d̄i, ‘N̄miŋ, n̄ waasa
fu, dama n̄ ka yi t̄untumbiat̄i tieŋ s̄iba n̄ chan-
chaal̄iba. N̄ ka yi hal̄i tieŋ, n̄ ka yi ŋmiŋchibitien̄
yaa dembiŋ dieke d̄i yaala h̄ɔɔŋ. N̄ b̄i waasa fu
dama n̄ ka s̄iŋ s̄iba lampotuosiru wo gie. ¹²N̄
ŋaaŋ b̄ɔba n̄uaŋ daraa ale daraa ȳupɔŋ mana

sunj, ta yia fu n nyinti baŋ mana sunj kaanı.'
 13 Ama die lampotuosiru wo die dı ga a zie saasaa, ta ka yaala u kɔtı u sikpeŋ ɿmuisikpeŋ, ta vigi u sikpeŋ ta baari dı, 'Nabidie ɿmuiŋ, chigı miŋ zɔɔluiŋ, dama n yiwo tɔntumbatı tieŋ.' "
 14 Yisa die dı bi baari dı, "N bala ni, die dı yiwo lampotuosiru wo ɿmuiŋ dı tuo u juusuiŋ daa Farasi vuoke; dama vuodieke mana dı kɔtina u gbaŋ ɿmuisikpeŋ, ɿmuiŋ nan sunj wa tıŋgban; ta vuodieke diaŋ dı sunna u gbaŋ tıŋgban, ɿmuiŋ nan kɔtı wa ɿmuisikpeŋ."

*Yisa die dı tuone ballibisi dene
 (Mat. 19.13-15; Maki 10.13-16)*

15 Die vuosi bataŋ die dı chii ba ballinyaalısı a keŋ Yisa jigiŋ dı u nagı u nuusi a dıısı dıısı ba ma, ama die u kvaŋandıüsırıba dı yene naa wa, die dı nata ba. 16 Ta Yisa die dı wa ballibısı dı ba kiere u jigiŋ, ta balı a yi u kvaŋandıüsırıba dı, "Nı vaa ballibısı kiere n jigiŋ ta ni da kagi ba sieŋ dama ba chanchaaluiŋ sına ɿmuiŋ naarı. 17 Wusie maŋ bala ni, vuodieke mana dı kana ka tuo ɿmuiŋ naarı sıba bvbabiŋ, kaanı wɔŋ juu ke."

*Nyintitien wonyi wia
 (Mat. 19.16-30; Maki 10.17-31)*

18 Saŋka mi jaksunj wonyi die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası wa dı, "Dıdagırıv vıinuiŋ, lalıa maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ?"

19 Yisa die dı yiŋji a balı wa dı, "Bıa wia fu wasa mıŋ vuovlunuŋ? Vuonj wori a yi vuovlunuŋ, sie ɿmuiŋ nyıuna ma. 20 Wɔŋ sıba ɿmuiŋ mıraha: 'Da keŋ yaalı vuonj hɔgı yaa vuonj chırvı, da keŋ a kuv vuonj, da keŋ a gaarı, da keŋ yi

ηminchibisi daansiatienj, yima fu chua ajan fu naa jilima.’ ”

21 Die daa di yinji a balı dı, “N yine buabin man a yaa ga muuna, n dı miraha gie mana miŋ.”

22 Yisa die dı wunna naa, die u balı yi wa dı, “Wubalimuj tiala fu. Nagı fu nyinti mana a daa ta nagı ligirehe a yi zoolintielij, ta nan dı yallı nyinti arızanna ma; ta a kuaŋ chaaŋ fu keŋ dia miŋ.” **23** Ama daa wa die dı wunna naa, u suŋ die dı paalı chuuſi, dama die u faasi yallı wa nyinti pam.

24 Yisa die dı miŋji dı u suŋ chuuſiya miŋ, ta baari dı, “Dı tua pam dı nyintitielij juu Nmıŋ naari ma. **25** Dı faasi tua miŋ dı nyintitieŋ juu Nmıŋ naari ma a tiaŋ nyögini dı baan nan daagi gariyuluj vörin ma a nyiŋ dene.”

26 Die vuodiekemba die dı wunna wa wa die dı piasi dı, “Die niŋ mania baan nan ye gbatitaanuj?”

27 Yisa die dı yinji a balı ba dı, “Wudieke vuota dı kana kaan biagı a yi, Nmıŋ niŋ nan biagı a yi.”

28 Ta Piita dı balı wa dı, “Ye, die ti va wa ti nyinti mana ta keŋ dı fu.”

29 Yisa die dı yinji a balı yi ba dı, “Wusie man bala ni, vuodieke mana dı vana u tigij yaa u hogu yaa u nimballı yaa u chooŋ ajan nuŋ yaa u ballı Nmıŋ naari wi, **30** nan bi ye he pam tıŋgbanka gie me a tiaŋ u vana nyindiekemba ba, saŋja dieke dı kienene wo, u nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

Yisa die dì bina a balì v kumbu wìa bvtaa ma dene

(Mat. 20.17-19; Maki 10.32-34)

³¹ Womi Yisa die dì yaa v kuañandüsırıba ban añaŋ bale wo a nyiŋ lugin a balì ba dì, “Nì wumma, tì gara Jerusalemi, jigidieke ba bala ba yi maniŋ vuota Buā wudiekemba mana die N̄miŋ naazvalıba dì maagina yaa gamma n wìa wa,

³² dama ba nan nagı miŋ a yi vuodieke dì kana a ka yi Juu vuosi nuusi me, dì ba vuari miŋ fala ta bì zia miŋ ta türü nintobitı a yi miŋ, ³³ a nıgi miŋ añaŋ kpaasiŋ ta kuu miŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagi kumbu me.”

³⁴ Ama die v kuañandüsırıba die ka siba wìaha kaanı gbaŋ chiaŋ, dama N̄miŋ die ligi wo ba yiaŋ, die yine die ba ka siba wudiekemba v balala wa chiası.

Yisa die dì yuorine daa yìi wunyi nine dene

(Mat. 20.29-34; Maki 10.46-52)

³⁵ Yisa die dì kenne gbige Jeriko daa yìi wunyi die dì kali sieku nvaŋ a jvusa. ³⁶ Die v wunna ta kpíkpaaku chuiŋ tianna wa, die v pıası dì, “Bia yinene?”

³⁷ Die ba balì wa dì, “Yisa, vuodieke dì yine Nazeriti vuoke tiannana.”

³⁸ Die v faası wa dì, “Yisa, Davidi haagin, chigı miŋ zcolıŋ.”

³⁹ Ama vuodieke dì benne nıŋka die dì natı wa ta balì wa dì v tarı watı, ama die v faası nata dì, “Davidi haagin, chigı miŋ zcolıŋ.”

⁴⁰ Die wìa Yisa die dì zie ta yi nvaŋ dì ba yaa daa wa a keŋ v jigiŋ. Die v kenne a gbigi wo,

Yisa die dı pıası wa dı, ⁴¹ “Bıa fu yaala n yi a yi fu?”

Die ʊ yinji baarı dı, “N Yomutienj, n yaala fu yuori n ninehe müj.”

⁴² Mi Yisa die dı balı wa dı, “Yesime, fu yine yada ka wıa fu ye gbaamıj.” ⁴³ Lele womi die ʊ ninehe dı yuori, die ʊ dı Yisa ta bıra Nmıj. Die kpıkpaaku dı yene wo wo, die ba mana dı bıri Nmıj.

19

Yisa ajan Zakiyosi wıa

¹ Ka kuaŋ chaaŋ Yisa die dı ga a juu Jeriko a chıŋı tianna. ² Ta daa wunyı die dı bie mi ba wasa wa Zakiyosi, die ʊ yiwo lampotuosirıŋ jakusıŋ, ta die yaa nyinti pam. ³ Die ʊ mia ʊ ye Yisa dı yine vuodieke, ama die ʊ yine vuogobiri wıa die ʊ ka bıagı ye wo dama vuosi die dala müj. ⁴ Die wıa die ʊ chıgı a dı kpıkpaaku nıŋja a ga jıvalı chunchulinj tıuŋ dı ʊ ye Yisa, dama die ʊ gara mi chaanı. ⁵ Yisa die dı kenne a tıgı mi wo, ʊ daansı ńmınsikpeŋ ta balı yi wa dı, “Zakiyosi, keŋ sıvıŋ lagı lagı. Sie n yi fu chaanı jinne.”

⁶ Ta Zakiyosi die dı yi lagı lagı a keŋ sıvıŋ ta waası wa ajanı sugıfıalukpeŋkpuŋ ta yaa wa ga ʊ tıgınj. ⁷ Ta vuodiekemba mana die dı yene wo die dı piili a vıvına wıa dı, “Daa wa gie ga bıruŋ wa chaanı tıntımbıatı tieŋ wo tıgınj me.”

⁸ A kuaŋ chaaŋ die Zakiyosi dı hagı a zie a balı yi tı Yomutienj Yisa dı, “N Yomutienj, wımmma, n nan puo nyindiekemba n yalla bule ta nagı kaanı

a yi zɔɔluntielinj; ta dui yi maŋ nyiru wa vuonj, n nan yinji tuŋ wo die bounusa.”

⁹ Yisa die dī balu wa dī, “Gbatitaanij keŋ tigiri gie vuosi me jinne, dama fu gbaŋ yiwo Abarahami haaginj. ¹⁰ Manij vuota Buɑ keŋye miŋ dī n yaalı vuodieiekemba dī bana ta ye be a gbatu ba taaŋ.”

Salima bie nandaga wia

(Mat. 25.14-30)

¹¹ Die vuosi die dī yene a wumma wiaha gie wo, Yisa die dī bī a taaŋ ba nandaginj, dama die ba yile dī Yisa dī gbigine Jerusalemi wia, Nmij naari die baa ka keŋ wo lagı lagı. ¹² Die wia die u baarī dī, “Daa jakuvuŋ wunyı die gana tıŋgbaj saasaa dī ba ga kalıŋ wa naa, ta u yinji keŋ tiginj. ¹³ Die u balla u ga wa die u wa u tuntuntuŋ banj, ta yi yi ba salima* bie kaanı kaanı, ta balı yi ba dī, ‘Nı nagı ligirehe gie a tuŋ tuuma a ga tugı sanja dieke n baanj nan viiri keŋ.’ ¹⁴ Ama die u tika vuosi die ka yaala u wia, die wia die ba tuŋ tuntuntuŋ dī ba ga balı naakpıuka dī ba ka yaala daa wa gie yi ba naanj.

¹⁵ “Ama die daa jakuvuři dī ga dii naari ta yinji keŋ tiginj. Die u kenne wo, die u wa u tuntuntuba die u yına ba ligirehe a lagısı, dī u yaala u ye ba yene nyvarı die a gvtı. ¹⁶ Niŋŋaj vuoke die dī keŋ a baarī dī, ‘Jakuvuŋ, n ye wo salima bie ban a gvtı fu yına miŋ jadieke wo ma.’ ¹⁷ Die jakuvuři dī baarī dī, ‘Kpaŋŋi fu gbaŋ, yiwo tuntuntu vunu. Fu miŋŋina a pɔgili jabike wia, n nan nagı tigisi

* **19:13** 19.13 Salimbij die yiwo chütü ataa tune.

baŋ a yi fu nuusi me.' ¹⁸ Die vuodieke dı diisine wo dı keŋ a baari dı, 'Jakuvuŋ, n ye wo saluma ligire bie anu a gvti jadieke fu yina miŋ wa ma.' ¹⁹ Jakuvuři die dı balı a yi geŋ wo diaŋ dı, 'N nan nagı tigısı anu a yi fu nuusi me.'

²⁰ "Wonyi diaŋ dı keŋ a baari dı, 'Jakuvuŋ fu ligire bini wunna, die n nagı vili wo gachootuŋ ma a nagı lobırı, ²¹ dama die n chiga fu wa njmaamıŋ, dama yiwo vuodieke wia dı tvana. Naga jadieke dı kana a ka yi fu jaan, ta gobe jadieke fu kana ka bürüya.' ²² Ta jakuvuři die dı balı yi wa dı, 'Funuŋ tuntuntı bıan, n nan nagı fu gbaŋ gbaŋ fu wabalıka a dii fu sarıya. Sıba a baari n yiwo vuodieke wia dı tvana, ta naga jadieke dı kana ka yi n jaan, ta gobe jadieke n kana ka bürüya. ²³ Bıa yine ta fu ka nagı n ligirebu a paŋji aŋ ba yinŋji tuŋ miŋ aŋan nyvarı? Amu n tunna a keŋ naa n tuŋ nan tuoke aŋan nyvarı.' ²⁴ Womi die jakuvuři dı balı a yi vuodieiekemba dı zene mi wo dı, 'Nı tuo ligire bini a nyuŋ u jigin ta nagı gvti vuodieke dı yalla ligire bie ban wa.' ²⁵ Die ba yinŋji balı wa dı, 'Jakuvuŋ, u wɔŋ yaa wa ligire bie ban.' ²⁶ Die u yinŋji a balı ba dı, 'N bala nı, vuodieke dı yalla nyinti, ba nan yi wa pam a gvti, ama vuodieke dı wone wo jaan, bıta gbaŋ u yalla wa ba nan tuoke a nyuŋ u jigin. ²⁷ Tı, lele n dataası diekemba die dı kana ka yaala dı n dii naari, nı ga yaa ba ken gienä a kuu ba n niŋja.' "

*Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene
(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Jɔɔn 12.12-19)*

²⁸ Yisa die dı bala wıaha a kpatı wa, die u dı ba nıŋja ba gara Jerusalemi. ²⁹ Die u kenne gbigi Betifiji aŋaŋ Betani tıgısı die dı benne kunkogin dieke ba wasınana Olivi tıısı kunkogiri, die u tuŋ u kvaŋandııſırıba bale a balı yı ba dı, ³⁰ “Nı gamma tıŋkpıŋı dieke dı benne nı nıŋja wa, nı die keŋ juo nı nan ye bonpɔlı dı bɔbına zie ta vuon dı ye ka jvalı ka. Nı forisi ke a yaa ka a ken gienä. ³¹ Ta dı yi vuon dı pıası nı dı, ‘Bıa nı forisi ke?’ Nı balı wa dı, ‘Tı Yomutieŋ yaalala ka.’ ” ³² Die ba ga a ye wudieke gbaŋ gbaŋ die Yisa dı bala a yı ba wa. ³³ Die ba forisinene bonpɔlıka, ka tien die dı pıası ba dı, “Bıa nı forise bonpɔlıka?”

³⁴ Die ba yıŋji a balı wa dı, “Tı Yomutieŋ yaalala ka”, ³⁵ ta die ba datı ka a yaa ka a ken Yisa jigin. Ta die u kvaŋandııſırıba die dı nagı gaatı a diisi bonka sikpeŋ ta suŋji Yisa dı jvalı kalı ka ma. ³⁶ Die u jvalına a gara wa vuosisi dı nagı ba gaatı a jaatı sieku me.

³⁷ Die u kenne a gbigi jigidieke sieku dı suvna gara Olivi kunkogiri jigiri, u kvaŋanvuosi mana die dı piili a bıra Nmıŋ aŋaŋ suggıfıalıŋ, ta bıra wa aŋaŋ lılkıpıuma yaa gamma mamachi wukrıuma dieke ba yene wo dı,

³⁸ “Nmıŋ yi alibarika yi naaŋ dieke dı kienene Nabidie Nmıŋ saaŋ ma.

Suggıduagıŋ bemme arızanna ma, ta nı kötı Nmıŋ saaŋ sikpeŋ.”

³⁹ Mi Farasisi bataŋ die dı benne kpıkpaaaku ma wa die dı balı yı Yisa dı, “Dıdagırı, balı fu kvaŋanvuosisi dı ba tarı watı.”

40 Yisa die dı yiñŋi a balı ba dı, “N bala nı, dıı yi ba tarı, ama tanaha dı dvana wa nan dı nata a bıra Nmıñ.”

Yisa die dı kvnna Jerusalemi wia dene

41 Die v kenne gbigi Jerusalemi ta ye ke wo die v kvŋ ka wia, **42** ta baarı dı, “Dı yiwo bıaŋ dı jinne nı vuosi ka sıba wudieke dı baanı dı yaa svgıduagıñ a keŋ ba jiginj. Lele ka ləbırıya mıñ ba jiginj. **43** Jerusalemi, saŋja nan keŋ fu dataası nan mıñ gaamıñ a giliŋ fu lugı mana dı ba tuoli fu. Sojası nan taan giliŋ fu jigiŋ mana. **44** Ba nan ȳmabı fu mana ta kuu fu vuosi. Ba nan chuvısi nı tige mana ta taŋ balımuñ kaaŋ wiarı a beri ka jigiberisikiŋ. Naa mana nan keŋ yi dama nı kana ka mıñŋi saŋja dieke Nmıñ dı kenne dı v gbatı nı a taanı wa.”

Yisa die dı gana a ga wvnsı Nmıñ jıamıñ juokpeŋkpiukı suŋ dene

(Mat. 21.12-17; Maki 11.15-19; Joo 2.13-22)

45 Ka kvaŋ chaaŋ Yisa die dı ga juu Nmıñ jıamıñ juokpeŋkpiukı suŋ a piili a yaga vuodiekkemba die dı daanana nyinti mi wo, **46** ta bala yıa ba dı, “Dı maagıya Nmıñ gbaŋku suŋ dı Nmıñ baarı dı, ‘N tigiŋ baa ka yiwo Nmıñ jvnsıŋ jigiŋ.’ Ama nı nagı ka a bıruŋ wa gaaruŋ jigiberisikiŋ?”

47 Die daanı mana Yisa die bie wo Nmıñ jıamıñ juokpeŋkpiukı ma a daga vuosi Nmıñ wia. Die Nmıñ kıkaabitıba nyıñkvraha aŋanı miraha dıdagırıba aŋanı tıka nyıñkvraha die dı mia dı ba kuu wa, **48** ama die ba ka ye sie dieke ba baanı daagı yi die, dama vuotamba mana die chıusa

wumma u wubalikaha ta ka yaala ba waari u wubalikaha kaanı gbaŋ.

20

Vuosи bataŋ die dı piasına Yisa yaa gamma v yiko wia dene

(Mat. 21.23-27; Maki 11.27-33)

¹ Daŋ kaanı Yisa die dı bie Nmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııku ma a daga vuotamba ta muvla Nmıŋ wuvunaha a yia vuosi, ta Nmıŋ kukaabitıba nyıŋkvraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıka nyıŋkvraha die dı keŋ u jigiŋ, ² a piásı wa dı, “Balı tı, mınia yiko me fu yie wıaha gie? Mınia yına fu kanıŋ yiko ke mi?”

³ Yisa die dı yinŋji a balı ba dı, “N gbaŋ n baa n piásı nı wa wopiasıkıŋ. Nı balı mıŋ, ⁴ Jıon vuodieke die dı sınanı vuosi Nmıŋ nyaabu, Nmıŋ die yına wa kanıŋ yiko ke mi yaa vuota?”

⁵ Die ba piili a bala yua taŋ dı, “Wubıa tı baa tı balı? Dı yi tı baarı dı Nmıŋ yına wa yiko ke mi, u nan baarı dı ta bıa wıa die tı ka yiwo yada? ⁶ Ta tı bı baarı dı, dı vuota die yına wa, kpıkpaaķı gie mana nan taa tı tana dama ba yi yada dı Jıon die yiwo Nmıŋ naazúa.” ⁷ Die wıa die ba yinŋji balı dı, “Tı ka sıba jigidieke die ka nyınnı.”

⁸ Yisa die dı yinŋji a balı yi ba dı, “Die nıŋ, n gbaŋ n kaaŋ balı nı, vuodieke dı yına mıŋ yiko ke gie manı yaa yie wıaha gie.”

Tıntıntıba nandagırı wıa

(Mat. 21.33-46; Maki 12.1-12)

⁹ Womi Yisa die dī taan̄ vuotamba nandagiri gie dī, “Daa wonyi die sone tūsi dī nyinana bie u kvaŋ ma, ta die naḡi ka a yi tuntuntūn̄ nuusi me ta dia a ga jigin̄ a ga yvasi. ¹⁰ Die a kpaala saŋja dī tūgi u tūŋ u yōmu tuntuntūba jigin̄ dī u ga tuo u tvaŋ a keŋ. Ama die tuntuntūba die dī nīḡi u yōmu wa ta vaa u yin̄ji ga aŋaŋ nuuwiaŋa. ¹¹ Die wia die u bī tūŋ yōmu gaan̄, tuntuntūba die dī nīḡi wa ta naḡi wa yi viivi me ta vaa u viiri ga aŋaŋ nuuwiaŋa. ¹² Womi die u bī tūŋ yōmu dieke dī gvtina bvtaa ma, die ba yi wa daŋja ta vigi wa taan̄. ¹³ Womi kvaŋku tieŋ die dī baar̄i dī ‘Bia man̄ baa yi? Die nūŋ lele n nan tūŋ n gbaŋ gbaŋ n bua dieke n chone. Wunūŋ nūŋ ba nan yi wa jilima.’ ¹⁴ Ama die tuntuntūba dī yene wo wo die ba bal̄i yi taŋ dī, ‘Kvaŋku tieŋ faari diiru wunna. Nī vaa tī kuu wa ta u faari yi tī sūti.’ ¹⁵ Die wia die ba naḡi wa a nyin̄ kvaŋku ma a ga kuu wa.”

Yisa die dī piası ba dī, “Bia kvaŋku tieŋ dī nan yi tuntuntūba gie? ¹⁶ U nan keŋ a kuu banūŋ vuosi mi ta naḡi kvaŋku a yi vuogaasi.”

Die vuosisi die dī wunna naa wa, ba baar̄i dī “N̄mūŋ naḡi die a ga saasaa.”

¹⁷ Yisa die dī daansı ba ta piası ba dī, “N̄mūŋ wūr̄i gie chiaŋ?

Dī ‘Taŋ dieke m̄imūr̄iba die dī zetine ta baar̄i ba ka yaala ka wa
die yine gɔŋgɔŋyuḡir̄uŋ taŋ v̄iun̄iŋ.’

¹⁸ Vuodieke dī nanna tan̄i gie sikpeŋ nan ŋmabi ŋmabi ama vuodieke tan̄i dī keŋ nan u sikpeŋ u nan nūŋ nūŋ siba zɔŋ.”

Lampo tunij wia

(Mat. 22.15-22; Maki 12.13-17)

¹⁹ Die mūraha dīdagırıba ajanj N̄mūn kūkaabituba nyūnkuraha die dī mūnjenā dī ba wia Yisa dī taana nandagırı gie wo, die ba mūa dī ba yigi wo mi, ama die ba chīga vuotamba n̄maamij. ²⁰ Die wia die ba maansa daansa wa, die ba bī a yī mūmaansı daansırıba ligire dī ba ga Yisa jīginj a ga gaanj wa sība ba yiwo vuovluna, ta pīası wa wūpiasika ta ye dī u nan balı a chuvvsi aŋ ba yigi wo a ga tīka jakuvvri jīginj. ²¹ Die mūmaansı daansırıba dī balı yī Yisa dī, "Dīdagırı, tī sība baarı wudieke fū balala ta daga wa yiwo wusie, ta ka luge ama a daga N̄mūn sieŋ ajanj wusie. ²² Balı tī, tī mūraha yī sieŋ mūn dī tī tumme lampo a yūma Romani tūn naanj wa Siiza yaa tī da tumme?"

²³ Ama Yisa die dī mūnjenā ba sanna die wo, ta balı yī ba dī, ²⁴ "Nagı ligiribinj a dagı mūn. Mūnia nine chaanj ajanj u saanj diisine ka ma?"

Die ba baarı dī, "Naanj Siiza."

²⁵ Ta Yisa dī balı yī ba dī, "Die nūn nī nagı yī Naanj Siiza jadieke dī yine u sūtī ta nagı yī N̄mūn dīanj jadieke dī yine N̄mūn sūtī."

²⁶ Die ba ka bīagı a yigi wo ajanj wūn vuosisi nūnjenā, die u yinjji balıkı die yine be mamachi die ba ka bīagı a balı wūn.

Kuŋ hagiŋ wia

(Mat. 22.23-33; Maki 12.18-27)

²⁷ Die Sadusisi bataŋ die dī keŋ Yisa jīginj; banuj die ba balala dī vuosi kaanj daansi hagi kuŋ me; die ba pīası wa dī, ²⁸ "Dīdagırı, Mosisi

die maaguna mırıka gie a yi tı dı, dı yi 'Dembinj dı keŋ faari u hɔgv ta kpi ta wo ballı, dı mu daa wa mi nımbua faari kpihɔgv wa amu u müri ballı a yi vuodieke dı kpine wo.' ²⁹ Die dembisi bayvpɔyi die benne a yi nımballı, jakvɔrı chaŋ die dı faari hɔgv, ta ka müri ballı ta kpi; ³⁰ womi vuodieke dı diisine bule wo dı faari hɔgv wa, ta ka müri ballı ta kpi; ³¹ vuodieke diaŋ dı diisine butaa gbaŋ dı faari wa ta kpi ta ka müri ballı. Vuotıalıkahı mana die dı faari hɔgv wa ta kpi ta ka müri ballı. ³² Ka kvaŋ kvaŋ chaaŋ hɔgv wa diaŋ dı kpi. ³³ Lele, kuŋ hagiŋ daraaŋ münia hɔgv bala u yi wo? Dama ba bayvpɔyi wa mana die faari wa müŋ."

³⁴ Yisa die dı yiŋji a balı ba dı, "Tıŋgbanka gie vuosi faara hɔçŋ ta naga ba lıaŋ yıa chıllıŋ, ³⁵ ama vuodieiekemba dı müna aŋaŋ kuŋ hagiŋ ta nan keŋ hagi a bemme dıunia haalıku ma wa, ka faara hɔçŋ yaa a naga ba lıaŋ yıa chıllıŋ, ³⁶ dama ba kaaŋ bı kpi bıbra; ba nan dı sıı sıba malakasi, ta bı yi Nmıŋ ballı dama ba hagi wa kuŋ me. ³⁷ Mosisi gbaŋ die dagıya dı kunti nan daansi a hagi kuŋ me. Mosisi die dı maaguna yaa gamma tıuka diilehe, die u wa wa tı Yomutien Nabidie Nmıŋ dı, 'Abarahami Nmıŋ aŋaŋ Aziki Nmıŋ aŋaŋ Jakobu Nmıŋ.' ³⁸ Vuosi gie die wɔŋ kpi müŋ ama ba ye ko bie wo ba müsi ma dama Nmıŋ ka yi wo kunti Nmıŋ, u yiwo vuodieiekemba dı benne ba müsi ma ma Nmıŋ, dama u niŋja ba mana dı beri ba müsi ma."

³⁹ Die wıa mıraha dıdagırıba bataŋ dı balı a yi Yisa dı, "Dıdagırı, müŋji a balı müŋ." ⁴⁰ Die wıa die ba chıga dı ba bı pıası wa wıpasıkıŋ.

Minia bva yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Maki 12.35-37)

⁴¹ Yisa die dı balı yi ba dı, "Lalıa ba baarı dı Nmıñ vuovvarıkırı Masia wa baa u yiwo Davidi haagıñ? ⁴² Dama Nmıñ gbañku sun, Davidi gbañ gbañ die maagıya yıla gbañku sun dı 'Nabidie Nmıñ die balı a yi n Yomutien dı: kala n nuudiigiri gie chaan'

⁴³ a ga tıgı sañja dieke n baan nan nagı fu dataası a yi fu nuusi me.'

⁴⁴ Davidi die wasa Masia wa dı, 'N Yomutien', ta lalıa Masia wa dı bı baa u yi Davidi haagıñ?"

Yisa di balla ba yaa gamma mıra didagırıba beriñ dene

(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

⁴⁵ Die vuosi mana dı wınnana Yisa wa, die u balı a yi u kvañandıüsırıba dı, ⁴⁶ "Nı sımma vuodiekiemba dı dagınana Nmıñ mıraha, ba nan dı yaala ba yeegi guuwagıtı a chümma giliñ me, ta yaala ba wasıma ba añañ jılıma nyugiti ma, ba keñ juu Nmıñ jıamıñ juone me, ba ıaañ yaala vuokrıuma jıgikasıka, ba keñ laalıñ jigiñ ba yaala sikpeñ kpı̄matielin jıgikasıka. ⁴⁷ Banıñ ba nyıra kpı̄hgıvba ta gbata ba nyinti mana, ta jıusa Nmıñ añañ jıusıwagıtı sıba ba chıga Nmıñ. Ba tıbıdatıñ nan faası dala pam."

21

Kpihgıv piini wıa
(Maki 12.41-44)

¹ Womi Yisa die dı daansı tıaŋ ye nyinti-tielin dı nagınana piinisi a yie Nmıñ jıamıñ

juokpeŋkprikvu ligire kpali ma; ² ta die bi ye kpihɔgu zɔɔluntieŋ gbaŋ dì nagina kobusi ligiri-
bie ale a yie kpali ma. ³ Ta Yisa die baari dì,
“Wusie maŋ bala nì, kpihɔgu zɔɔluntieŋ wo gie
nagi wa pam a yi a tian vuon mana, ⁴ dama ba
mana vuari a nyiŋ wa ba nyinti pam ma, ama
kpihɔgu zɔɔluntieŋ wo gie nìŋ nagı wa jadieke u
bala u dii a keŋ yi.”

Nmìŋ jiamìŋ juokpeŋkprikvu chwusiŋ wia
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

⁵ Die bataŋ die dì bala yaa gamma Nmìŋ
jiamìŋ juokpeŋkprikvu wia, die ba bala yaa
gamma ka viunìŋ aŋaŋ tanviuna aŋaŋ piini dieke
ba nagina a yi Nmìnni. Yisa die dì baarì dì,
⁶ “Nì yene nyinti gie mana wa, ama saŋja kien
ta taŋ balumìŋ gbaŋ kaan wiari ka jigiberisikin;
a mana nan nan tñgbaŋ.”

Magisìŋ aŋaŋ wahala wia
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

⁷ Die u bala wiaha gie die ba piasì dì,
“Dìdagiru, saŋja bia naa dì baa dì yi? Ta bia
balla ka yi a dagi dì saŋka tñguya miŋ dì ka yi?”

⁸ Yisa die dì baarì dì, “Nì simma ta nì da keŋ
vaa ba gaŋ nì. Vuosi pam nan keŋ aŋaŋ n saŋ
a baari ‘Maniŋ n yine Masia wa ta saŋka gbigiyé
miŋ.’ Ama nì da keŋ dia ba. ⁹ Nì nan wuŋ tɔ̄nti
aŋaŋ waagin wia, ama nì da keŋ vaa ŋmaamìŋ
yalla nì, dama sie wiaha gie wolin yi ama a ka
dagi siba dunia kpatin nan keŋ lele ke gie.”

¹⁰ Die u bi balì a yi ba dì, “Buuriŋ nan wagì bu-
uriŋ, ta naalìŋ diaŋ wagì taŋ. ¹¹ Tñgbaŋ dɔ̄mìŋ
aŋaŋ kɔ̄ŋ aŋaŋ yvagibiatì nan keŋ tñgbaŋka

gie lugga mana mana. Vuosi nan ye mamachi wukpuma dì bala ka vaa ñmaamij juu be ñmiñsikpej. ¹² Ama ta geñhe mana keñ yiwo, ba nan yigi nì ta vaa nì dii wahala, ta nagì nì yi Ñmiñ jiaminjuone nyiñkura añ ba dii nì saruya, ta nagì nì yi dansarika sun; ta bì nagì nì a ga naalij jige añañ tñgbañka nyiñkura jigiñ n wia. ¹³ Naa bala ka yi nì sieñ añ nì balì n wia a yi ba. ¹⁴ Die wia nì yi siri ta da vaa dì mugisi nì añañ nì baañ nan balì wudiekemba a gbatì nì gbañ a taañ; ¹⁵ dama sañka mi n nan yi nì ylañ añañ wudieke nì baañ nan balì, amu nì dataası kaañ biagì nyajñi nì wubalika yaa a chiisi nì. ¹⁶ Ama nì chvalij añañ nì nülinj añañ nì nümballij añañ nì tigiñ vuosi añañ nì zvalij nan keñ a nyij nì kuañ a posì nì chiañ, añ ba kuv nì batañ. ¹⁷ Ta vuonj mana nan keñ haa nì, dama nì dina n kuañ wia. ¹⁸ Ama nì sikpej zuobalimij gbañ kaañ bia. ¹⁹ Dì yi nì ka zeti n kuañ dìüsij nì nan keñ ye miivoli dieke dì wone kpatij.

*Yaa gamma Jerusalemi tij chvusiñ wia
(Mat. 24.15-21; Maki 13.14-19)*

²⁰ “Ama sañja dieke nì keñ ye ta sojasitaañ giliñ Jerusalemi, nì nan dì siba a baari ka chvusiñ sañja gbigiye mìj. ²¹ Sañka mi vuodiekemba dì benne Judia tij ma chigì ga tana sikpej; ta vuodiekemba dì benne Jerusalemi chigì a nyij, ta vuodiekemba diañ dì benne tñkpañjisisi diañ da a keñ a juu tika ma ²² dama sañka mi yiwo tibidatij sañja. Wiaha gie mana nan keñ yi siba die dì maaguna Ñmiñ gbañku ma die wo. ²³ Sañka mi wubiañ nan

dı bie həgvu nyuutitieliŋ aŋaŋ həgvu diekemba dı yalla ballınyaalısı, dama wahala pam balla ka keŋ tıka gie me, ta Ʉmılın sınyırıŋ nan keŋ vuosi gie me. ²⁴ Ta sojası nan keŋ kuu bataŋ aŋaŋ takoobi, ta nagı bataŋ a ga tıgısı a va ba bıruŋ yɔŋısı. Ta vuodiekiemba dı kana ka yi Juu vuosi nan tıbı tıbı ta dıdıa Jerusalemi ma a ga tıgı saŋja dieke ba saŋja dı baŋ kpatı.

*Vuota Buɑ yıŋŋi keniŋ wıa
(Mat. 24.29-31; Maki 13.24-27)*

²⁵ “Ta dagıtı nan dı bie Ʉmılınni ma aŋaŋ chıukı ma aŋaŋ chıŋmarısı ma. Ta tıŋgbančka gie me sıgıchıvınsıŋ nan keŋ tıŋgbančısı mana ma, ta Ʉmaamıŋ nan dı beri yaa gamma muŋıkpurı poŋŋiku wıa. ²⁶ Ta nyindiekemba dı benne Ʉmıŋsikpeŋ nan dəndəŋ a lagıŋ taŋ, die wıa Ʉmaamıŋ nan juu vuosi a va ba chaa, ta nan dı chısa wudieke dı kienene tıŋgbančka ma wa. ²⁷ Saŋka mi ba nan ye manıŋ vuota buɑ dı nyınnana nıŋmara sıŋ aŋaŋ hagırıkpeŋkrıŋ aŋaŋ chaankpeŋkrıŋ. ²⁸ Wıaha gie dı keŋ piili a yie, nı yigi sikimiŋ dama nı gbatıtaanıŋ saŋja gbige miŋ.”

*Chunchuleke tıka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Maki 13.28-31)*

²⁹ Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı, “Nı daansı chunchuleke tıka aŋaŋ tıüsı mana. ³⁰ Nı keŋ ye tıüsısı vaatı ta a tısa nı Ʉnaŋ muŋŋı miŋ dı yıbıŋ gbige miŋ. ³¹ Die gbaŋ gbaŋ nı keŋ ye ta wıaha gie yie, nı nan dı sıba a baarı Ʉmılın naarı gbige miŋ.

³² "Wusie maŋ bala ní, leleke gie vuosi kaaŋ kpi a kpatí ta wíaha gie mana keŋ yi.
³³ Nmíŋsikpeŋ aŋaŋ tñgbaŋka gie nan keŋ tiaŋ ga, ama n wubalíka kaaŋ tiaŋ ga naa daa.

Ní gbara ta jvvsíma Nmíŋ

³⁴ "Ní gbara ní gbaŋ ta da keŋ a wíari dñvuga diile me aŋaŋ daaŋ nyuule me aŋaŋ wumugisike me, dí daa die, n keŋku nan keŋ pirigi ní ma.
³⁵ Dínda daarí nan nan bubi tñgbaŋka gie vuosi mana siba taŋ chachabi. ³⁶ Ní gbara ta jvvsíma Nmíŋ saŋja mana dí u yi ní hagíri dieke dí baaŋ nan va ní nyauŋŋi wíaha gie mana dí balla a yi wo. Ta bì biaŋl a zie maniŋ vuota Bua wa nüŋŋa."

³⁷ Die daaŋ mana Yisa die ḥaaŋ bie wo Nmíŋ jíamíŋ juokpeŋkpiukú ma a daga vuosi Nmíŋ wíá, ta jíŋmíŋ mana u ḥaaŋ nyuŋ a bie wo kunkogi dieke ba wasinana Olivisi Tíusi kunkogiri me; ³⁸ ama sukuŋŋ mana vuosi mana ḥaaŋ nyuŋ miŋ a ga Nmíŋ jíamíŋ juokpeŋkpiukú ma a ga wumma u wubalíkahá.

22

*Vuokpiuma die dí sanna dí ba kvv Yisa dene
 (Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Jçon 11.45-53)*

¹ Die saŋka die dí gbigi dí ba dii dñvuga dieke ba ḥaaana ḥoba paanu dieke ba kana ka nagí dabotí a yi wo, die ba wasa kanuŋ dñvaka mi gasítianuŋ* dñvuga, ² ta die Nmíŋ kíkaabitíba

* **22:1** 22.1 Nmíŋ malaka die dí kvv Ijipiti bumbuŋaŋ ballı dembisi ama ta garısı Izara bumbuŋaŋ ballı dembisi.

aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı mia a yaala sieti dı ba kuv Yisa, ama die ba chıga daadamba njmaamuj.

*Judasi die dı saagına a posı Yisa chıaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Maki 14.10, 11)*

³ Womi Sitaani die dı juu Judasi vuodieke die ba wasınana Asikaroti ta bı yi Yisa kuaŋandıusırıba baŋ aŋaŋ bale wo wonyı. ⁴ Die wıa wonyı Judasi die dı ga balı Nmıŋ kıkaabitıba nyıŋkvraha aŋaŋ ba sojası nyıŋkvraha u baŋ nan yi die a vaa ba yigi Yisa. ⁵ Die ba svıgtı dı fıalı ta die ba baarı ba nan yi wa ligire. ⁶ Die Judasi die dı saagı ta wa piili a yaala sie dieke u baŋ nan nagı Yisa a yi ba nuusi me saŋja dieke kpıkpaŋ dı worine.

Yisa die dı yine siri dı u dii gasıtıaŋku duvuga nyındiike dene

(Mat. 26.17-25; Maki 14.12-21; Jıɔn 13.21-30)

⁷ Die ba dinene paanu dieke ba kana ka nagı dabotı a yi wo saŋja dieke ba ḥaana kua yiisehe a yie gasıtıaŋku duvuga nyındiikehe dı keŋ tuŋı, ⁸ Yisa die dı tuŋı Piita aŋaŋ Jıɔn aŋaŋ nuarı gie dı, “Nı ga a yi tı gasıtıaŋku duvuga nyındiikehe siri aŋ tı dii.”

⁹ Die ba pıası wa dı, “Sıa fu yaala tı ga a yi he siri?”

¹⁰ U baarı dı, “Nı wımma, nı ganana tıka suku nı nan haarı daa wonyı dı chine jaŋ aŋaŋ nyaanı, nı dıa wa a ga juu tigidieke me u junene wo, ¹¹ a balı tigiri tieŋ dı, ‘Dıdagırıwa baarı, chaamba juodieke manıŋ aŋaŋ n

kuañandiusırıba dı balla tı dii gasıtiañku nyindiikehe bie sıa? ¹² U nan dagı juokpeñkpriŋ dı benne sikpeñ me a yallı jaan mana a gbarı, mi nı nan yi nyindiikehe.”

¹³ Die ba nyıŋ ga a ye jaan mana sıba Yisa die dı balla ba wa die wo, die wıa die ba yi gasıtiañku duvugaka nyindiikehe mi.

Tı Yɔmwtieŋ nyindiike diile wıa

(Mat. 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

¹⁴ Die gasıtiañku duvuga nyindiikehe diile saŋja dı tugına, Yisa die dı ga kali añaŋ ı tuvtuvtıba banj añaŋ bale wo dı ba dii. ¹⁵ Die ı balı a yi ba dı, “N paalı yaala mıŋ dı n dii gasıtiañku gie duvuga nyindiikehe añaŋ nı ta wahalaka ye keŋ n ma. ¹⁶ N bala nı, n kaan bı dii he bıbra a yaa ga tugı saŋja dieke wusie diile he dı bala dı yi Nmıŋ naarı ma.” ¹⁷ Womi die ı tuo nyaan chibin añaŋ daan ta bırı Nmıŋ ta baarı dı, “Nı tuo geŋke a tıa yi taŋ a nyuu; ¹⁸ N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, n kaan bı nyuu daabu gie sie Nmıŋ naarı keŋ keŋ.”

¹⁹ Die ı bı nagı paanı ta bırı Nmıŋ ta gbieri gbieri ke a nagı yi ba ta baarı dı, “N nyıŋgbaniŋ wunna maŋ baa n nagı aŋ ba kvu mıŋ nı wıa. Nı yime naa a tıunsıma n wıa.” ²⁰ Die gbaŋ gbaŋ die ba dine kpatı wa ı nagı nyaançhibike añaŋ daabu a baarı dı, “Nyaançhibike añaŋ daabu gie yiwo Nmıŋ nuahaalı dieke n ziene añaŋ n zımbu dı nyınnı wa a yi nı.

²¹ “Ama nı ye, vuodieke dı balla ı posı n chıaka kali wa gie a lagıŋ a die añaŋ mıŋ. ²² Manıŋ vuota Bıa nan seŋ kpi sıba Nmıŋ dı sanna die

wo, ama wubiaŋ bie vuodieke dı balla u posı n chıaka.”

²³ Womi die ba piili a pıasa tamba ba jabıa balla u yi die.

Nınhagırıŋ yaa gamma Nyıŋkvırıtı wıa

²⁴ Die nınhagırıŋ die dı nan u kvaŋandıüsürüba sunsunj dı ba jabıa balla u yi jakvunj. ²⁵ Yisa die dı balı a yi ba dı, “Tıŋgbanjka gie naalıŋ ḥaaŋ pogılı ba vuosi aŋaŋ nıŋjımına ta vuodiekeomba dı yine tıŋgbanjka nyıŋkvıra yaala ba wasıma ba vuonj mana zua. ²⁶ Ama nınuŋ dı ka baa dı sıma die. Vuodieke dı yine vuokrıuŋ nı sunsunj, sie u yi sıba buabınj, ta nıŋjandıüsürü wa yi sıba tıntıntu. ²⁷ Mıniá yine vuokrıuŋ a tıaŋ u chanchaalıŋ, vuodieke dı kala a die yaa vuodieke dı tıanana nyindiikehe? Dı yiwo vuodieke dı kala die wo, ama manıŋ n bie nı sunsunj sıba tıntıntu wa.

²⁸ “Nınuŋ nı yine vuodiekeomba dı benne n jigiŋ n wumugisikehe ma saŋja ma ma. ²⁹ N chıa Nmıŋ die dı kalınna mıŋ naarı gie wo, die gbaŋ gbaŋ manj nan yi nı kanıŋ naarı mi. ³⁰ Nı nan dii ta nyuu aŋaŋ manıŋ n naarı ma, ta kali naagbanlı ma a dii Izara buurisi banj aŋaŋ ale wo sarıya.”

Yisa die dı balla dı Piita nan chiisi dı u ka sıba wa dene

(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Jıɔn 13.36-38)

³¹ Tı Yomutienj die dı balı yi Simoni Piita dı, “Simoni, Simoni, wumma, Sitaani juusa wa sien dı u magısı nı ta chaarı nı sıba ba ḥaaana a chaarı zaa aŋ u ye dı nı yiwo zaa bie yaa

zaavɔnti. ³² Ama fʊnɪŋ Simoni n jʊvʊsi wa Nmɪŋ a yi fu dɪ fu yadaka da keŋ sʊnŋ tʊŋbaŋ, ta fu keŋ a yiŋŋi a keŋ n jɪgɪŋ fu kpaŋŋɪsɪma fu nimballułi.”

³³ Piita die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtien, n yi siri dɪ n juu dansarɪka aŋaŋ fu, ta kpi aŋaŋ fu.”

³⁴ Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Piita, n bala fu, kparaanŋ nan keŋ baa ka kʊmma ta fʊnɪŋ chiisi wo bʊtaa dɪ zɪ mɪŋ.”

Mugisiŋ saŋŋa

³⁵ Womɪ Yisa die dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Die n tʊnna nɪ die nɪ ga ta ka pɔgɪlɪ ligire jasuvukɪŋ aŋaŋ bʊlɔgɪŋ aŋaŋ nɪraha die nɪ waari jaanŋ mɪŋ?”

Die ba yiŋŋi baari dɪ, “Aayɪ.”

³⁶ Yisa die dɪ baari dɪ, “Ama lele nɪŋ, vuodieke mana dɪ yalla ligire jasuvukɪŋ yaa bʊlɔgɪŋ u nagɪ ka, ta vuodieke dɪ kana ka yallɪ takoobi, u nagɪ u jayeekɪŋ a daa a daa kaanɪ. ³⁷ N bala nɪ, dɪ maagɪya Nmɪŋ gbaŋku ma dɪ ‘Ba nagɪ wa mɪŋ a gʊtɪ vuobiatɪ ma.’ Die wɪa, die gbaŋ gbaŋ ba nan yi mɪŋ, dama wudieke mana ba maagɪna yaa gamma n ma Nmɪŋ gbaŋku ma wa nan keŋ yi wusie.”

³⁸ Die u kvaŋandʊsırıba dɪ baari dɪ, “Tɪ Yɔmʊtien, ye, takoobisi ale wʊnna.” Die u yiŋŋi a baari dɪ, “Dɪ mʊ.”

Yisa die dɪ jʊvʊsɪna Nmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋɪmɪna dene (Mat. 26.36-46; Maki 14.32-42)

³⁹ Die u nyɪŋ mi a ga Olivi Tıısı kunkogɪŋ me sıba u ḥaana yie die wo; ta die u kvaŋandʊsırıba die dɪ dɪ u kvaŋ a ga. ⁴⁰ Die u tʊgɪna mi wo, die

u balı a yi ba dı, “Nı jvusıma Nmııı amu nı da kej juu magısiñ ma.”

⁴¹ Die u chıñ ga ba niñja bıta a suñgbirigi a jvusi Nmııı dı, ⁴² “N Chua Nmııı, dı yi fu duñjıu fu vuari miñ a nyiñ wubia dieke dı kienene n ma naa, ama vaa fu duñjıu yi da maniñ n duñjıu.” ⁴³ Womi malaka die dı nyiñ arızanna ma a kej a kpajıñısı wa. ⁴⁴ Die u benne svigichuusıñ ma wa die u faasi a jvusi Nmııı añañ niñjmina, die u walıñ die dı nanna tıñgbañ siba zıñ.

⁴⁵ Die u kenne hagi Nmııı jvusıku ma wa die u yiñji ga u kuañandıusırıba jigiñ, ta ye ta ba gvvra, dama svigichuusıñ die vana ba gbalığı. ⁴⁶ Die u piásı ba dı, “Bıa wıa nı gvvra? Nı hagi a jvusıma Nmııı amu nı da kej a juu magısiñ ma.”

Ba yigine Yisa dene

(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Jçon 18.3-11)

⁴⁷ Yisa die ye ko bala wıa ta ye kpıkpaañ dı kienene. Ta Judasi u kuañandıusırıba wınyı die dına ba niñja, a die kej Yisa jigiñ dı u mugısı u kaamıñ. ⁴⁸ Ama ta die Yisa die dı piásı wa dı, “Judasi, mugısı wa n kaamıñ dı fu nyiñ manıñ vuota Bıa kuañ?”

⁴⁹ Die Yisa kuañandıusırıba die dı yene wudieke dı bala ka yiwo, ba piásı wa dı, “Tı Yomutieñ, tı wagı ba añañ takoobisi?” ⁵⁰ Ama ta ba wınyı dı wɔñ yi lagı a gobi Nmııı kıkaabitıba jakusıñ yomu nuudiigıñ chaañ tıbiñ a taañ.

⁵¹ Ama Yisa die dı baarı dı, “Dı mu”, ta die a nagı daa wa tıbırı a yiñji a mari.

⁵² Die Yisa dı piásı Nmııı kıkaabitıba nyiñkvraha añañ ba sojasisi nyiñkvraha añañ

tūka nyiŋkvraha dī kenne dī ba yigi wo wo dī, "N yiwo gbıgbatırı nī keŋ aŋan takoobisi aŋan dengbile dī nī yigi mīn? ⁵³ Manıŋ die n bie nī jīgiŋ Nmīn jīamīn juokpeŋkpıru ma daan mana ta nī ka mīa dī nī yigi mīn. Ama saŋka gie yiwo nī sūtī aŋan Sitaani dī yine līmīn hagıritien wo sūtī."

Piita die dī chiisine Yisa dene
(Mat. 26.57, 58, 69-75; Maki 14.53, 54, 66-72;
Jçon 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Mi die ba yigi Yisa a yaa wa a ga Nmīn kūkaabitba jakvırı tīgiŋ, ta Piita die dī bie saasaa ta dī ba. ⁵⁵ Die ba chögısı wa bolıŋ gbaakı sunsunı a kalı a giliŋbu a weele, Piita die dī ga gvtı ba a kalı. ⁵⁶ Die tūntūntıba havvubıŋ wunyı die dī ye Piita dī kala bolibu jīgiŋ, die v keŋ a mīnji daansi wa die ta keŋ baarı dī, "Daa wa gie gbaŋ die gvtı wa Yisa ma."

⁵⁷ Ama Piita die dī chiisike dī, "N lıa, n ka wɔŋ sūba wa."

⁵⁸ Die dī yi svaa, daa wunyı dīaŋ die dī ye wo a baarı dī, "Fvunıŋ, fv gbaŋ yiwo v kuaŋandıusırıba wunyı?"

Ama die Piita dī yinjı balı wa dī, "N nımbıa, n ka yi ba wunyı."

⁵⁹ Die dī bı yi svaa daa gaaŋ dī bı keŋ a baarı dī, "Wusie, daa wa gie gbaŋ die beri aŋan wa dama v gbaŋ yiwo Galili vuon."

⁶⁰ Piita die baarı dī, "N nımbıa, manıŋ n ka wɔŋ sūba wudieke fv balala wa."

Die v yene ko bala wıaha, kparaanı die dī kuŋ.

⁶¹ Ta tı Yomvtien Yisa die dī yinjı a daansi Piita nine me, ta Piita die dī tūnsı wudieke tı

Yomutieŋ Yisa die dı balı yi wa wa dı, "Kparaanŋ
nan keŋ baa ka kumma soriŋ sukuunŋ ta baarı zı
mıŋ bıttaa mama." ⁶² Die Piita dı nyıŋ yen me a
kuŋ pam.

*Die ba vuarına Yisa fala ta nıgi wa dene
(Mat. 26.67, 68; Maki 14.65)*

⁶³ Die vuodiekemba die dı gbarına Yisa wa die
dı vuari wa fala ta nıgi wa, ⁶⁴ ta nagı jaanŋ a bobi
u nine chaanŋ ta nıgi wa ta balı wa dı, "Bıgı a
dagı vuodieke dı nıgına fu wa." ⁶⁵ Ta die ba balı
wıa pam a chıvusa u saanŋ ta zıa wa.

*Die ba yalla Yisa a ga sariya diiru jigiŋ dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Jıçın 18.19-24)*

⁶⁶ Die tuŋ dı vıunna, die Juu vuosi nyıŋkuraha
aŋaŋ Nmıŋ kıkaabitıba nyıŋkuraha aŋaŋ
miraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ nyıŋkura
lagımiŋ jigiŋ, die ba yaa Yisa a keŋ ba jigiŋ.
⁶⁷ Die ba pıasi wa dı, "Balı tı, fınuŋ fu yine
Nmıŋ Vuovvarıkırı Masia wa?" Die Yisa dı yiŋŋi
baarı dı, "Dı yi maŋ balı nı, nı kaaŋ yi mıŋ
yada, ⁶⁸ ama n dıaŋ maŋ pıasi nı wıpıasıkıŋ
nı kaaŋ saagı a yiŋŋi mıŋ. ⁶⁹ Ama a nyıŋ lele
yaa gamma manıŋ vuota Bıa nan daansı kali
Hagırıtienŋ Nabidie Nmıŋ nuudiigıŋ chaanŋ."

⁷⁰ Die ba mana dı pıasi wa dı, "Die nıŋ fu yine
Nmıŋ Bıa wa?"

U yiŋŋi baarı dı, "Sıba nı balla die wo."

⁷¹ Womi die ba baarı dı, "Tı ka bı yaala
daansıatielinŋ bıbra. Tı gbaŋ gbaŋ tı wıŋ u nıaŋ
wıbalıka mıŋ."

23

*Die ba yalla Yisa a ga Paliti nijja dene
 (Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Jōon 18.28-38)*

¹ Die daadamba mana dī hagi a yaa Yisa a ga naan̄ Paliti* jigin̄, ² mi die ba piili a bala a chūusa wa dī, “Tī ye daa wa gie dī balala tī vuosi dī ba da tuŋ lampo a yi naan̄ Siiza ta bī baarī dī u yiwo N̄mīn̄ Vuovvarikūn̄ Masia ta bī yi naan̄.”

³ Die wīa Paliti die dī pīasī wa dī, “Fu yine Juu vuosi naan̄ wa?”

Yisa dī yin̄ji a balī wa dī, “Sība fu balla die wo.” ⁴ Womi Paliti die dī balī yi N̄mīn̄ kūkaabitūba nyūnkūraha ajan̄ kpīkpaaku dī, “Manūn̄ n ka ye daa wa gie dī chūusina die.”

⁵ Ama die ba faasī a kpānjī ba gbaŋ̄ dī, “U dagikū vaa wa vuosi dī yie watī ajan̄ waagūn̄. Die u wolīn̄ piili wo Galili me ta die ga Judia tīgīsi mana mana ta wa keŋ̄ gienā.”

Naan̄ Herodi die dī dine Yisa sariya dene

⁶ Die Paliti die dī wūnna naa u pīasī dī, “Daa wa gie yiwo Galili vuon̄?” ⁷ Die u mīn̄jūna dī Yisa nyūn̄ wa Galili tūngbaŋ̄ dieke Herodi dī daansinana wa, die u vaa ba yaa wa ga Herodi jigin̄, dama wūn̄jū Herodi die bie wo Jerusalemi kanūn̄ saŋ̄ka mi. ⁸ Die Herodi ḥaaŋ̄ wūmma Yisa wīa, ta die yaala u ye wo. Die wīa die u yene wo wo u sūn̄ die dī fialūn̄, ta die yaala Yisa yi mamachi wīn̄ aŋ̄ u ye. ⁹ Die wīa die u pīasī Yisa wūpiasika pam, ama u ka tōgūn̄

* **23:1** 23.1 Paliti die yiwo Romanī tūngbaŋ̄ naan̄ Siiza nyūnkūra wūn̄yū.

wa. ¹⁰ Die N̄m̄iŋ k̄ikaabit̄iba nȳn̄k̄uraha ajan̄ miraha d̄daḡiruba die zie mi ta faasi bala a ch̄uusa Yisa. ¹¹ Die Herodi ajan̄ u sojassis die d̄ vuari Yisa fala ta yiwo wubiat̄ pam, ta die naḡ gar̄ivun̄iŋ a yeegi wo ta naḡ wa yin̄ji ga Paliti jigin̄. ¹² Die d̄unda daari gbaŋ gbaŋ Herodi ajan̄ Paliti d̄i yi zvaliŋ, dama die ba yiwo dataası ajan̄ tan̄.

*Paliti die d̄i yine sieŋ d̄i ba k̄vu Yisa dene
(Mat. 27.15-26; Maki 15.6-15; J̄ɔɔn 18.39-19.16)*

¹³ Paliti die d̄i wa N̄m̄iŋ k̄ikaabit̄iba nȳn̄k̄uraha ajan̄ ba t̄ika nȳn̄k̄uraha ajan̄ vuosisi, ¹⁴ a balı a yi ba d̄i, “N̄m̄iŋ ni yalla daa wa gie a keŋ n̄ jigin̄ a baari d̄i u gaama vuosi ba waga wagit̄, ama lele n̄ dii wo u sariya ni n̄iŋŋa ta ka ye wudieke ni bala d̄i u yi ch̄uusi wa. ¹⁵ Herodi gbaŋ ka ye wudieke u yine ch̄uusi, die wia u vaa ba yin̄ji naḡ wa a keŋ n̄ jigiri. Ni yeye? Daa wa gie ka yi wuŋ mana amu kun̄. ¹⁶ Die wia n̄ nan yi ba t̄ibi wa ajan̄ kpaasiŋ ta vaa u ga.” ¹⁷ ((Die ba gasit̄ian̄ku duvuga saŋŋa mana Paliti ḥaaŋ vuari wa vuobalim̄iŋ a nȳiŋ dansarika suŋ a taan̄ a yi ba.))

¹⁸ Die kp̄ikpaaku mana d̄i nat̄i d̄i, “K̄vu daa wa gie. Vuari Barabasi a yi ti yɔr̄i.” ¹⁹ Die ba naḡ wa Barabasi a yi dansarika suŋ dama u vaa wa wat̄i ajan̄ waaḡiŋ d̄i nan t̄ika suŋ ajan̄ u vuosi kuvla wia.

²⁰ Ama Paliti die yaala u vaa wa Yisa a taan̄ yɔr̄i die wia die u b̄i balı yi kp̄ikpaaku b̄ibra. ²¹ Ama

ta ba ye ko nata dı, "Kpaası wa dagarıkırı ma,
Kpaası wa dagarıkırı ma."

22 Paliti die dı pıasi ba u bıtaa ma dı, "Bıa
wubıaŋ u yi? Manıŋ n ka ye wudieke u yine amu
kunj. Die wıa n nan vaa ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ
ta vaa u ga."

23 Ama die ba ye ko nata aŋaŋ lɔlɪkpıuma dı ba
kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma; die ba natıku
die dı ken nyarıŋı Paliti. **24** Die wıa Paliti die dı
yi ba sien dı ba yi ba duŋŋu. **25** Die u vuari daa
dieke ba yaalala wa a taŋŋ, vuodieke die dı vana
watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka ma wa ta bı kuu
vuosisi, ta nagı Yisa a yi ba dı ba yi wo ba duŋŋu.

*Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkırı ma
dene*

(Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Jıɔn 19.17-27)

26 Die sojasisi die dı nagı Yisa a ga, die ba
ganana wa ba ga tuoli daa wonyı ba wasınana
Simoni, vuodieke die dı nyıunna Sayireni, die u
nyıŋ wa tıŋkpaŋa a keŋ juo Jerusalemi sıŋ. Die
ba yigi wo, a nagı Yisa dagarıkırı a chii wo ta
vaa u chiike a dı Yisa kuaŋ.

27 Die daadaan pam die dıdı Yisa kuaŋ, die
hɔɔŋ bataŋ die gütına ba ma a kuma u wıa.
28 Yisa die dı yinji a balı ba dı, "Jerusalemi hɔɔŋ,
ní da kumma n wıa ama ní kumma ní gbaŋ gbaŋ
ní wıa aŋaŋ ní ballı. **29** Dama saŋŋa kieŋ vuosi
dı nan baarı dı, 'Hęgę pırisı vuodiekiemba dı
kana ka müri ballı ta yi ba bıusıŋ banıŋ ba yaa
sugıfıalıŋ.' **30** Kanıŋ saŋka mi vuosi dı nan balı
a yi tana dı, 'Nan tı ma.' Ta balı yi kunkogehe
dı 'Nan tı ma a ligi tı.' **31** Dama dı yi ba yie naa

a yia miŋ, vuodieke dí kana ka yi wiŋ a chvʊsɪ,
die niŋ lalɪ ba baa ba yi vuodiekiemba dí yine a
chvʊsɪ?"

³² Die ba nagı tuntumbiati tieliŋ bale gbaŋ a
gvtı Yisa ma dí ba ga kvv ba. ³³ Die ba kenne
a tuŋ jigidieke die ba wasınana Sikpenkogilike
jigɪŋ, mi die ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma,
ta die kpaası tuntumbiati tieliŋ bale wo dagarisı
ma, ta kaanı die dí bie v nuudiigɪŋ chaaŋ ta
kaanı diaŋ v nuugalı chaaŋ. ³⁴ Yisa die dí baarı
dí, "N Chua Nmɪŋ, nagı chaa vuosi gie, dama ba
zı ba yinene wudieke wo chiaŋ."

Die ba puo v gaatı a tıa taŋ aŋaŋ chaachaa.
³⁵ Die vuosi dí zie mi a daansa ta Juu vuosi
nyiŋkvraha dí vuara wa fala dí, "Die v gbatı wa
vuosi a taanı, dı yı v sen yi Nmɪŋ Vuovvarıkıŋ
Masıa wa, v gbatı v gbaŋ a taanı."

³⁶ Sojasisi gbaŋ die dí vuara wa fala; die ba
nagı daŋmuisıŋ a yi wa, ³⁷ ta baarı dí, "Dı yı fu
yi Juu vuosi naanı, fu gbatı fu gbaŋ a taanı."

³⁸ Die ba maagi maagıŋ a diisi dagarıkı ma dí,
"JUU VUOSISI NAANı WA WƏNNNA."

³⁹ Saŋka mi tuntumbiati tielibe wonyı die ba
kpaasına a gvtı wa die dí taana wa jome dí, "Da
fu yine Masıa wa? Gbatı fu gbaŋ aŋaŋ tı a taanı."

⁴⁰ Ama wonyı wa die dí galıŋ wa dí, "Fvniŋ
ka chiga Nmɪŋ? Dama tı mana bie wo tıbıdatı
balımıŋ ma. ⁴¹ Tıniŋ niŋ tı tıbıdatıku mu mıŋ,
dama wudieke tı yine wo tune tı tuose dene, ama
daa wa gie niŋ ka yi wiŋ a chvʊsɪ." ⁴² Ta die a
balı yı Yisa dí, "Yisa, tınsı n wıa saŋja dieke fu
kenı dıi fu naarı."

43 Yisa die dı yiñji a balı wa dı, “Wusie mañ bala fu, jinne manıñ añañ fu nan dı bie Paradasi[†] ma.”

Yisa kuñ wia

(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Jco 19.28-30)

44 Die dı yiwo ñmíntvası, ñmínnı die dı ka chaana ta tuñgbañka mana die dı sibi a ga tuñi ñmínnı dı gbilinna bimbilimiñ ataa sañja; **45** ta die garı dieke die dı saguna Nmıñ jiamıñ juokpeñkpiñku svku die dı puo bule. **46** Yisa die dı keñ a keesi añañ lólikpiñ a baari dı, “N Chuá Nmıñ, fu nuusi me mañ naga n haalıñ yie.” Die u balı wa naa ta kpi.

47 Die sojasisi jakvırı die dı yene wudieke dı yine wo die u bürü Nmıñ a baari dı, “Wusie, daa wa gie sen yiwo vuovlunıñ.”

48 Die vuodiekeomba mana dı lagısına mi dı ba daansı wudieke dı yinene wo dı yene wudiekemba dı yine wo ba mana die dı yiñji ga tigin añañ svigichuvusıñ. **49** Ama u zvalıba mana añañ hçgu diekemba dı dına wa a nyıñ Galili wo die dı zie saasa a daansa wudiekemba mana dı yinene wo.

Yisa nyıñgbanıñ guule wia

(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Jco 19.38-42)

50 Die daa wonyı die benne ba wasa wa Josefu, die u nyıñ wa Juu vuosi tuñ ba wasınana Arimatia. Die u yiwo vuovlunıñ ta bı dı Nmıñ ta die a chusa Nmıñ naarı keninj. **51** Die u yiwo Juu vuosi nyıñkura wonyı, ama die u ka saagi

[†] **23:43** 23.43 Ba bı wasa arızanna paradasi ka chiañ yiwo jigidieke svigifialıñ dı benne.

wudieke *u* chanchaaliba die dì sanna wa ta yi wo. ⁵² Die *u* ga Paliti niñja a ga juñsi wa Yisa nyiñgbañka. ⁵³ Die *u* nagı Yisa nyiñgbañka, a yallı gari haalıyalıñ a veli wo a yaa ka a ga duan vörülhaalı dieke ba votine tañ ma, ta ye ka guu vuon mi. ⁵⁴ Die dì yiwo Alizuma daraan ta davvusikiri daari dì yaala ka piili.

⁵⁵ Högü diekemba die dì dına Yisa a nyin Galili wo die dì dì Josefu a ga a ye vörükü ajan̄ ba duana Yisa nyiñgbañka dene ka sunj. ⁵⁶ Die ba yinji ga tigin a ga wonsı kpaanyuga ajan̄ tulaarisi.

Die ba voosi davvusikiri daraan sıba ba miraha dì dagına dene wo.

24

Yisa kuñ hagiñ wia

(Mat. 28.1-10; Maki 16.1-8; Jçon 20.1-10)

¹ Die Alasiri daraan sukuleelin, ta höguba ha die dì ga vörükü jigin ajan̄ ba tulaari diekemba ba wonsuna wa. ² Die ba kenne tuğ vörükü jigiri die ba ye ta tañ dieke ba nagina a ligi vörükü nvarı bilinje, ³ die wia die ba juu vörükü sunj ama die ba ka ye tı Yomutieñ Yisa nyiñgbañka. ⁴ Die ba zene a yile würü gie wo, dembisi bale die dì ken̄ zie ba jigin bonyı ta yeegi nyinjyeeke dì nyigisunana sıba niñyigisun; ⁵ die nmaamıñ die dì yigi höguba ha ta ba sunj gbirigi tıñgban̄, ama dembisi bale wo die dì piası ba dì, “Bıa nı dì dıa yaala vuodieke dì benne *u* misı ma kunti jigin? ⁶ U wo gienä, *u* hagiya. Nı tınsı wudieke die *u* balla a yi nı wa sañja dieke *u* benne Galili

me wo; ⁷ dì ‘Ba nan yigi wɔnij vuota Bu a nagì yi vuobiati nuusi me aŋ ba kpaasi wa dagarikun ma aŋ u kpi; ama u nan hagi kuŋ me ka daraa ataa daraan.’ ”

⁸ Womi die hɔgbaha dì tünsi u wubalika ha, ⁹ ta die nyij vɔriku jigiŋ a yiŋji kuli, a balı wiaha gie mana a yi u kwaŋandusuriba ban aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ vuodiekemba dì benne mi mana. ¹⁰ Die hɔguba ha saara die wone Meri Magidalini aŋaŋ Juanna aŋaŋ Jemisi nuŋ Meri; banij aŋaŋ hɔgu diekemba die dì gutuna ba ma wa die balına wiaha gie a yi Yisa tuntuntiba. ¹¹ Ama tuntuntiba die dì yile wudieke ba balala wa yiwo wutɔgvu ta die ka tuo be dii. ¹² Ama Piita die dì hagi a chigl ga vɔriku jigiŋ; a suŋ a zuvri a daansı ta ka ye jaan mana sie kumbu gariku nyiuna ma. Ta die a yiŋji ga tigiŋ, ta wudieke dì yine wo dì paalı yi wo mamachi.

Emawusi sieŋ me wubalika
(Maki 16.12, 13)

¹³ Die diniŋ daari mi gban gban ba suŋ vuosi die dì gara tukpaŋŋi kaanı ba wasinana Emawusi, kanij aŋaŋ Jerusalemi die yiwo mali ayupçayı. ¹⁴ Die ba chunnana wa, die ba die azama yaa gamma wudiekemba mana dì yine wo. ¹⁵ Die ba dinene azama aŋaŋ taŋ die wo, Yisa gbaŋ gbaŋ die dì keŋ gbigi be a chun aŋaŋ ba; ¹⁶ ama N̄mij die chörüna ba, ba ka miŋŋi Yisa. ¹⁷ Yisa die dì piası ba dì, “Bia ni chun bala?”

Die ba yiŋji a zie zie aŋaŋ suggichuusij. ¹⁸ Ba wonyi die ba wasinana Kulopasi dì piası wa dì, “Funij fu nyiuna ma fu yine chaanu a bie

Jerusalemi ka gie me ta ka siba wudieke dı yinene daraa gie nvaŋ?"

¹⁹ Die u piası dı, "Wubiaŋtı?"

Die ba yinŋji balı wa dı, "Yaa gamma Nazeriti vuoke Yisa wa; die daa wa gie die yiwo Nmıŋ naazua ta yaa hagırıŋ pam u wubalıka ma aŋaŋ u tıvıma ma Nmıŋ aŋaŋ vuota nıŋja. ²⁰ Ta tı Nmıŋ kikaabitıba nyıŋkuraha aŋaŋ tıŋgbanıka nyıŋkuraha dı nagı wa yi sarıya diirıŋ ba dii wo sarıya ta baarı dı u mu dı u kpi; die ba kpaası wa a diisi dagarıkırı ma. ²¹ Ama tıniŋ die tı yaa yada dı u balla u yi vuodieke dı baanı gbatı tıniŋ Izara vuosi a nyıŋ tı dataası nuusi me. A bı gvtı, wıaha dı yine ka daraa ataa wınnı. ²² Die wıa gbaŋ tı suŋ hıguba bataŋ balı tı wa wıŋ ka paalı yi tı mamachi, dama ba ga wa vırıku jıgiŋ sukvleeliku gie, ²³ ama ba ka ye u nyıŋgbanıka. Ba yinŋjine a keŋ wo, ba baarı dı banıŋ ba ye wo Nmıŋ malakasi aŋaŋ ba nine; ta malakasi dı balı ba dı Yisa bie u mısı ma. ²⁴ Die wıa tı bataŋ dı ga vırıku jıgiŋ a ga ye wudieke gbaŋ gbaŋ hıguba dı balla wa ama banıŋ ba ka ye Yisa."

²⁵ Womi Yisa die dı balı a yi ba dı, "Bıa yine nı ka siba nyinti gie chıası? Lalıa nı sunsı aŋaŋ nı baanı nan tuo wudiekemba mana Nmıŋ naazvalıba dı balla wa a dii! ²⁶ Dı yiwo talası dı Nmıŋ Vuovvarıkırı Masıa wa dii wahalaha gie ta wa ye jılıma." ²⁷ Womi Yisa die piili a dagı ba wudieke Nmıŋ gbaŋku suŋ mana dı balla yaa gamma u wıa, ta piili Mosisi dı maagına wudiekemba aŋaŋ Nmıŋ naazvalıba maagıŋ mana.

²⁸ Die ba kenne a gbigi tūjkpaŋŋi dieke banuŋ ba ganana wa, Yisa die dí paalí yi siba u tiaŋ gara nūŋŋa, ²⁹ ama die ba juusí wa dí, "Bemme giena aŋaŋ tí, dama ŋmínni wɔŋ nanna mūŋ ta jigiri dīaŋ dí sibe." Die wíá die u juu a wíari ba jigiŋ. ³⁰ Die u ga kalí dí u dii nyindiike aŋaŋ ba, a die nagí paanu a bürü N̄míŋ a yi ke gbieri gbieri a nagí yía ba. ³¹ Womi die ba nine dí yuori die ba mūŋŋi wa. Lele wo mi die u nyúŋgi ba nine me. ³² Die ba bala a yía taŋ dí, "Die u balala tí sieku me a daga tí wudiekemba dí maagína N̄míŋ gbanjku súŋ die wo, die tí ka yaa súgítíalúŋ pam?"

³³ Die ba hagi bonyí a yíŋŋi ga Jerusalemi a ga haari u kvaŋandúüsíriba baŋ aŋaŋ kaani wa aŋaŋ vuosi bataŋ dí lagíssuna taŋ. ³⁴ Die u kvaŋandúüsíriba die dí balí ba dí, "Tí Ȳomutieŋ seŋ a hagi kuŋ me aŋaŋ wusie, ta nyúŋ Simoni jigiŋ."

³⁵ Womi vuosi bale wo gie dīaŋ dí balí ba wudieke mana dí yine sieku me aŋaŋ ba mūŋŋína tí Ȳomutieŋ saŋŋa dieke u yine paanuku gbieri gbieri die wo.

*Yisa die dí nyinna u kvaŋandúüsíriba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; J̄çon 20.19-23;
Tvvma 1.6-8)*

³⁶ Die ba yine ko bala wíaha gie yía ba wa, lele wo mi Yisa gbaŋ gbaŋ dí keŋ zie ba súnsúŋ ta balí a yí ba dí, "Súgídúagíŋ bemme ní ma."

³⁷ Die ba cheele aŋaŋ ŋmaamíŋ, dama die ba yile dí ba ye wo koginj. ³⁸ Ama ta die u balí a yí ba dí, "Bíá ní sikpara dí níga? Bíá chíulíŋ dí bie

ní ma? ³⁹ Ní daansı ye n nuusi ajan n nachigisa a ye dí dí yiwo maniŋ wusie. Ní gbi miŋ a ye dí dí yiwo maniŋ. Kogin wo nyiŋgbaniŋ ajan koba, siba ní yene miŋ n yalla nyiŋgbaniŋ ajan koba die wo.”

⁴⁰ Die v balla wiaha gie a kpati wa, die v nagı v nuusisi ajan v nachigisa a dagı ba. ⁴¹ Ama die ba ye ka tuo dii dí dí yiwo wunıŋ; dama die dí paalı yi be wo sugiftalıŋ ajan mamachi dí würi yiwo wusie. Die v piası ba dí, “Ní yaa nyindiike gien a baan nan dii?” ⁴² Die ba nagı zaası dieke ba digine a yi wa, ⁴³ die v nagı a ı̄ɔbı̄ ba niŋja.

⁴⁴ Ta die a balı a yi ba dí, “Ní tiunsıma n wübalıka die n balla a yi ní saŋja dieke die n benne nü jigiri dí wiaha mana ba maagına Mosisi gbaŋku ma wa ajan Nmıŋ naazvalıba gbantı ma wa ajan Nmıŋ gbaŋ dieke ba wasınana yla gbaŋku, dí dí yi talası dí a mana keŋ yi wusie.”

⁴⁵ Die v wa yuori ba yiaŋ dí ba sı́mma wudieke dí maagına wa Nmıŋ gbaŋku ma wa chıası, ⁴⁶ ta balı ba dí, “Dí maagıya dí Nmıŋ Vuovvarıkırı Masia wa nan dii wahala ta kpi ta hagi kuŋ me ka daraa ataa daraan, ⁴⁷ dí ba muvlı a yi vuosi v saan ma, dí yi ba vaa ba tı̄ntı̄mbılatı̄ Nmıŋ nan vaa a chaa ba; dí ba woliŋ a muvlıma wiaha a yıma Jerusalemi vuosi ta bı̄ muvlı a yi buurıŋ mana.” ⁴⁸ Die v bı̄ balı ba dí, “Nınuŋ ní yine wiaha gie daansıa tieliŋ. ⁴⁹ Maniŋ n baan yi ní wa N Chua Nmıŋ Halıkasıka die v yına nıvarı dí v nan yi ní wa. Ama ní chıusıma Jerusalemi ma a ga tı̄gı saŋja dieke Nmıŋ Halıkasıka dí balla v nyıŋ ı̄mınsıkpeŋ a keŋ ní ma wa.”

*Yisa die dì jvalina ga arızanna dene
(Maki 16.19, 20; Tuurma 1.9-11)*

⁵⁰ Die Yisa dì yaa ba nyinj tika sunj a yaa ba ga Betani, mi die u kotti u nuusi ba ma a yi alibarika a yi ba. ⁵¹ Die u yinene alibarika a yia ba wa, die u nyinj ba jiginj ta jvali ga arızanna ma. ⁵² Die ba jianj wa ta die yinjji a ga Jerusalemi ajanj svugufialuj pam. ⁵³ Ta die a bie Nmuj jiamuj juokpenkpiuku ma sanja mana a bura Nmuj saanj.

**Ƞmin̄ Nuahaalun̄ Gbanuŋ Kɔmuŋ
Konni NT (Ghana)**

copyright © 2004-2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Konni)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57